

MATEŘINKA

Dvacet ročníků
festivalu
profesionálních
loutkových divadel
s inscenacemi
pro nejmenší děti

Naivní divadlo
Liberec
2009

© Naivní divadlo Liberec, 2009
ISBN 971-80-87100-07-3

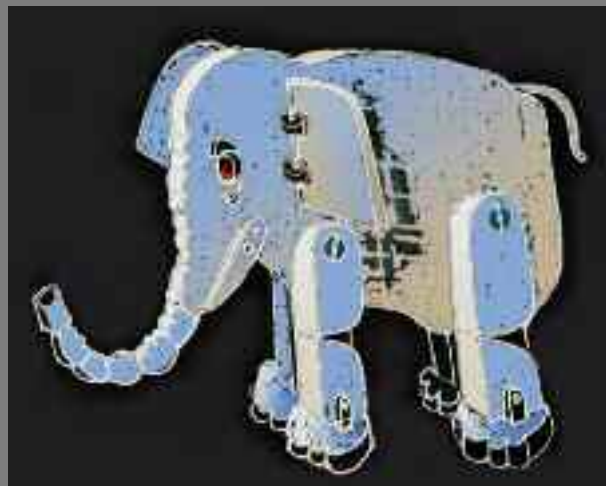
CO JE MATEŘINKA?

MATEŘINKA je festival profesionálních loutkových divadel, který se jako jediný v České republice zaměřuje výhradně na tvorbu pro nejmenší diváky.

MATEŘINKA je festival s nezanedbatelnou tradicí. Jeho vznik se datuje rokem 1972, kdy byla pod tímto názvem v Liberci uspořádána první česká národní přehlídka tohoto zaměření. Místem konání bývala (střídavě) města Liberec a České Budějovice. Od roku 1991 se pořádá jen v Liberci, a to každým druhým rokem.

MATEŘINKA je soutěžní festival. V jeho závěru jsou na návrh odborné poroty odměňovány individuální výkony v nejzdařilejších inscenacích.

MATEŘINKA zve pravidelně i zahraniční hosty. Ze Slovenska zde účinkovalo Štátné bábkové divadlo z Bratislavy, Divadlo na Rázcestí a Tradičné bábkové divadlo Antona Anderleho z Banské Bystrice, Divadlo PIKI Pezinok, dále polské soubory BIS, Banialuka a Państwowy Teatr Animacji, finská skupina Mukamas, Theatre L'illusion a skupina Les Sages Fous z Kanady, Theater Taptoe z Belgie, Figurina Bábszínház, Lavender Theater Cserkut a Vojtina Bábszínház z Maďarska, Train Theatre z Izraele, z Německa Kammertheater Neubrandenburg, Puppentheater am Meininger Theater a Erfreuliches Theater z Erfurtu, Norwich Puppet Theatre z Velké Británie, Lutkovno gledališče ze Slovinska, Figurentheater Margrit Gysin ze Švýcarska a Théâtre du Risorius z Francie.

MATEŘINKA is a festival of professional puppet theatres; the only one in the Czech Republic that puts on performances for little children.

MATEŘINKA Festival has a long tradition dating back to 1972. At that time, Czech national puppet groups put on performances not only in Liberec, but also in České Budějovice. However, since 1991 Mateřinka Festival is held every second year only in Liberec.

MATEŘINKA is a competitive festival. At the end, the expert jury awards performances of individuals in the most successful puppet productions.

Many foreign theatres are regularly invited to take part in the **MATEŘINKA** Festival. Specifically from Slovakia the National Puppet Theatre from Bratislava, the Crossroad Theatre from Banská Bystrica, Vít Marčík's Theatre and the Theatre PIKI from Pezinok. Other guest theatres include: the Polish puppet groups BIS, Banialuka and Państwowy Teatr Animacji, the Finnish group MUKAMAS, the Theatre L'illusion and Les Sages Fous from Canada, the Norwich Puppet Theatre from Great Britain, the Theatre Taptoe – Belgium, the Figurina Bábszínház, Lavender Theater Cserkut and Vojtina Bábszínház Debrecen from Hungary, the Train Theatre from Israel, the Kammertheater Neubrandenburg, Puppentheater am Meininger Theater and Erfreuliches Theater Erfurt from Germany, the Lutkovno gledališče Maribor from Slovenia, Figurentheater Margrit Gysin from Switzerland and Théâtre du Risorius from France.

NAPSALI O MATEŘINCE

Mateřinku mám rád. Více než polovinu z dvaceti ročníků důvěrně znám. Mám štěstí, že jsem mohl a mohu mít podíl na tom, jak se z nadšenecké, kamarádké akce stal postupně známý festival, ojedinělý svým zaměřením na nejmenší divadelní publikum. Mám radost z toho, že se původní „drobníčka“ dokázala pevně postavit na vlastní nohy a v současnosti z ní je uznávané oborové setkávání.

Především je ale Mateřinka festival potřebný a vzhledem k diváckému zaměření i nenahraditelný. Proměny v čase navrátily „mateřinkovská“ představení z heren mateřských škol zpátky do divadel. Na jeviště i do studiových prostor, kde se jim zjevně daří lépe. Dlouhodobě platné je pro Mateřinku předsevzetí festivalové dramaturgie: uvádět v programu výběr toho nejlepšího, nového či překvapivého. Znamená to často nutnost rezignovat na kritéria „vzájemnosti“. Ne vždy a ne každý tomu správně rozumí – v českých i v mezinárodních vodách.

Festival dnes neoddelitelně patří k Naivnímu divadlu, k městu Liberci i k České republice. Zná jej velká část loutkářského světa, zahraniční soubory pravidelně obohacují jeho program, pozorovatelé o něm ve světě šíří dobré zprávy. Město Liberec se k Mateřince chová velmi vstřícně, pravidelnou podporu má festival i ze strany Ministerstva kultury ČR.

Snad se této publikaci alespoň trochu podaří zachytit čas, který tak rychle zamlžuje uplynulé. Ať zároveň slouží jako upřímné poděkování všem těm, kteří spojili a spojují své síly a uměleckou invenci ve snaze vytvářet a udržet kvalitní divadlo pro nejmenší. S nekonečnou vírou, že se to vyplatí!

Stanislav Doubrava, ředitel Naivního divadla Liberec

S festivalem profesionálních loutkových divadel Mateřinka se přátelím dlouhá léta a dlouhá léta nad ním mám patronát.

Nejen proto, že se odehrává v mém městě, ale především proto, že si vážím úsilí a snahy pořadatelů pomáhat prostřednictvím loutkového divadla těm nejmenším – příštím dospělým – v orientaci na důležité životní hodnoty.

Přeji letošnímu jubilejnímu 20. ročníku Mateřinky i všem ročníkům budoucím hodně úspěchů!

MUDr. Přemysl Sobotka,
předseda Senátu Parlamentu České republiky
a senátor za Liberecko

Mateřinka 2001

Stanislav Doubrava a Přemysl Sobotka

Mateřince '09 do vínu Svým způsobem exkluzivní festival MATEŘINKA vznikl, protože měl pěkně „ustláno“. A to především díky výjimečné schopnosti několika umělců Naivního divadla v Liberci, kteří pochopili, že hrát divadlo pro nejmenší děti neznamená dovádět se pitvořit nebo zneužívat líbivých loutek k edukaci. Dokázali najít rovnoprávnou komunikaci s tímto obecnstvem a díky svému mimořádnému talentu vytvořili dnes už klasické „malé inscenační skvosty“.

Za všechny z nich chci jmenovat protagonisty první fáze vývoje festivalu – režiséra a herce Pavla Poláka, scénografa Pavla Kalfuse, herečku Janu Hoskovcovou-Hladíkovou – a vzpomenout velkého inspirátora Karla Nováka.

Po nich zákonitě přišla řada epigonů s umělecky namnoze zbytečnými inscenacemi. I samotný festival prošel řadou překotných výbojů, změn i návratů.

Také se však objevili a naštěstí stále objevují další nadaní pokušeletelé tohoto žánru, přinášejí své pohledy a vklady a daří se jim nalézat nové cesty a nové možnosti setkání s nejmenším divákem prostřednictvím divadla – najmě loutkového.

Díky jim a také díky Naivnímu divadlu jako neúnávnému opatrovateli vlastních tradic může Mateřinka trvat a stále se rozvíjet.

Ať tedy žije ta letošní a všechny příští!

Marketa Schartová,
jedna z asi šesti organizátorů „nulté“ Mateřinky o r. 1972

Mateřinka 1989

Stará a mladší garda: Oldřich Augusta, Zdeněk Juřena
a Petr Pavlovský

60 + 20 + JÁ Naivní divadlo se ve zdraví dočkalo úctyhodného jubilea – 60 let od založení! Co k tomu dodat? Je to malý zázrak. Z oné šedesátky jsem prožil v NDL plnou polovinu. Jako dramaturg, režisér, herec a bůhvíco ještě. Musím popravdě říct, že to byla, nejen pro mne, léta šťastná a veselá. Aby toho nebylo ještě dost, slaví se též kulatiny Mateřinky. Dvacet festivalů profesionálních divadel s inscenacemi pro děti předškolního věku. Z oné dvacítky jsem prožil práci pro nejmenší diváky víc než polovinu. Jako dramaturg, režisér, herec a bůhvíco ještě. Musím popravdě říct, že to byla léta, nejen pro mne, nejšťastnější a nejveselejší. Takže hodně štěstí a veselí do dalších let přeje divadlu i festivalu dramaturg, režisér, herec a bůhvíco ještě – **Pavel Polák**.

Panta rhei Dnes už patřím k nejstarším pamětníkům MATEŘINEK, ale stále k jejich pravidelným návštěvníkům. Od jejich počátků jsem s nimi prožil mnoho radostí, ale občas i smutku. Nicméně za to dlouhé období jsem měl možnost setkat se s řadou skvělých autorů, dramaturgů, režisérů, herců, scénografů, muzikantů a dalších spoluvůdců mateřinkových akcí. A hojně si užít nádherných reakcí dětského publika. Samozřejmě i publika dospělého, včetně odborné veřejnosti. Jako pamětník si dovoluji připomenout alespoň tři inscenace Naivního divadla. První z nich je už legendární nově nastudování hříčky Karla Nováka O Palečkovi, která zahájila tzv. nultou Mateřinku v roce 1972. Obdivoval jsem její hravost. Stále však vzpomínám na Trnkovu Zahradu v dramatické adaptaci Ily Peřinové. Hrál se na Mateřince 1979 pod názvem Branka zamčená na knoflík. Podílel se na ní režisérsko-scénografický tandem P. Polák a P. Kalfus a byla skvělá svým humorem, poezií a imaginací. Moje třetí zastavení patří Mateřince 1987, zejména pro nezapomenutelný herecký výkon Zuzany Schmidové v inscenaci hříčky bratří Grimmů Jak chodil Kuba za Markytou. Co ještě dodat? Mými celoživotními průvodci v kulturní činnosti byli především Komenský a Saint-Exupéry. Odtud pramení i moje celoživotní přání a úsilí, aby loutkové divadlo pro děti bylo dílnou lidskosti. Měl jsem neobyčejnou radost ze vzniku Mateřinek, ale nejvíce si vážím toho, co bylo v dobových proměnách mnohem těžší – pokračovat v nich takřka půl století. A to s velkým ohlasem u nás i v celém světě. Je to velká zásluha jejich současných loutkářských nadšenců a tvůrčích pokračovatelů. Vše plyne...

František Sokol

Jubileum kulaté, ale ne tak docela, aneb letos se koná 20. ročník Mateřinky

Tak tedy: jak to začalo? O přiblížení historie vzniku této přehlídky jsem se už jednou pokusil – v roce 1981 v informačním zpravodaji šesté Mateřinky, konané v Českých Budějovicích, ale tehdy se ledacos muselo zamlčet, neb jsme žili v plném proudu tzv. normalizace.

Například zdánlivě nepodstatný fakt, že se mi tehdy podařilo doporučit Oldřicha Augustu do funkce ředitele Naivního divadla – za Oskara Batka, který odešel na stáž do Teheránu. Zejména spolu s tehdejší dramaturgem dr. Františkem Sokolem a s režisérem Pavlem Polákem sehrál při vzniku Mateřinky nepominutelnou roli – na což by se nemělo zapomínat.

Sít profesionálních loutkových divadel vznikala postupně a poněkud chaoticky v důsledku tzv. divadelního zákona z roku 1949. Posílilo ji vytvoření loutkářské katedry AMU a v roce 1967 přehlídka Skupova Plzeň. Rozrůžňující se produkce posléze vyvolala potřebu konání dnešní Mateřinky. Zrodily se i skupiny, jdoucí za dětmi do jejich školních škamen či heren, s mobilními inscenacemi, obvykle hranými na paravánech. V té době také vrcholily diskuse, na které věkové skupiny loutkářskou činnost zaměřovat – zda na děti věku předškolního, školního, či na mládež a dospělé. Existovaly tu už první dobré zkušenosti: inscenace O Palečkovi Karla Nováka dosáhla neuvěřitelných 1100 repríz. Ale byli tu i jiní: Jiří Davídek, Milan Slepíčka, Zdeněk Červený i Jindřich Halík, následovali je další tvůrci a interpreti, s jistým zaváháním i slovenští.

Na kterémisi zasedání redakční rady Čs. loutkáře někdy v roce 1971 jsem vyslovil myšlenku, že Skupova Plzeň dostatečně neobráží nové tendence. Diskuse vykrystalizovaly v návrh na uspořádání přehlídky inscenací onoho „malého formátu“, určené zejména dětem z mateřských škol. A tehdy přišla pomoc z divadel samotných: Oldřich Augusta a celý kolektiv Naivního divadla se takovou přehlídku pokusili zorganizovat a označili ji přídomkem „nultá“ (Pavel Polák uvedl, že provozní kapitál činil pouze 900 Kč, které vybral od členů do klobouku). Také zúčastněná divadla (DAMU Praha, DRÁK Hradec Králové, ÚLD Praha, MD České Budějovice a domácí Naivní) si hradila cestu i pobyt z vlastní kapsy.

Ve dnech 11. až 13. října 1972 se konala první Mateřinka – i když se historicky počítá jako nultá, rozhodně nebyla „nulová“ co do přínosu, protože položila základ k dnešní už téměř čtyřicetileté tradici. Nakonec se našly i potřebné peníze, zejména z krajských, ale také z centrálních zdrojů. Zpočátku bylo spolupřažatelem Malé divadlo České Budějovice, které se s Libercem v pořádání festivalu střídalo. Ale v letech 1976–1978 se Mateřinka nekonala vůbec. Poté v rozmezí 1979–1990 se pořádala jako bienále střídavě se Skupovou Plzní, tedy v Liberci i Českých Budějovicích jednou za 4 roky. Teprve od roku 1991 už zůstal jako pořadatel pouze Liberec. Koná se od té doby ve dvouletých intervalech, střídavě se Skupovou Plzní. A tak jsme letos složitě dospěli k jubilejnímu 20. ročníku Mateřinky, která ovšem oslaví 40. výročí svého trvání za pouhé čtyři roky. Věřím, že se toho ještě dočkám...

Miroslav Langášek

Mateřinka 1989

Pavel Polák s Pavlem Vašíčkem při předávání cen na zámku Hluboká

SLONÍ FEJETONY

1993

Sloní poslání Růžový slon, který nám byl poslán, se snesl z výšin a dosedl na náměstí uprostřed města Liberce. Duši má obrovskou, rozlehlou, ale poněkud splasklou. Je třeba ji nejdřív něčím napumpovat. Něčím prchavým a unikavým, leč pro růžového slona velmi důležitým.

Jako každý růžový slon, který byl seslán z výšin, musí i tento především splnit své sloní poslání. Proto se nechal od nás lidí dobrovolně upoutat ke svému podstavci na náměstí, aby mohl – tak trochu na oplátku – zase upoutávat nás všechny, kteří jdeme kolem.

Posláním růžového slona je upoutávat. Třeba pozornost ke skutečnosti, že dobré divadlo pro děti je hodnota, která se časem vyplatí nám všem. Pokud ta věta někoho dostatečně neupoutala, mohl by to s ním ten slon zkusit i takhle: Dobré divadlo pro děti se vyplácí časem – jako dividendy z dobré akcie – jenomže jinak.

Upoutávat pozornost je ostatně vlastní mnoha slonům, a to nejen růžovým. Z těch pak nejvíce upoutají ti, co hlasitě dupou. Pravými mistry v upoutávání jsou takzvaní sloni v porcelánu. To však není případ růžového slona, který byl seslán z výšin. Ten, když upoutá, plní naše poněkud splasklé duše – tak trochu na oplátku – něčím velmi důležitým, třebaže prchavým a unikavým. Něčím jako nadějí a vírou, že to, co je prospěšné v čase, má právo na svou budoucnost. Tak ať žije MATERINKA, letošní i příští.

Iva Peřinová

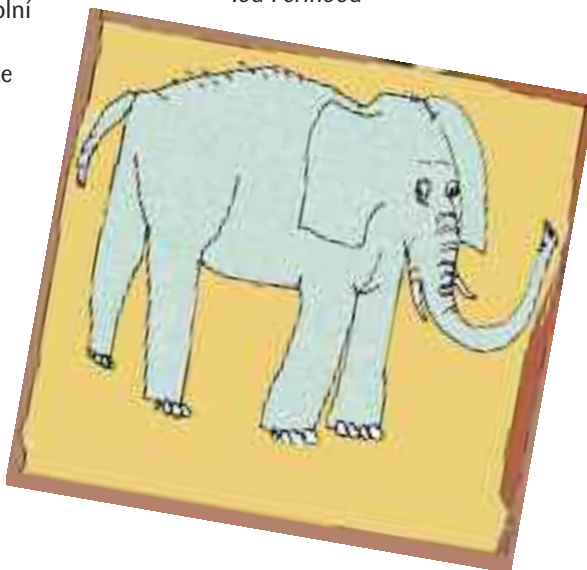
2001

Už je to tak. Slonů je čím dál víc. Jestli to takhle půjde dál, promění se jednoho červnového dne náš Liberec v jeden velký sloninec. Sloni se rozmnoží a budou všude. Budou jezdit v tramvajích, obsadí lanovku na Ještěd, budou nakupovat v tom našem proslulém Babylonu a v naší nově zrekonstruované botanické zahradě budou dráždit masožravé kyticky. Budou sedět i na radnici (tedy na střeše, ne uvnitř) a z nebe nad nimi bude na festivalové hosty mávat chobotem rozzářené červnové sluníčko. Ale to už půjde kolem Hamlet a řekne Poloniově svou památnou větu: „Slona, slona, slona.“

Jenomže co to vlastně provádí ten nový, letošní slon? Proč je na té šikmé ploše? Předvádí nám start Mateřinky '01 do nového tisíciletí? Má to snad znamenat, že to jde s mateřinkami s kopce? Nevíme. To ví jen jeho tvůrce, pan Kalfus – a protože je letos také v porotě, měli bychom si na něj dát dobrý pozor. Takže zaslechneme-li v závěrečném výroku zase nějaký pesimismus, budeme aspoň vědět, kdo za tím tentokrát je.

Tak ať žije MATERINKA, ta letošní i příští.

Iva Peřinová

SOUSED SLON: Tak kampak, sousede, kampak?

TÁTA SLON: Ale, to víte, vedu synka do lidušky. Už je čas.

SOUSED SLON: No to správně děláte, sousede. Hudební průprava, ta se nesmí opomenout!

SLŮNĚ: Ale, tati...-

TÁTA SLON (*okřikne synka*): Nevidíš, že si dospělí povídají?

SOUSED SLON: A na copak ho dáte?

TÁTA SLON: Na housle jsem ho přihlásil, kluka.

SOUSED SLON: Krásná volba, sousede!

TÁTA SLON: Měl jsem jedny starý doma, tak nebylo co řešit.

SOUSED SLON: Takže vy také hrajete?

TÁTA SLON: Kdepak! Kdysi nám je dala teta žirafa, že prý nemá ten správný úchop.

SOUSED SLON: To je krásné, když si někdo umí přiznat, jak se věci mají, že? To se pozná charakter.

TÁTA SLON: Moje řeč. No, takže jsem klukovi koupil k těm houslím nový futrál! Koukejte! Nádherná, co říkáte?!

SLŮNĚ: Ale, tati, já nechci...-

TÁTA SLON (*rozčílí se*): Co nechceš? To myslíš vážně, kluku? Tomuhle říkáš vděk? Víš, co by jiní sloni dali za to, aby mohli chodit do houslí? Aby měli vlastní housle? A futrál! Víš, co bych za to já v tvých letech dal, kdyby mě rodiče přihlásili do lidušky? Víš, jak moc bych chtěl na něco hrát? Ale ty ne! Ty nechceš! Novej futrál jsem ti koupil!

SLŮNĚ: Ale, tati, já se jenom nechci učit na housle!

TÁTA SLON (*trochu se zklidní*): Malování tě nebralo, tancování taky ne a loutkový divadlo už bylo plný! Tak co by ses teda chtěl učit?

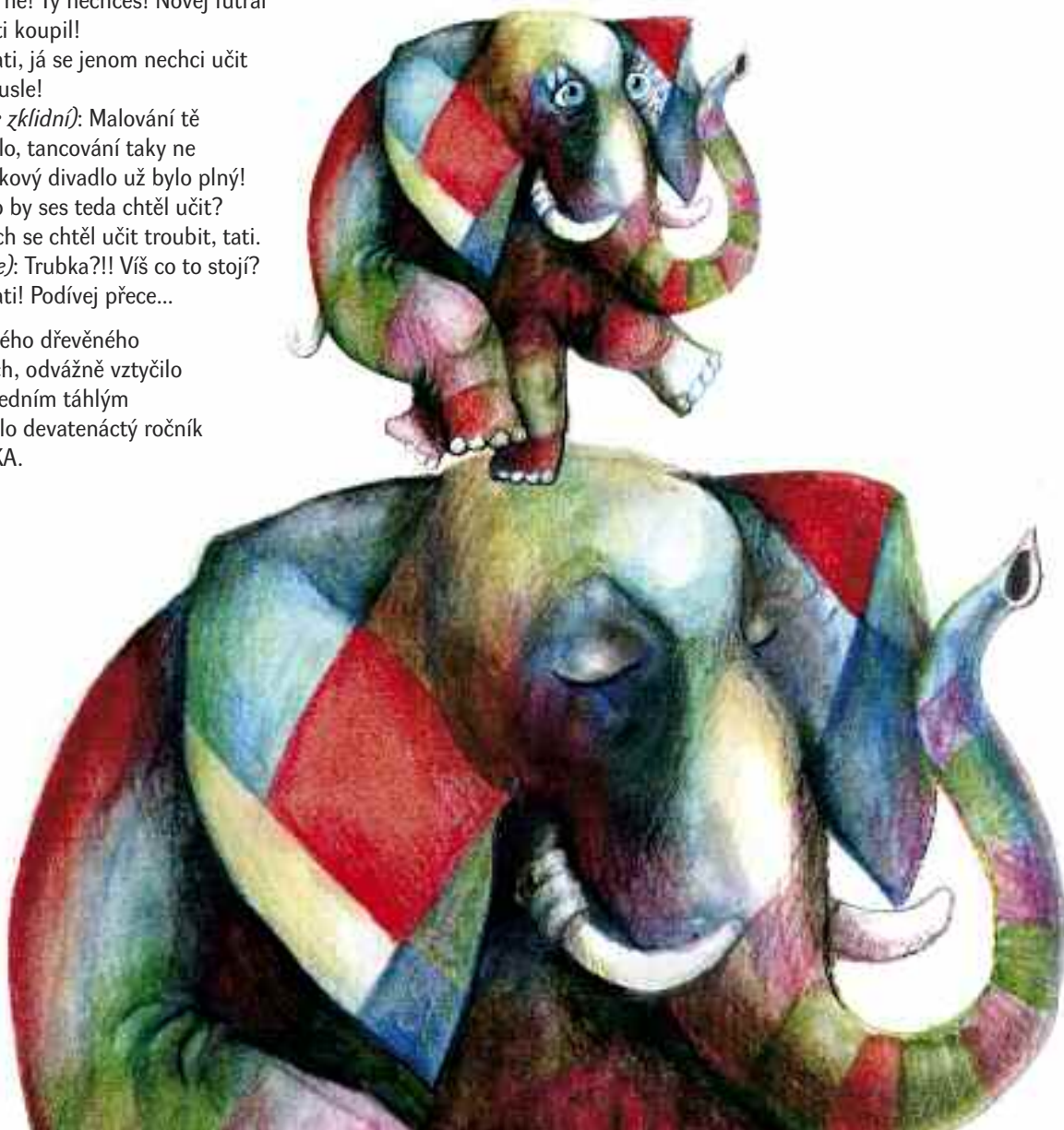
SLŮNĚ: Já bych se chtěl učit troubit, tati.

TÁTA SLON (*vybuchne*): Trubka?!! Víš co to stojí?

SLŮNĚ: Ale, tati! Podívej přece...

A slůně pustilo malého dřevěného sloníka na kolečkách, odvážně vztyčilo chobot k obloze a jedním táhlým zatroubením zahájilo devatenáctý ročník festivalu MATĚŘINKA.

Vítek Peřina

JAK SE ZRODILA MATEŘINKA

Už na jaře 1964, kdy jsem řediteloval liberecké Severočeské loutkové divadlo (dnešní Naivní), přišel za mnou jeho tehdejší dramaturg a režisér Oskar Batěk s nápadem „dělat“ inscenace pro děti předškolního věku, záměrně koncipované a předváděné přímo v mateřských školách. Nejsem si jist, zda jsem jeho představu přijal s nadšením, ale naštěstí jsem začátkem sezony 1964/65 nastoupil v Brně a můj nástupce O. Batěk již v září 1964 svůj nápad realizoval. První premiérou tohoto typu inscenací byla Středova Červená karkulka a jejím režisérem byl Pavel Polák. Kromě O. Batky a P. Poláka stál u tehdejšího typu mateřinkových představení také Karel Novák, jedna z výrazných osobností loutkářské tvorby pro děti, uznávaný jako autor, režisér, herec a hudebník. K nim se později připojili i další.

Druhá fáze mateřinkových inscenací se začala datovat rokem 1972, kdy v Polákově režii byla obnovena inscenace K. Nováka O Palečkovi s výbornou libereckou dvojicí – Janou Hoskovcovou a P. Polákem (původní premiéra se uskutečnila v roce 1966, režie a hudba K. Novák, výprava Jan Schmid). A téhož roku – 11.–13. října 1972 – se v Liberci konala tzv. nultá Mateřinka. Vznikla z podnětu redakce časopisu Československý loutkář – konkrétně Miroslava Langáška – a z iniciativy členů Naivního divadla. Později se k ní připojili i loutkáři Malého divadla z Českých Budějovic v čele s Ivanem Pilným, který také navrhl, aby se počínaje rokem 1974 přehlídky konaly střídavě v Českých Budějovicích a v Liberci.

Na přehlídce v roce 1972 se podílela loutkářská katedra AMU Praha, DRAK Hradec Králové, Ústřední loutkové divadlo Praha, Malé divadlo České Budějovice a domácí divadlo. Konala se prakticky bez dotací. Zúčastněné soubory samy platily náklady spojené s účastí v Liberci (většinou šlo o akci závodních výborů ROH). Celou organizaci vzali na sebe členové domácího loutkářského souboru, zejména Markéta Schartová a Jitka Dvorská.

V roce 1973 už dosáhla přehlídka oficiálního posvěcení, získala i finanční prostředky a mohla se prezentovat jako **MATEŘINKA '73 – I. národní přehlídka inscenací profesionálních loutkových divadel pro děti předškolního věku.**

Uskutečnila se v Liberci ve dnech 2.–5. října a bylo na ni uvedeno sedm soutěžních inscenací šesti divadel – loutkářských souborů z Prahy, Ostravy, Liberce, Českých Budějovic, Plzně a Hradce Králové...

PhDr. František Sokol

(Československý loutkář 2007/ 6–7, str. 128)

Mateřinka 1981

František Sokol, vedle něj Pavlové Polák a Kalfus

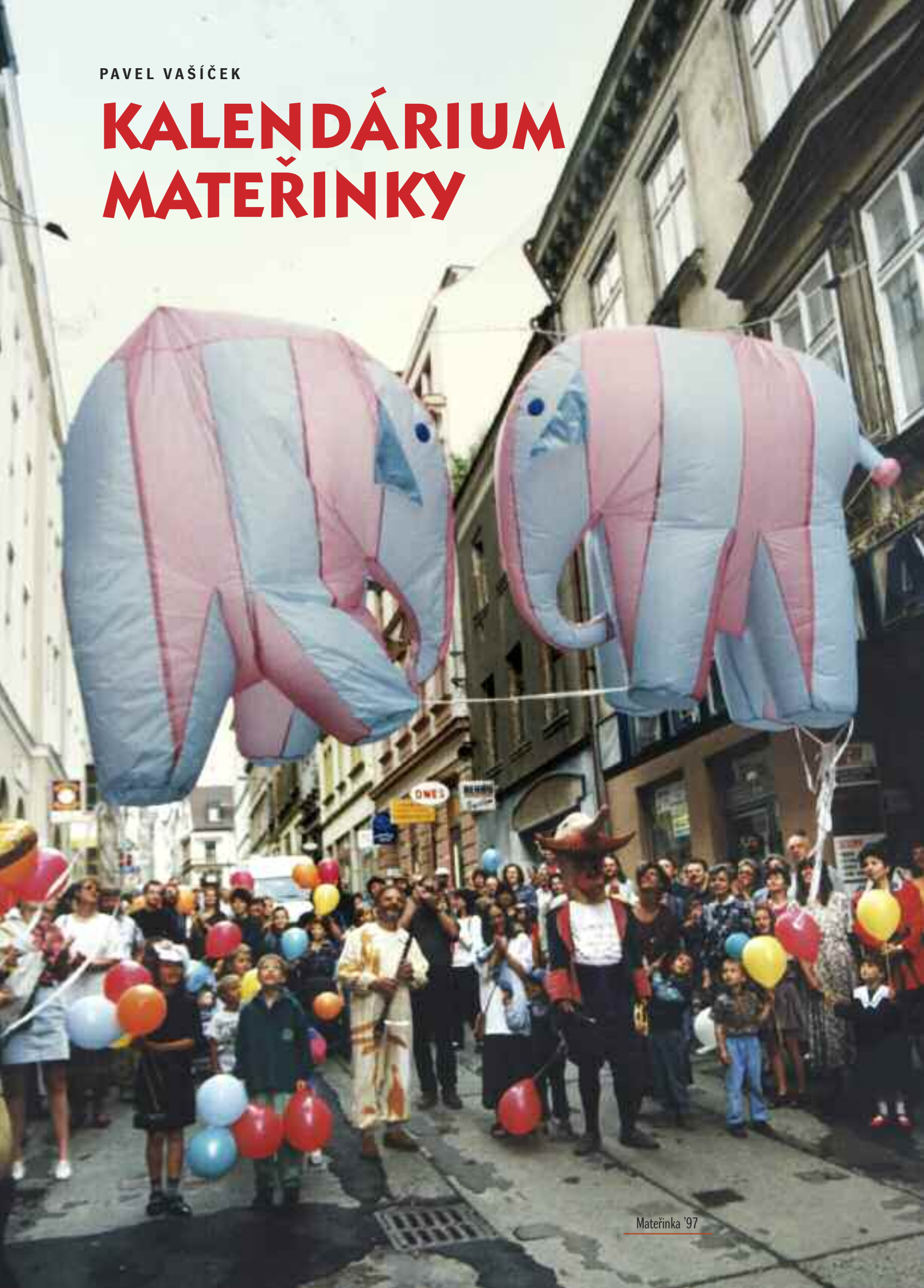

Mateřinka 1987

Ve foyeru Naivního

PAVEL VAŠÍČEK

KALENDÁRIUM MATEŘINKY

TA NULTÁ

se konala v Liberci ve dnech 11.–13. října 1972 coby „přehlídka paravánových inscenací profesionálních loutkových divadel“. Jejím cílem bylo zmapovat onu – provozně podstatnou – oblast většinou „nefestivalových“ inscenací pro nejmenší diváky, uváděných nejen v divadlech, ale i v hernách MŠ (např. ÚLD bylo k této praxi donuceno rekonstrukcí vlastní budovy) a podrobit ji konfrontaci a kritické reflexi. Nikoli poslední v řadě byl i moment podněcující a inspirující. Nápad zrozený v redakci Československého loutkáře nenašel

zprvu pochopení u kompetentních orgánů, nalezl však sluchu v **NAIVNÍM DIVADLE v Liberci**, a to i za podmínek dnes nepředstavitelných („...provozní kapitál tzv. nulté Mateřinky činil pouze 900 Kč, vybraných od členů libereckého divadla do klobouku. Všechna divadla si cestu a pobyt hradila z vlastní kapsy a také hosté přijeli „na vlastní triko““ – M. Langášek: Kam, Karkulko malá, kam...? L 95/8, str. 172–3). Účast byla přesto poměrně reprezentativní, uvedeno bylo 7 inscenací 5 souborů: KL DAMU (J. Jaroš: **Kašpárek domek staví**), DRAK Hradec Králové (J. Wolker, H. Malířová, V. Řezáč: **Aby děti věděly**), ÚLD Praha (J. Jaroš: **Prasátka se vlka nebojí** + M. Sehnalová: **Bubák Kája**), MD České Budějovice (M. Pavlík: **O sluneční panence a dešťovém panáčkově**), NAIVNÍ DIVADLO Liberec (K. Novák: **O Palečkovi** + L. Feldek: **Botafogo**). Přehlídka nebyla soutěžní. Recenzent M. Langášek (Dobry počinek, ČsL 72/12, str. 12–13) upozornil na určující význam herecké složky a v tomto smyslu vyzdvihl (vedle inscenace hradecké, která však byla „přece jen určena vyšší věkové kategorii“) především obě inscenace liberecké, zvláště pak výkon M. Schartové v **Botafogovi** (režie: P. Polák). Úspěšný byl ovšem i **Paleček** v režii P. Poláka a v podání režiséra a J. Hoskovcové (mimochodem, inscenace dosáhla 1100 repríz).

Součástí přehlídky byl i závěrečný **seminář o estetické výchově dětí předškolního věku**, který fundovaně zahájil dr. F. Sokol (viz: Děti předškolního věku a loutkové divadlo, Československý loutkář 73/6, str. 7–9), který vyšel ze znakové podstaty uměleckého díla (tedy i loutky) a mj. konstatoval: „U dítěte okolo věku jeden a půl až dvou let se objevuje schopnost představovat si něco jiného a pro tuto funkci můžeme použít termín sémiotická funkce. Dítě je tedy ve věku od 3 do 6 let schopno v určité míře vnímat a chápat sémiotickou funkci loutkového divadla.“ Z diskuse mj. vyplynula podpora návrhu na každoroční konání přehlídky s tím, že (na základě iniciativy I. Pilného) by se v jejím pořádání střídalo Liberec s Českými Budějovicemi, což se také stalo.

Východočeské loutkové divadlo Drak Hradec Králové

Aby děti věděly

Ústřední loutkové divadlo Praha

Prasátka a vlk

RESUMÉ The establishment of the MATEŘINKA festival had been forced by the reality itself. The centre of the events became the Northern Bohemian Puppet Theatre in Liberec (today THE NAIVE THEATRE) of which the director and dramatic adviser O. Batěk initiated the formation of a special series of performances for preschool children and the shows were systematically designed and performed directly in playrooms of kindergartens. The first premier of that kind was Středa's **The Red Riding Hood** directed by P. Polák (September 1964). A classic "mateřinka" which had set one of possible basic models of performances played in a kindergarten, had become a show of K. Novák **About Tom Thumb**, who wrote it and (in the stage production of J. Schmid) he directed it, provided it with music and was also the actor (October 1966). And that was the performance (in 1972 it was renewed by P. Polák who acted there together with J. Hoskovcová) which started the second wave of "mateřinka" performances which came along together with the beginning of the specialized festival. The mentioned performance had been put also to the programme of the so called "zero" **MATEŘINKA**, which was held in Liberec on **October 11–13, 1972** on the impulse of the editorial board of the magazine The Czechoslovak Puppeteer (namely M. Langášek) and from the initiative of members of THE NAIVE THEATRE (who had no subsidies and they organized and financed the festival from their own money). This "festival of screen performances of professional puppet theatres" introduced 5 theatre companies with 7 performances from which besides **About Tom Thumb**, the most successful play was another Liberec performance – Feldek's **Botafogo** (stage direction: P. Polák) and also a recital of the outstanding actor from Hradec Králové J. Pilař on the motives of three pre-war fictions **For the Children to Know** (stage direction: Jos. Krofta). A part of the festival was a seminar about an aesthetical education for children lectured by F. Sokol. The discussion led to a request to organize the event every year with the rotation between two theatres – Liberec and České Budějovice. The indisputable success and acceptance of the "zero" year of the festival made the authorities support the next year festival – this time competitive.

Ústřední loutkové divadlo Praha
Bubák Kája

Naivní divadlo Liberec
O Palečkovi

TA PRVNÍ,

už „opravdická“ MATEŘINKA, se uskutečnila ve dnech **2.–5. října 1973** opět v **Liberci**. Nikoli však jako „partyzánská“ akce, ale s podporou okresních i krajských orgánů, SČDU a MK. Ti všichni si tak zřejmě „odfajfkovali“ splnění závěrů červencového pléna ÚV KSČ, věnovaného výchově dětí a mládeže. Soutěžní přehlídka inscenací pro děti předškolního věku (vůči SKUPOVĚ PLZNI nikoli duplicitní) byla na světě. Kromě kladenského a brněnského divadla (a pochopitelně D S + H, což platí pro všechny ročníky) se jí zúčastnily všechny české profesionální scény. Bylo uvedeno celkem 7 inscenací, 4 z nich se opíraly o (výrazně dramaturgicko-režijně upravené) „bestsellery“ (H. Januszewska: **Pruhovaná pohádka = Tygřík Petřík** – ÚLD Praha, J. Středa: **Pohádky pana Pohádky** – DL Ostrava, N. V. Medvědkinová: **Kůzlata a vlk** – ND Liberec a L. Mosczyński – J. Wilkowski: **Giňol** – ND Liberec). A právě do této skupiny směřovala většina cen, včetně hlavní, rozdělené mezi ÚLD a Ostravu. „V představení Pruhované pohádky ocenila porota především výrazné a divadelně účinné vyznění výchovného poslání hry. V představení **Pohádek pana Pohádky** pak stylovou jednotu, záměrnou prostotu použitých prostředků i hravost blízkou dětem!“

(M. Česal: *Mateřinka '73*, ČsL 73/12, str. 3–5). Tři individuální ceny putovaly do ÚLD (Z. Červený za režii a dramaturgii, J. Davídek a E. Filipi za herecké výkony) a dvě do Ostravy (Z. Miczko za režii a M. Kočková za herecký výkon). Za citlivý vztah k dětskému divákovi v inscenaci **Kůzlata a vlk** získal cenu protagonista J. Švec.

Zbýlé tři inscenace se opíraly o původní dramatizace známých předloh. Cenu si z této skupiny odnesl pouze B. Šlechta za „všestranný tvůrčí podíl na inscenaci Kubínových pohádek“ (**Jak se čerti rojili**, DRÁK Hradec Králové). DD ALFA Plzeň a MD České Budějovice zůstaly bez ocenění. O plzeňské inscenaci recenzent napsal: „...učinit z pejška a kočičky maskované obry..., dát jim hrát klauniádu (byť režijně výborně propracovanou a herecky velmi slušně zvládnutou), která však s touto Čapkovou knížkou nemá nic společného a je jí bytostně cizí, a navíc je nechat promlouvat jazykem, který by asi Čapka iritoval, a tím vším pominout nejen literaturu..., ale také diváka..., je přílišná daň... nekonvenčnosti“ (M. Česal: dtto). I budějovické Pilného dramati- zaci pohádky **Jak dědeček zasadil řepu** vytýká recenze nedostatečnou literární kvalitu. Česal se dále zabývá otázkou vyprávěče,

konstatuje jeho nesporné klady, ale upozorňuje i na problémy – samoúčelnost, zbytečnost, herecký diletantismus. (V této souvislosti nazývá první den přehlídky, kdy hrál liberecký, budějovický a plzeňský soubor, „dnem degradace loutky“.) Na nebezpečí stereotypu upozornil (už tehdy!) francouzský host J. L. Temporal: „Zdálo se mi, že všechna představení byla udělána jakoby podle jednoho modelu... tento váš inscenační způsob, založený na ‚demonstrování‘ příběhu živými herci, přetělesňujícími se do různých postav hry, zřejmě vyplynul z potřeby přímého kontaktu s dětským obecnstvem“ (ČsL 74/1, str. 9).

Seminář byl tentokrát věnován **psychologii dětského diváka**. Hlavním referátem byla pověřena dr. V. Mišurcová, která se však zabývala převážně dětskou hrou a zaměřila se především na pedagogy v auditoriu (viz: ČsL 74/5, str. 113). **Problémy jeviště pro nejmenší** se – na základě zhlédnutých představení – pokusil pojmenovat Z. Bezděk (ČsL 74/6, str. 139): „Čím víc poznávám práci herce vůbec, tím víc si vážím artistů a muzikantů... Mluví o řemeslném základě uvedených profesí.“

Střípky z diskuse pak přinesl ČsL 74/7 na str. 163. První MATEŘINKA umožnila provést jistou sumarizaci objeveného, dosaženého, osvědčeného, což už o rok později nebude zcela platit.

Ústřední loutkové divadlo Praha
Pruhovaná pohádka

1973

Naivní divadlo Liberec
Kůzlátka a vlk

Ústřední loutkové divadlo Praha
Pruhovaná pohádka

RESUMÉ 1st **MATEŘINKA (1973)** enabled to realize a certain summary of the already discovered, achieved, confirmed. The festival dominated in (even though adapted) “bestsellers” of the past years (H. Januszewska: **The Striped Fairy Tale = Pete The Little Tiger** – ÚLD Praha, stage direction: Z. Červený; J. Středa: **Fairy Tales of Mr. Fairy Tale** – DL Ostrava, stage direction: Z. Miczko; N. V. Medvědkinová: **Kids and the Wolf** – ND Liberec, stage direction: J. Švec; Mosczynski-Wilkowski: **Giňol** – ND Liberec, stage direction: P. Polák) and the mentioned theaters were given most of the awards (ÚLD: Z. Červený, J. Davídek, E. Filipi; Ostrava: Z. Miczko, M. Kočková; Liberec J. Švec). B. Šlechta of DRAK, Hradec Králové was also awarded for the versatile creative benefit in the performance of fairy tales by J. Š. Kubín: **When the Devils Were Swarming**. It is interesting that a guest of MATEŘINKA, a French puppeteer J. L. Temporal, pointed out then the danger which was increasing in the following years – the danger of staging stereotype – “It seemed to me that all the performances were based on one model... Your staging style based on ‘demonstrating’ the story by real actors featuring different characters of the play, apparently followed from the direct contact with the children’s audience”. That remark has not lost its currentness even after the year 2000.

TA DRUHÁ proběhla v září 1974

v Českých Budějovicích a navázala na oslavy 25. výročí založení MD. Chybělo opět Kladno a hradecký DRAK. Plzeň tentokrát zastupovalo Divadélko DOBRÝ DEN (tehdy tříčlenná skupina členů DD ALFA – L. Dvořák, M. Truxová, M. Svatoňová) a odneslo si hlavní „Putovní cenu dr. Jindřicha Veselého“ za hříčku

O Budulínkovi z pera M. Truxové. Podle recenzenta toto přestavení bylo „... typickým představitelem tradičních přístupů

k zájezdovým inscenacím pro mateřské školy – ale představitelem vysokých kvalit...“ (-bh-: Náznak nových cest, ČsL 74/243–6). Oceněny byly především loutkoherecké výkony, čistota a uměřenost. Na jistotu vsadilo i místní divadlo, které – v poněkud kabaretní stylizaci – uvedlo Středovy **Pohádky pana Pohádky**. „Ve svém celku patří Baštova inscenace k tomu nejlepšímu, pod co se za poslední léta jako režisér podepsal,“ soudí -bh- a chválí jak výpravu J. Žátkové, tak herectví J. Bártka (kupodivu zůstal bez ceny) i vodičské umění J. Křišťanové (získala individuální cenu). Pražské ÚLD přijelo s Davidkovou úpravou **Veselých medvíďat** (pod názvem **Hrátky s medvíďátky**), úpravou, která prodloužila text téměř dvojnásobně, za což zaplatila „ztrátou tempa a rytmu – místy začíselala z paravánu do hlediště nuda. A vzdor dobrým hereckým výkonům J. Pěkné a A. Kusé v rolích medvíďat, jež porota odměnila (poněkud kuriózní) individuální cenou za párový výkon“ (-bh-, dtto). Ostravští projevíli spíše dobrou vůli zúčastnit se, když přihlásili hru Z. Floriana **Ženich pro princeznu**, která zcela nesplňovala „mateřinkovské“ parametry. Recenzent ocenil pouze herecké výkony J. Volkmera a Z. Floriana. V názvu hodnotícího článku čteme ovšem slova „náznak nových cest“, jež se týkala zbývajících dvou představení. Brněnská RADOST uvedla „scénickou montáž veršů a próz pro děti“ (od autorů XX. století) P. Vašíčka, nazvanou (podle básně R. Desnose) **Zlatá rybička a modrý květ**. „Toto svérázné divadlo poezie pro nejmenší představuje v dosavadní loutkářské praxi nesporné novum, svým způsobem podnětné a následováníhodné. Vašíček však ztroskotává kdesi na půli cesty v důsledku ne dost hlubokého pochopení mentality a vnímacích schopností dětí. Jeho koncepce je více vyspekulovaná než zažitá a za to platí krutou daň dětskému nepochopení a nudě (i když přízněji, že v Budějovicích přišli na představení opravdu ti nejmenší, tříletí caparti)... Ale přesto by bylo falešné tuto inscenaci zatracovat. Přes své omyly je jednou z těch, které otevírají nové cesty pro přiblížení divadla nejmenším dětem...“ (-bh-, dtto). A pokud jde o poslední inscenaci, dejme rovnou slovo -bh-: „Ale pak přišla nejpodnětnější inscenace přehlídky, lze-li vůbec o inscenaci mluvit. Tvůrcem byl kolektiv NAIVNÍHO DIVADLA pod vedením hostujícího J. Krofty, přičemž konečný text zafixoval P. Vašíček. Předloha E. Perociové se stala základem kreace, nazvané **O černém klobouku a duhovém míči**. Nejde vlastně o divadlo, spíše jsme svědky jakési dětské hry na divadlo, do níž uvádí dětský kolektiv trojice herců: M. Hlavsa, J. Hoskocová a M. Schartová... je to radostný zážitek z přemíry dětské aktivity, odehrávající se v prostředí herny MŠ. Lze těžko říci, zda tudy vede jedna z cest pro divadlo a jeho působení na dětskou duši (na to je v tomto „představení“ málo divadelních prvků, ale skoro s určitostí je to jedna z možných cest pro učitelky MŠ)“. Rozhodla praxe. Hra od té doby byla inscenována více než 20krát, u nás i v zahraničí. Porota udělila NAIVNÍMU DIVADLU Zvláštní cenu a J. Kroftovi cenu

za režii. K této inscenaci se vázal i „podpurný“ referát autora hry s názvem **Dítě je otcem člověka**. Citace z A. Gida a A. Artauda vyvolaly u některých činovníků naprosté zděšení a na světě byl „malý český skandál“. **Seminář** na téma **Estetický účín inscenace** otevřel „zaskakující“ dr. M. Česal. Uvažoval mj. o názorech, které upřednostňují zájezdy do MŠ oproti návštěvě divadla a naopak, a naznačil, že je chybné stavět tyto dvě možnosti do nesmiřitelného protikladu (M. Česal: O těch nejmenších, ČsL 1974/12 – 242). V diskusi, stručně zaznamenané na str. 245, se mj. hovořilo o požadavcích „mateřinkové“ dramaturgie.

RESUMÉ

2nd MATEŘINKA took place in September **1974** for the first time in České Budějovice. The reviewer of The Czechoslovak Puppeteer “-bh-” named their article **A Sign of New Directions**. The headline referred mainly to two productions: the stage montage of verses and fictions for children from authors of the 20th century **A Golden Fish and a Blue World** (script and stage direction: P. Vašíček) which was performed by RADOST Theatre, Brno and to the experimental performance **About a Black Hat and Rainbow Ball** which text was also prepared by P. Vašíček on the motives of the “bilderbuch” of E. Perociová (and with a contribution of improvisations formed during rehearsals) for the team of Hradec Králové: Krofta – Matásek – Vyšohlíd and Liberec actors (M. Schartová, J. Hoskovcová and M. Hlavsa). It was definitely an inspiring experiment at that time where the children’s audience became co-actors and together with the three artists “followed the rainbow ball.” THE NAIVE THEATRE, which organized and sponsored the entire project, was given The Special Award and J. Krofta the award for stage direction. The Grand Prize was given to DOBRÝ DEN Theatre, Plzeň for the gag **About Budulínek** by M. Truxová, which presented, on a very high level, more traditional conceptions to performances in kindergartens. Other awards were divided among the authors of “bestseller” performances **Fairy Tales of Mr. Fairy Tale** by J. Středa (MD Č. Budějovice; stage direction: A. Bašta; Award for acting of J. Kříšťanová) and ÚLD Prague with the adaptation of **Merry Bear Cubs** by M. Polivanová (stage direction: J. Davídek; awards for acting of J. Pěkná and A. Kusá) under the title of **Games with Bear Cubs**. Dr. M. Česal drew strongly for the first time the attention to “ever green” problem of the production for the youngest – the dramaturgy.

Ústřední loutkové divadlo Praha
Hrátky s medvídky

Divadélko Dobrý den Plzeň
O Budulínkovi

Malé divadlo České Budějovice
Pohádky pana Pohádky

1975

TU TŘETÍ

hostil ve dnech **15.–18. září 1975** opět **Liberec**. A pokud NAIVNÍ DIVADLO dosud nezaznamenalo na této přehlídce – na jejímž vzniku i trvání mělo lví podíl – jednoznačný triumf, pak tentokrát si to bohatě vynahrádilo (a dnes už víme, že zdaleka nikoli naposled). Udělení hlavní ceny, dvou individuálních cen (režisérovi a herci P. Polákovi a výtvarníku P. Kalfusovi) a čestného uznání herečce Z. Skalníkové za inscenaci **Motanice** K. Čukovského (scénář F. Sokol) se setkala se spontánním souhlasem pléna. Ne vždy tomu tak bývá... Recenzent -lam- napsal: „Je to inspirativní inscenace, navazující zcela volně a jinak na loňský experiment **O černém klobouku a duhovém míči...** Tentokrát přicházejí za dětmi do MŠ nejen herci s rekvizitami, ale navštěvuje je celá divadelní scéna, byť miniaturní. Loutky zůstávají loutkami a dětem hrají – a přece se nevytváří pověstná rampa mezi jevištěm a hledištěm. Kromě loutek jsou tu i hračky s přestavitelnými hlavami a motanice spočívá v tom, že si hlavy navzájem popletou. Úkolem dětí z publika je dát správnou hlavu k odpovídajícímu tělu – a dělají to s plným zaujetím. Kalfusova scéna a loutky jsou přepůsobné, jakoby vytvořené ve šťastné chvíli tvůrčího uvolnění... P. Polák má šťastný přístup k dětem, dokáže navodit pocit, že je téměř jedním z nich (Liberecké marginálie, ČsL 75/11, str. 247–250). Pražské ŮLD – dle recenzenta – na své soutěžní inscenaci od premiéry ještě zapracovalo. Davídkovy **Popletovy pohádky** (podle Octava Pancu-lašiho, v režii autora adaptace a s výpravou I. Antoše, „...na jehož některé loutky je přímo rozkoš se podívat“) přinesly oběma tvůrcům individuální cenu. Za herectví pak byla oceněna J. Pěkná. Celkově „inscenace zaznamenala výrazné zlepšení v režijním a hereckém zpracování“ (-lam-: dtto). I plzeňská inscenace **Bílé pohádky** bulharského autora V. Petrova si odnesla individuální cenu za herecký výkon – za roli Koťátka ji získala B. Smolíková. Problémem inscenace zřejmě byla chatrná předloha, kterou se režisér J. Středa a skladatel M. Pokorný pokusili zpevnit – „nikoli zcela bez úspěchu“ – posunem k muzikálu. Výběr nekvalitní předlohy – hry **Mášenka a medvěd** G. Landaua – se podepsal i na šedivě nevýrazném inscenačním výsledku MD z Českých Budějovic. Nepomohla ani textová úprava a režie I. Pilného. Poprvé se **MATEŘINKY** zúčastnilo SLD Kladno, avšak jeho inscenace Mikulkovy pohádky **O mouše, která se mohla utopit, ale...** zanechala rozpačitý dojem. Inscenace úpravce, režiséra a výtvarníka A. Tománka zůstala u pouhé ilustrace a nenavázala dostatečný kontakt s dětmi. Toť vše. Hradečtí, brněnští a ostravští loutkoherci se tentokrát nezúčastnili... Seminář byl rozdělen na dvě části: v první okomentoval dr. Sokol svůj předem rozmnožený referát, ve druhé se diskutovalo k referátu i zhlédnutým představením.

Ústřední loutkové divadlo Praha
Popletovy pohádky

Naivní divadlo Liberec
Motanice

RESUMÉ 3rd **MATEŘINKA (1975)** was held in Liberec again. And whether the Liberec theatre, which had the lion's share of the establishment and duration of the festival, did not reach any particular success so far, so the **MATEŘINKA '75** was a perfect compensation (and not nearly for the last time). The performance **Entanglement** (script of K. Čukovský by F. Sokol) firstly introduced the creative team – the director P. Polák and stage designer P. Kalfus – which set the trend after that for a long time! The greatest strength of both authors dwelled in provoking and maximum use of acting playfulness which is “original, inventive and imaginative in order to show finally that an actor takes an object to his hand and finishes his dramatic character and his action through it.” (J. Císař). Also this “playfulness” became through the time bloated and wild and turned into the obstacle of the development and “a threat” of the series of the following festival years. From the other performances remarkable was only the dramatization of fairy tales by O. Pancu-Iași **Scatterbrain's Fairy Tales**, awarded for the stage direction (J. Davídek), staging (I. Antoš) and acting (J. Pěkná).

Divadlo dětí Plzeň
Bílá pohádka

TA ČTVRTÁ

se odehrála v září 1976 v Českých Budějovicích. Po jistém „rozvolnění“ v předchozích dvou letech znamenala opět spíše návrat k jistotám, či „jistotám“. Porota ve své preambuli vyzdvihuje herectví a důrazně upozorňuje na stagnaci složky literárně-dramatické a režijně-scénografické. Recenzent -lam- navíc zmiňuje velmi nevyrovnanou kvalitu jednotlivých inscenací (-lam-: Mateřinka '76 aneb Konec jedné etapy? ČsL 76/11, str. 243–5).

DL Ostrava, které se dosud mateřinkám věnovalo spíše okrajově (přesto však získalo „půlku“ hlavní ceny v r. 1973), tentokrát „příjemně překvapilo – a po všech stránkách“. Za inscenaci Středovy hry **Tak povídej** v režii Z. Miczka a s bravurním hereckým výkonem J. Volkmera si odneslo Cenu dr. Jindřicha Veselého. Naprázdno nevyšlo ani NAIVNÍ DIVADLO, byť zvolená předloha – **Muzikanti** O. Augusty – byla zřejmě „...šita horkou jehlou. Text je řídký, dialogy občas dosti vágní, humor poněkud upocený. O to překvapivěji působí inscenační výsledek, který je dílem celého kolektivu, v němž pochopitelně vůdčí roli měli režiséři P. Polák a P. Kalfus (ten navíc jako autor vtipné výpravy a loutek), ale mimořádně velký byl i přínos herecký. Porota to vyjádřila udělením individuálních cen režisérům a loutkoherečkám J. Hoskovcové a H. Pachingerové (Fantlové) – ale výkony ostatních byly téměř adekvátní.“ (-lam-: dtto). Rovněž inscenace ÚLD, které uvedlo Středovy **Pohádky pana Pohádky**, bodovala především díky hereckému umění obou protagonistů – J. Koutného (který byl zároveň režisérem) a M. Glogarové. „Koutný to s dětmi opravdu umí, neohromuje je siláckými gesty, ale hraje střídavě, uplatňuje jemné výrazové prostředky – je to prostě herecký koncert par excellence“ (-lam-: dtto). A co dokáže M. Glogarová na nepatrné textové ploše v roli lištiček – to je malý herecký koncert par excellence“ (-lam-: dtto). Oba herci získali individuální ceny. A tímto výčtem jsou asi přínosy této MATEŘINKY vyčerpány...

Zbývají dvě dramatizace **Pejska a kočičky**. Tu první pro Kladno zdramatizoval a zrežisoval K. Makonj. Jeho text označuje recenzent za „nejen nečapkovský, ale navíc místy mnohomluvný a dítěti dosti vzdálený“, a byť „samotná inscenace je nesporně jistým pokrokem oproti tomu, co jsme od Kladenských viděli na přehlídkách minulých..., k přesvědčivosti měla na hony daleko“ (-lam-: dtto). Neuspěla ani dramatizace E. Janěkové a V. Pivoňky, neboť „výkony představitelů obou rolí byly rozpačité a postrádaly skutečný kontakt s dětmi“ (-lam-: dtto). Přivést na přehlídku inscenaci hry **O černém klobouku a duhovém míči** (RADOST Brno) asi nebylo šťastným nápadem. Pel novoty již vypřchal a „P. Vašíček jako režisér nenašel osobitý přístup k textu“. Navíc v ženské roli bylo třeba sáhnout k zaskoku, což při účasti dvou herců činí plných 50 % a představuje „příliš citelný zásah do podoby představení“, které vyznělo „dosti nepřesvědčivě“ (-lam-: dtto). „Závěrečné představení nejenže nebylo dobré, právě naopak. DD ALFA Plzeň uvedlo hru J. Mokoše **Zahrajte si s námi**, v režii K. Brožka (pozn.: v jehož početném režisérském díle se mateřinky téměř nevyskytují). Mokošova a posléze i Brožkova invence v tomto případě zcela selhaly. Říká se to těžko, ale nemá cenu to skrývat. Oba zaměnili niterný přístup k malíckým dětem za jistý druh podbízivosti. Snad to byl pokus o jakousi crazy komedii pro malé diváky, ale výsledek byl spíše ukázkou, jak se to dělat nemá“ (-lam-: dtto).

Úvodní referát k semináři přednesl dr. Česal a položil v něm řadu znepokojivých otázek. Ptal se, jestli se „v oblasti tvorby pro nejnižší věkové stupně nespokojujeme...

s konvenčními schémata“ i „jak tato konvenční schémata, rutina a manýra zase zpětně ovlivňují názory předních tvůrců na tuto tvorbu vcelku a postoj k ní“. A dále praví: „Není pod vinětou srozumitelnosti a dostupnosti dětskému divákovi a jeho jistému vchovatelství podáváno něco, co nestojí za tolik tvůrčí námahy a hledání? Neopakujeme tu, byť na vyšší úrovni a zdaleka ne tak průhledně..., ony deformace z počátků tzv. renesance našeho loutkářství?

Nepředkládáme... těm tolik vděčným malým divákům to, co se v literatuře dost trefně nazývá anglickým termínem „easy reading“, čili „snadné, pohodlné čtení“, kde je maximálně omezen prostor pro fantazijní aktivitu diváka?

Neomezujeme se v uvedených inscenacích na pouhou informaci o ději, který právě v těchto pohádkových předlohách nebývá významově zvlášť bohatý?“

(M. Česal: Seminář SČDO, ČsL 76/11, str. 246–7).

Naivní divadlo Liberec

Muzikanti

V další části referátu pak ukazuje na příkladu našich významných básníků Hrubína, Nezvala a Halase, jak každý z nich – zcela po svém – hledal cestu k umění pro děti. I přes nespornou provokativnost referátu však bylo, dle -lam-, patrné, že „diskuse se točí stále dokola, problémy se opakují a nejde se do hloubky“ (výběr z diskuse viz: ČsL 76/12, str. 272–5 a ČsL 77/1, str. 7–8; Konec jedné etapy?) „MATEŘINKA 1976 tedy uzavírá první a počáteční období přehlídek inscenací pro předškolní věk. Bylo to období, kdy plnila převážně funkci ‚pobídkovou‘, protože už svou existencí připomínala divadlům potřebu inscenací pro nejmenší děti. V nové etapě by měla sehrát roli spíše inspirativní a být seismografem inscenačních kvalit této produkce. A v těchto směrech je pole její působnosti zatím téměř neomezené“ (-lam-: dtto).

RESUMÉ 4th **MATEŘINKA (1976)** was held in České Budějovice. Most of the productions were focused on acting, namely J. Volkmer in the winning Ostrava performance by J. Středa **Speak, Will You** (stage direction: Z. Miczko) or J. Koutný and M. Glogarová in the performance of Středa's **Fairy Tales of Mr. Fairy Tale** Prague ÚLD. The acting contribution of J. Hoskovcová, H. Pachingerová and others was also recognized in – four-award-crowned – performance of THE NAIVE THEATRE **Musicians**. The theatrical outcome noticeably exceeded the problematic original by O. Augusta which was stage managed by directors P. Polák and P. Kalfus (the latter additionally as a art director). On the whole, the jury drew the attention to a slight stagnation of the literary-dramatic and directorial-scenic element. Similarly, M. Česal asked many questions. He asked if in the field of production for the youngest age groups we are being satisfied ... “with conventional schemes” and “how these conventional schemes, routine and manners again influence backward opinions of the leading authors of this production as a whole and the attitude to it.” He calls for modern classic writers for children and asks extending of the space for imaginative activity of the audience. M. Langášek stated: “MATEŘINKA 1976 thus concludes the first and opening period of the festival of productions for pre-school age. It was a period when it fulfilled mainly the role of ‘stimuli because through its existence it reminded the theatrical need of performances for the youngest children. It should play the inspirational role in the new phase and it should be the seismograph of the dramatic qualities of such a production.”

Divadlo loutek Ostrava

Tak povídej

TA PÁTÁ

se konala v **Liberci** až po třech letech – důvody mi nejsou známy – ve dnech **21.–25. října 1979**. Recenzent dr. P. Pavlovský hned v úvodu svého článku napsal: „Ve výroku poroty na letošní přehlídce v Liberci se konstatuje vyšší úroveň proti Budějovicím 1976. Dovolím si konstatovat podstatně vyšší úroveň i proti loňské Skupově Plzni“ (Mateřinka '79, ČsL 80/1, str. 3–5). Uvedeno bylo 15 představení, z toho 7 soutěžních. Ceny získaly 3 z nich. Jednoznačným vítězem se stala inscenace **NAIVNÍHO DIVADLA Branka zamčená na knoflík**, adaptace Trnkovy **Zahrady** z pera I. Peřinové. Inscenaci už po její premiéře výrazně ocenila J. Majerová (Divadlo, kde se něco děje, ČsL 77/12, str. 272–3): „Domácí autorská samoobsluha vyšla neobyčejně citlivě vstříc poetice inscenátorského i hereckého kolektivu v jeho divadelní obrazivosti, v bezprostřednosti a v improvizaci lehkosti projevu citlivě reagujícího na odezvu dětského publika... Třebaže režisér (pozn.: P. Polák) zcela přiznal loutkoherce na jevišti..., jeho hlavní pozornost se soustřeďuje na loutku, na bohatou škálu loutkové hereckého výraziva, k plastic-kému loutkoherckému vyjadřování, ke kterému mj. napomáhalo i výtvarně technické uzpůsobení loutek.“ Pochválena byla i scénografie P. Kalfuse a herecké výkony (taková jednota mezi vizáží loutky a projevem herce jako v případě Kalfusova Kocoura ztvárněného Z. Peřinou, se vídá, věru, zřídka!). Inscenace hry I. Peřinové (asi dodnes nepřekonaná) získala po zásluze nejen hlavní cenu, ale i dvě ocenění individuální – pro Z. Peřinu a H. Fantlovou, neboť dokázala zacílit všechny složky k hlavnímu cíli představení – „zrcadlit dítěti fantastičtěji a zajímavěji, než je samo schopno, jeho vidění světa.“ (E. Hanžlíková in: Aktuální otázky současné tvorby, ČsL 80/2, str. 28.)

Zaujal i první – brněnský – (z celkem pěti) **Míčků Flíček** režiséra P. Vašíčka (Cena za režii). „Míček Flíček mile překvapil dramaturgickým posunem, který je jednoduchý: dědeček s babičkou se proměnili v mladé rodiče. Ale až ohromující byla reakce dětí, které právě tato jevištní současnost, tak blízká jejich každodennosti, vtáhla do děje... Není asi náhodou, že doslova ‚hltaly‘ drobné konflikty mezi znuděnými rodiči – kteří nemohou mít děťátko! – spí k sobě zády na jedné posteli, nudí se u snídani, nudí se po večeři...“ (E. Hanžlíková: dtto). O něco lépe, než soudil v recenzi po premiéře J. Halík (Snadno a rychle, ČsL 79/1, str. 6) dopadla Makonjova plzeňská inscenace hry V. A. Maslova **Ivan carevič, šedý vlk a ti druzí...** Přes mnohé nevyváženosti, „představení přineslo jiskru z nejzápalnějších – herectví. Ryzí maňáskárna, temperamentní a čistá, strhla dětské hlediště k napjaté pozornosti a podle reakcí se domnívám, že i ke kýženému diváckému požitku“ (E. Hanžlíková: dtto). Ze čtveřice herců – L. Dvořák, V. Čada, J. Halířová, M. Svatoňová – kteří ztvárnili asi 15 rolí, si individuální cenu odvezl V. Čada (a zaznamenejme, že se na výsledkové listině objevilo jméno tohoto pozdějšího přehlídkového matadora poprvé). Oproti ALFĚ mělo představení D. Mrázkové **Haló, Jácíčku**, s nímž přijel hradecký DRÁK, smůlu, která se všem divadelníkům občas stává – nezapálilo hlediště. Kdyby se hrálo jako obvykle, řeklo by dětem mnoho“. (E. Hanžlíková: dtto). A P. Pavlovský k této Kroftově a Matáskově inscenaci (jenž opět vytvořil jeden ze svých podivuhodných scénických „mobilů“) dodává: „Obvyklá kouzelná atmosféra se nevytvořila, nevznikly ani jindy vynikající scény Krtonožky. Pouze Vyšohlídův slon si nezašel, což je na celé představení málo... Chtěl bych zdůraznit, že jsem viděl několik představení hradeckého **Jácíčka**, která byla o třídu lepší než v Liberci.“ (P. Pavlovský: dtto). Navíc, podle P. Pavlovského, liberecké, brněnské a hradecké představení nesla „etickou, noetickou a estetickou informaci, dostatečnou i pro zaujetí dospělého diváka“, (P. Pavlovský, dtto). „O kladenské Miczkově inscenaci textu J. Středy **Tak povídej** napsal recenzent (ČsL 78/12): ‚Tak se posléze zrodilo představení nikoli přehlídkové...‘ Jsme téhož názoru a navíc si myslím, že ani na ‚stranu aktiv‘ by si je Kladenští přičítat neměli“ (P. Pavlovský: dtto). „Kladenské představení **Tak povídej** nebylo určeno nikomu, v koncepci nebyla vyjasněna a upřesněna hlavní postava vypravěče. Byl to maskovaný Pan Nikdo v Ničím (komediantském?) voze, v čísi zahradě, pod čechovovským stromovím. Komu vyprávěl?“ (E. Hanžlíková: dtto). Na liberecký pokus z roku 1974 navázali budějovičtí F. Husák s N. Herbstovou, kteří na podkladě textů V. Provazníkové improvizovali – bez loutek – spolu s dětmi „hru“ **Na princezny, na ženichy**, o princeznách, očekávajících příjezd ženicha (který nepřijede!). „Děti se výborně bavily, živě reagovaly, chvílemi měl divák dojem, že si je herci přivezli vycvičené už z Budějovic“ (P. Pavlovský: dtto). M. Česal a E. Hanžlíková však inscenaci považovali za omyl. K podnětnému zamyšlení přiměla PhDr. Z. Příkrylovou, která se v té době intenzivně zabývala výzkumem dětského diváka (viz: I. Plaňava – Z. Příkrylová: Psychologie a divadlo pro děti, ČsL 78/str. 106, 129, 150, + E. Křížková-Hanžlíková: Lepě švihlí tlové, ČsL 78/str. 110), a sice ke Glose psychologické, v níž na takovou míru aktivizace dětí pohlíží rovněž skepticky (viz: ČsL 80/3, str. 53).

Pražské ÚLD s Davídkovou inscenací **Zvědavého slůněte** v očích recenzenta propadlo. „Jde o dílo zcela konvenční, provedené na řemeslné, nikoli umělecké úrovni..., celek, který je tuctovou operetou pro děti, jež neměla v soutěži šanci“ (P. Pavlovský: dtto). Mírněji formulovala tutéž myšlenku i E. Hanžlíková.

Z podnětu referátu M. Matouška se P. Pavlovský ve svém článku zamýšlí nad strukturálními, koncepčními a estetickými dopady volby prostoru pro mateřinková představení (herna a divadlo). Jestliže porota v roce 1976 vyzdvihla pouze složku hereckou a v ostatních složkách konstatovala povážlivé manko, pak **MATEŘINKA '79** přinesla řadu kvalit i v oblasti dramaturgicko-režijní, scénografické a hudební (byť seznam ocenění tento fakt dostatečně nezrcadlí).

RESUMÉ 5th **MATEŘINKA** took place in Liberec after three years, in October **1979** (then it was changed into biennials) and brought another triumph of **THE NAIVE THEATRE**, which this time introduced **A Gate Locked by a Button**, an outstanding adaptation of a book by world-known filmmaker J. Trnka **The Garden** made by I. Peřinová, who entrenched from that time in the place of the most leading authors of puppet plays and who in future inspired plenty of authors of “mateřinka” (and not only them). The director P. Polák and stage designer P. Kalfus, together with puppeteers (especially awarded Z. Peřina and H. Fantlová) created a puppet masterpiece, where all the parts were aiming to the only goal – “to mirror a child in a more fantastic and interesting way than they are able by themselves, their vision of the world.” (E. Hanžlíková). **Spotty, the Ball** from Brno captivated the attention “for 4 actors and kitchenware”, where (the awarded) adaptor and stage director P. Vašíček through the change of seniors into young parents (code of conduct included) updated a few-decade-old play. For the first time (and definitely not the last time) the name of Plzeň actor V. Čada appeared in the results who made a set of roles in Makonj’s puppet production of the play by V. A. Maslov **Ivan, the Tsarevitch and a Grey Wolf**. A lovely performance, from Hradec Králové **Hallo, Jácíček** of D. Mrázková did not turn out well in Liberec. When the jury of previous **MATEŘINKA** emphasized mainly the acting part, then **MATEŘINKA '79** brought many values also in the area of dramaturgical-directorial, stage design and musical. Moreover, the performances of Liberec, Brno and Hradec Králové brought “ethical, epistemic and aesthetical information sufficient for attracting adult audience”. (P. Pavlovský).

Divadlo dětí Plzeň

Ivan carevič, šedý vlk a ti druzí...

Naivní divadlo Liberec

Branka zamčená na knoflík

TA ŠESTÁ

se ve dnech **4.–8. října 1981** vrátila opět do **Českých Budějovic**. Poprvé se jí zúčastnila všechna divadla. Šlo tedy o přehlídku do značné míry reprezentativní. A přece už v první větě hodnocení E. Oplištilové (Materinka '81, ČsL 81/12, str. 266–9) čteme, že se „účastníci rozcházeli s pocity více než smíšenými“.

Přehlídku obcházelo „strašidlo hravosti“ projevující se v různých podobách a různými důsledky (M. Schartová: „Nezasvěcený divák musel získat dojem, že čeští loutkoherci jsou nezadržitelně hraví.“). „Na letošní MATEŘINCE se ukázalo, že hravost není zdaleka jen jedna. V Budějovicích se o ni pokoušeli vlastně všichni – až na Budějovické. Dr. Česal proti sobě postavil Hradecké, kteří si hráli „jako dospělí“, a Brněnské, kteří si hráli „jako děti“ a tudíž nepřírozeněji než Hradečtí“ (E. Oplištilová: dtto). Diskutovalo se o rozdílu mezi „hraním“ a „hraním si“ (viz např. P. Pavlovský:

Materinka '81 a otázka hravosti, ČsL 82/2, str. 30–31). Uvažování o „hravosti“ obrátilo opět pozornost k herectví. J. Císař shledal na přehlídce jeden jediný výkon (aniž by ho jmenoval), který dokázal spojit „na straně jedné dokonalou přirozenost jako autentický projev realizovaný komplexním psychologickým jednáním, na straně druhé schopnost vysoké stylizace, která vlastně potlačuje některé osobnostní přirozené rysy ve prospěch těch významů, jež mohou být sděleny předmětnou a výtvarnou kvalitou loutky“ (in: Aktuální otázky současné tvorby, ČsL 82/2, str. 26–29). Podnětné byly i Císařovy dramaturgické úvahy o „montáži atrakcí“, jež stále častěji nahrazuje ucelený příběh, což má někdy za následek ztrátu „socializačního momentu vrstev obsahu“ (dtto, ČsL 82/1, str. 3–7 + 2, str. 26–29). „Nad očekávání neplodné“ se však ukázaly večerní diskuse o zhlédnutých představeních. V centru pozornosti se ocitly 3 inscenace (a to v nejrůznějším subjektivním pořadí: Hrubínův **Špalíček veršů a pohádek** (RADOST Brno; scénář a režie: P. Vašíček), který nakonec získal Cenu dr. Jindřicha Veselého, jíž by ovšem mnozí přisoudili spíše libereckému spektaklu **Potkal klauna potkal kloun** J. Vodňanského (režie: P. Polák, výprava: P. Kalfus – oba získali individuální cenu). Především herecky zaujala hříčka V. Provazníkové: **O zlé koze** (DRAK; režie: Z. Říha, individuální cena za herectví: J. Židlická).

Není tedy divu, že i pohledy hodnotitelů byly rozličné (viz: Aktuální otázky současné tvorby, ČsL 82/2, str. 26–29): J. Majerová: „Za umělecky nejhodnotnější považuji liberecké představení **Potkal klauna potkal kloun**, umělecky vyvážené a žánrově objevné... Na druhé místo řadím **Špalíček**. Přes řadu výhrad, týkajících se herecké nevyrovnanosti, malého důrazu na loutkoherecký part a na poetičnost výpravy je třeba ocenit systematickou snahu vštěpovat dětem od nejútlejšího věku lásku k poezii... Uměleckou kvalitu hradeckého představení, problematického dramaturgicky a ve věkovém zacílení, naplnila beze zbytku složka herecká...“ P. Pavlovský: „Kvalitativní pořadí: 1. Liberec. Naprostá vyrovnanost všech složek. Zvláště zdůrazňuji vynikající libreto (text, hudba)... 2. Hradec. Vynikající kontakt s publikem, vynikající herecké výkony... 3. Brno. Vynikající inscenace, vyrovnaná ve všech složkách, ale nevyrovnané představení – viděl jsem řadu lepších. Nevyšel kontakt s publikem.“

M. Schartová: „Nejvíce kladů z osmi hodnocených inscenací musím přiznat **Špalíčku**, i když lituji, že se hercům představení nepovedlo tak jako premiéra v Brně. Pak by bylo jeho ocenění nesporné... Snad jen u brněnského **Špalíčku** lze hovořit o jednotě myšlenky inscenace a jejího sdělení... **O zlé koze** – představení stojí a padá se znamenitými výkony protagonistů, režisér budiž pochválen, že jim poskytl prostor. Jediné představení s výrazným a jednotným hereckým stylem.“ (Pozn.: Liberecké představení M. Schartová nehodnotila.)

Ambiciózní bylo i představení pražského SLUNÍČKA – uvedlo Milneho **Medvídku Pú** v dramatině M. M. Koroljova (režie: J. Jaroš) – které při premiéře sklídilo slušný ohlas. Na MATEŘINCE ale byla „inscenace k nepoznání, zmatek, nepřehledná posunčina, nervozita, která bohužel poznamenala i (na domácí scéně výborné) výkony M. Glogarové (pozn.: získala individuální cenu) a M. Garguly“ (E. Oplištilová: dtto). Zbylé inscenace ovlivnila problematická předloha (Prokešova dramatině Lobelova **Kvaka a Žbluňka** – Kladno, Česalova hra **O hadrovém klaunovi a papírové lodičce**, navíc poněkud chaoticky upravovaná – Plzeň,

38 papoušků G. Ostěra – Ostrava; V. Kábrt získal cenu za scénografii) či rutina (**Čtyři pohádky o jednom drakovi**

M. Mašatové – ULD, Januszewské **Tygrík Petřík** – MD České Budějovice), případně obojí. „**Čtyři pohádky o jednom drakovi** mě nenadchly ničím, ani výkonem A. Kusé, o níž vím, že je jinak moc dobrá herečka. To představení jako by zde zůstalo z jiného desetiletí (M. Schartová: dtto). „Co se týče Ostravy a Českých Budějovic, charakterizovala bych je nejspíš jako „udivující sebejistotu“ a „profesionální otrlost“. Slušněji lze obě představení označit termínem „standard“. A pravdivěji „mrtvé divadlo“... Uvážíme-li, že na přehlídce se dostanou lepší, ne-li nejlepší inscenace, nemáme si k čemu blahopřát. Můžeme jen sborově zvolat ŠURÁÁÁ!“ (narážka na „šišlání“ v Česalově hře – E. Oplištilová: dtto).

1981

RESUMÉ 6th **MATEŘINKA (1981)** headed towards České Budějovice again. For the first time, all the permanent theatres took part, so it could bring a representative picture of the production for the youngest. In the first sentence of the review of E. Oplištilová in *The Czechoslovak Puppeteer* we can read that “the participants parted with feelings more than mixed.” Three performances became the most monitored (it was in the random subjective order): Hrubín’s **Špalíček veršů a pohádek** (script and stage direction: P. Vašíček), who – even though the festival performance did not go entirely well – got the Grand award which most of the participants would have given most likely to the Liberec staging of the play of J. Vodňanský **When a Clown was Met by a Clone** (stage direction: P. Polák, staging: P. Kalfus – both received individual prizes). Primarily, the best dramatic performance was given by V. Provazníková in a gag **About the Mean Goat** of DRAK Theatre, Hradec Králové (stage direction: Z. Říha; the award for acting: J. Židlická). **Špalíček** attracted the attention as “poetry theatre”; where it was possible to talk “about the unity of a thought of the production and its message” (M. Schartová). “The Liberec performance was artistically balanced and in terms of innovative genre” (J. Majerová). The Hradec brought “the brilliant contact with the audience, outstanding acting performances” (P. Pavlovský). The award was also given to the actress M. Glogarová in the Prague production **SLUNÍČKO (ÚLD)** – Koroljov’s adaptation of Milne’s **Winnie the Pooh** (stage direction: J. Jaroš). The other performances had problems with their choice of the original. For the first time the discussion was about the enlarged bloated playfulness, “adult” playfulness and rather “childish”, about the difference between “acting” and “playing”, and also about “the formation of attractions” which substitute the complete story (all these problems are current today as well).

Východočeské loutkové divadlo Drak Hradec Králové
O zlé koze

Loutkové divadlo Radost Brno
Špalíček

Naivní divadlo Liberec
Potkal klauna potkal kloun

TA SEDMÁ

proběhla – poprvé v předprázdninovém termínu – **19.–23. června 1983 v Liberci**. Novinkou byl i festivalový **Zpravodaj** (který otiskováním inscenačních záměrů, leckdy vágních, usvědčoval některé tvůrce z jejich nenaplnění). Jinak zůstalo leccos při starém... Jestliže jsme předchozí kapitolku končili značně skepticky, pak jen letmý pohled na titulky o **MATEŘINCE '83** v ČsL či denním tisku – „Macešská Mateřinka“, „Mateřinka s rozpaky“, „Mateřinka '83: Stagnace“ – naznačuje, že kýžený kvalitativní skok se opět neudál. Do „I. ligy“ se tentokrát proboujaly jen dvě inscenace. **Dlouhý, Široký a Bystrozraký** P. Poláka a O. Augusty v nastudování **NAIVNÍHO DIVADLA** (režie: P. Polák) získal „zlatou medaili“ a individuální cenu za herectví pro V. Poula (který na sebe upozornil už před dvěma lety v plzeňské inscenaci).

Pomyslná „stříbrná medaile“ pak připadla DD ALFA z Plzně, které si za inscenaci Dvorského **Pokladu baby Mračenice** odvezlo tři individuální ceny (P. Vašíček za režii, B. Luňáková a V. Čada za herectví). Ale i na tato dvě představení dolehla trocha skepse. Takto ji formuloval dr. M. Česal: „I letos to znovu byly inscenace Poláková a Vašíčkova, jež vlastně jediné dokázaly splnit základní kritéria přehlídky... I tentokrát lze mluvit o zralosti obou tvůrců, jejich zaujetí pro mateřinkovou tvorbu..., nicméně tak jednoznačného vyznění a úspěchu už nedosáhli. P. Vašíček tu vlastně – byť v jiném divadle – zopakoval své tvůrčí postupy, vyzkoušené už v inscenaci **Míčka Flíčka** z r. 1979, i když přirozeně v jiné podobě a na textu, který se svým způsobem této hravé mateřinkové poloze brání. P. Polák vytvořil nesporně vtipné, půvabné a uměřené představení, které poprávu dostalo hlavní cenu, nicméně, lze ho vývojově označit spíše za oddech na cestě... než za vývojový impuls... Zdá se, že princip hravosti, který byl v souvislosti s tvorbou obou postulován, i když u každého z nich se jednalo o jiný přístup, zřejmě momentálně vyčerpal své možnosti či momentální možnosti obou tvůrců, kteří figurují v popředí mateřinkové tvorby již několik let a tak trochu jako osamělí běžci“ (in: Aktuální otázky současné tvorby, ČsL 83/ 11, str. 242–7).

E. Hanžlíková se zamýšlí nad povahou metaforičnosti v obou těchto inscenacích – v liberecké ji shledává především v herectví V. Poula (jemuž sekundovala V. Špicnerová), v plzeňské pak „v divadelní poezii“ použitých reálných předmětů (viz: E. Hanžlíková: Už jenom recenze, ČsL 83/9, str. 195–200; článek stojí za přečtení celý – pro umění popsat zhlédnutí i pro místy neodolatelný humor a ironii).

Pražské ŮLD se představilo Mikulkovými **Kouzelnými dvířky** v dramatizaci a režii V. Kubíčka, který inscenaci stylizoval (asi ne zcela šťastně) do podoby klauniády. E. Hanžlíková označuje inscenaci za „milé překvapení“, ale dále konstatuje: „Jen si mnoho lidí lámalo hlavu, proč umělecky zůstalo za Mikulkovou poetičností, třebaže textová montáž, výprava a dobří herci a tak dál... Ona se totiž každá literární básnivost musí na divadle jevištně transponovat, metaforizovat. A to se nestalo“ (E. Hanžlíková: dtto). Cenu za herectví získal M. Slepíčka (ale pretendoval na ni i E. Havlík). „Diametrálně odlišný problém než V. Kubíček měl Z. Říha, inscenátor a herec – protagonista **Perníkové chaloupky** (DRAK Hradec Králové). Vzhledem ke kvalitě textu (V. Renč) musel totiž představení uvařit z vody, a ještě navíc z předpotopní“ (E. Hanžlíková: dtto). Autorka dále zkoumá, proč při představení této hry pro dospělé přichází ke slovu metaforičnost, zatímco při představení pro děti tomu tak docela není. Z. Říha si za svůj bravurní komediální výkon odnesl cenu za herectví (P. Pavlovský byl ovšem toho názoru, že Říha měl získat cenu spíše za „autorský přínos... inscenátora“).

Zbývající čtyři inscenace patřily mezi ty, jímž se – podle M. Česala – nedostává tvořivosti „nebo se utápí v reprodukčním napodobování, vzorů či bezúčelném hračkářství, které s tolikrát postulovanou hravostí nemá nic společného. Neboť hravost není reprodukčního charakteru, nelze ji předstírat, vyžaduje vnitřní aktivitu herecké tvořivosti v živém i loutkovém plánu – a té jsme byli svědky poskrovnu“ (Macešská Mateřinka, ČsL 83/9, str. 194).

Brněnská **RADOST** přivezla „osvědčená“ Jarošova **Prasátka** (která se vlka nebojí), v režii Z. Mikotové, o níž E. Hanžlíková soudí, že občasného dětského ohlasu dosáhla „prostředky netvořivými, pouze líbivými a neodpovídajícími úrovni soudobé loutkářské tvorby“ (E. Hanžlíková: dtto). P. Pavlovský hovoří dokonce o kýči. Ostravské představení hry bulharského básníka V. Petrova **Pohádka jako pohazení** zřejmě „dojelo“ na střet „nezvalovský“ poetického textu a přespříliš realisticky pojaté inscenace I. Křehlíkové, na neujasněný záměr a smysl. Navíc se hra vymykala věkové adrese **MATEŘINKY**. Představení MD v Českých Budějovicích **Káťa a pavouk** autorů E. Jílkové a L. Humla (který měl také režii) se muselo vidět, slovy je téměř nepopsatelné. Vážné zájemce odkazují na pokus E. Hanžlíkové o převyprávění děje (ČsL 83/9, str. 199–200). Inscenace byla vůči textu kongeniální. Volba Kladenských – **Na princezny, na ženichy** F. Husáka a V. Provazníkové svědčila o nepoučitelnosti. Co před čtyřmi lety v Budějovicích ještě jakž takž svým herectvím zachraňoval F. Husák, objevilo se zde ve vší nahotě. „A nejtrapnější je, že tuto ukňouranou, neakční, neaktivní divadelní antipoezii musejí předvádět děti, které se v herně na výzvu herců samy přihlásí nebo jsou bezohledně ‚vybrány‘“ (E. Hanžlíková: dtto).

Dr. Česal se zamýšlel nad dramaturgií přehlídky a byl to výčet dosti tristní „A tak pořád platí model Středových **Pohádek pana Pohádky**, který se všelijak obměňuje a nutně proměňuje ve stereotyp (což není chyba původního modelu, ale kopistů), aniž by někdo dokázal vymyslet něco nového“ (in: Aktuální problémy současné tvorby, ČsL 83/11, str. 242–247). Což je problém, který je dnes možná ještě aktuálnější než tehdy. „Zkrátka Mateřinka '83 byla nejen macešská co do uměleckých zážitků, ale také varující. Abychom se probudili z krásného snu, jak jsme světoví, vyspělí a dobří“ (M. Česal: dtto).

1983

Naivní divadlo Liberec

Dlouhý, Široký a Bystrozraký

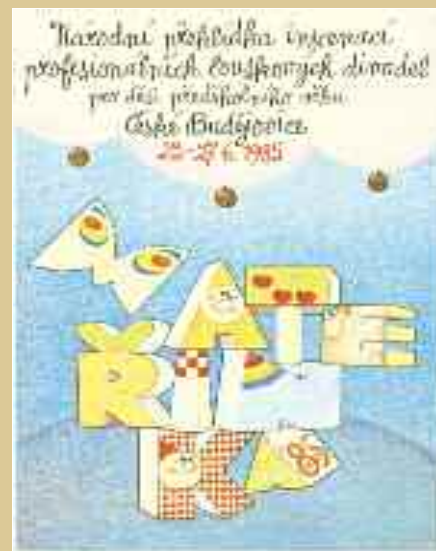
RESUMÉ 7th **MATEŘINKA**, this time in Liberec, took place – for the first time before summer holidays – in June **1983**. This festival belongs to the least successful. The main award had 2 candidates: Liberec **The Long, the Wide and the Quick-Sighted** by P. Polák and O. Augusta, who finally received it (stage direction: P. Polák, the award for acting: V. Poul). The play staged through articles of daily use was L. Dvorský's **The Witch Mračnice's Treasure** by DD-ALFA Pilsen took three individual prizes (stage director P. Vašíček and actors V. Čada and B. Luňáková). However, Dr. Česal in the article **A Harsh Mateřinka** wrote: “Also today those were the productions of Polák and Vašíček which were the only to fulfill the basic criteria of the festival ... This time we can speak about the maturity of both authors, their passion for Mateřinka production... nevertheless, the ultimate tone and success was not reached by them”. For the first time, they speak about “repeating” and “creative relax”. The author adds: “It seems that the principle of playfulness which was postulated in a connection with the production, even though they both had a different approach, apparently exhausted their potential or instant potential of both authors who feature in the front of Mateřinka production for few years and they are sort of lonely runners.” Other recognitions were given to actors M. Slepíčka (A. Mikulka – V. Kubíček: **A Magic Door**; stage direction: V. Kubíček; ÚLD Prague) and Z. Říha (V. Renč: **Hansel and Grettel**, DRAK, Hradec Králové). Four remaining productions belonged – according to dr. Česal – among those which missed creativity, slipped to non-inventive imitation or meaningless gimmicking which did not have anything common with the many times proclaimed playfulness. For the playfulness is not of the reproductive nature, it is not possible to fake it; it requires the inner activity of the acting creativity in the live and puppet plan – and this is what we lack so much. And what about the dramaturgy? “Till today the model of Středa's **Fairy Tales of Mr. Fairy Tale** (from the year 1960) is regarded a model, which is differently modified and essentially changed into a stereotype (this is not the fault of the original model but the copycats), without making up something new.”

Divadlo dětí Alfa Plzeň

Poklad baby Mračnice

1985

TA OSMÁ

se uskutečnila (bez účasti DL Ostrava) ve dnech **23.–27. června 1985 v Českých Budějovicích**. Už dvě předchozí **MATEŘINKY** vyvolaly spíše rozpaky... Jak tomu bylo do třetice? „Nemá smysl chodit dlouho kolem horké kaše – letošní Mateřinka se prostě nevydařila“ (dr. V. Königsmark: *Mateřinka 1985 – Hra jako téma komunikace?* ČsL 85/9, str. 194–200). Již před přehlídkou bylo slyšet hlasy o jisté vyrovnanosti přihlášených inscenací, přehlídka však ukázala, že šlo o ‚vyrovnanost‘ pouze směrem k průměru. Recenzent V. Königsmark naznačuje odpověď na tento neuspokojivý stav už v názvu svého článku. A poté krok za krokem dokládá existenci rozporu mezi „co“ a „jak“ (na který už před dvěma lety upozorňoval dr. Česal), mezi banálním či zcela abscentujícím tématem a „scénickým jazykem“ tohoto typu divadla, který „překročil už tyto omezující představy, aniž však zjevně manifestoval, jak se proměna jeho divadelního názoru bude odrážet v tematické sféře, v kvalitativní proměně výpovědi“ (V. Königsmark: dtto). V inscenaci hradeckého **DRAKU Slon a mravenec** podle D. Mrázkové vystavěli inscenátoři (Jos. Krofta a P. Matásek) vedle epického příběhu, převzatého z předlohy, ještě „příběh“ vlastní, jevištní, zasazený do fotografického ateliéru. Tyto dva plány se však tematicky nepojily, což mělo za následek, že „dětský divák s hrdiny pohádky příliš ‚nejde‘, vždyť jako podstatná mu byla předložena spíše technika vyprávění než jeho smysl... Ústřední režijně výtvarný nápad se totiž nestal klíčem k vnitřnímu smyslu inscenace“ (V. Königsmark: dtto). Několik pohádek A. Mikulky se stalo podkladem k recitálu herce Z. Ševčíka, který pod názvem **Aby se děti divily** nastudoval v brněnské **RADOSTI** režisér Divadla na provázku P. Scherhauser ve výpravě J. Milfajta. (Inscenace získala poprvé udělovanou Cenu města Českých Budějovic a protagonista cenu za herecký výkon.) I přes značnou pestrost a nápaditost inscenace však recenzent opět konstatuje: „I v případě, že děti hrají hru ‚na jako‘ s sebou, je tématem výpovědi opět jen samotná hra, navíc založená především na poetice slova a teprve až kdesi potom na divákově fantazijní spoluaktivitě. Tvar inscenace tedy poukazuje znovu – vlastně ‚dospělácky‘ – k sobě samému, on se stává předmětem výpovědi a ne téma, které by si inscenátoři přáli s dětmi vskutku sdílet“ (V. Königsmark: dtto). V nejčistší podobě se se obdobný problém objevil v inscenaci **Kulich a Bambule**, kterou z veršů L. Středy scénáristicky a režijně připravil V. Kubíček. Režisér akcentoval princip hry zcela záměrně jako dominantní a nezastírá ho už vůbec žádným příběhem...“, ale „dokázal spolu s mladými herci F. Albrechtem a J. Sypalovou (pozn.: alt. A. Jirout a V. Špicnerová) vytvořit autentickou atmosféru spontánní hravosti...“ (V. Königsmark: dtto), což pro samotné ÚLD bylo velmi cenné (i přes jistou inspirovanost P. Polákem, o níž se recenzent rovněž zmiňuje).

Ani vítězná inscenace **NAIVNÍHO DIVADLA Brum, dům, Ťululum** z pera I. Peřinové (podle P. Gravesa) se nastolenému problému nevyhnula. Předloha (Pan Cecil Brum a jeho dům) vychází z anglické nonsensové tradice. „Co s touto předlohou udělala Peřinová? Zmnožila nonsens. Přidala, nikoli transponovala... Čili opět dramaturgicko-režijní koncepce pouze zmnožuje autorův styl, hraje si na hru... Nejde tedy v divadelním výsledku o smysluplný nesmysl (což je estetickou podstatou nonsensu), ale o jevištní zmnožení nesmyslu ve jménu nesmyslu. Čili zase ilustrace, zase ‚hra na hru‘ (E. Hanžlíková: *Hra – metafora – téma, materiál pro SČDU*). Přesto – dle výroku poroty – tento Kalfusův samostatný režijní debut (byl zároveň i scénografem) „jednoduchými, srozumitelnými a přitom emotivně účinnými prostředky výrazně převyšoval ostatní soutěžní představení“.

Přece jen přijatelněji než před dvěma lety se prezentovalo domácí **MALÉ DIVADLO** Pilného inscenací Středovy hry **Tak povídej**, především zásluhou scénografa M. Plítky a herečky Š. Kavanové (oba získali individuální ceny). Tím však – podle V. Königsmarka – „jsme už u konce s pozitivy této inscenace“. Ojedinělé dobré nápady nedokázaly metaforizovat a tematizovat celek. „Jako dost tristní vrchol tzv. ‚čisté hry‘ na mne působila Poláková kladenská inscenace – opět veršů L. Středy **Pohádka s Hvězdičkou**. Třebaže jejím tvůrcem je „klasik“ zkoumaného stylu, nenese v žádném atributu stopy originality. (Pozn.: dr. Česal hovoří dokonce o „vývaru z vyvařeného masa“.) Je smutným příkladem konce stylu, který se vyčerpal, čili zbytnělosti formy. Tématem opět není snaha tvořivým divadelním způsobem interpretovat básníka, ale jen vnějškově vyhlazený a vnitřně už úplně nezavazný pokus o komunikaci hrou na hru (E. Hanžlíková, dtto). Budiž P. Polákovi útěchou, že ještě podstatně hůře dopadl jeho občasný rival P. Vašíček, jehož plzeňská inscenace **Branky zamčené na knoflík** I. Peřinové se propadla na dno přehlídky, a to jednoznačně jeho vinou, neboť hned na počátku zvolil nešťastně „vstupní významový klíč. Kouzelnou brankou do vnitřního světa je zde opona a oním tajemným dějištěm – zahradou – jeviště“ (V. Königsmark). Záměrná snaha o maximální iluzivnost pak dílo zkázy dokonala. Že T. Dvořák v této inscenaci uhrál roli Kocoura na cenu,

Divadlo dětí Alfa Plzeň
Branka zamčená na knoflík

je hodno obdivu, byla to cena „vskutku individuální“. Víc netřeba ztrácet slov... Přesto však ocitujme ještě úvahu M. Schartové na téma „vývojových trendů“, která z této „průs...švihové“ inscenace vychází a míří k obecnějším závěrům: „Představuji si, jaký význam pro další vývoj mateřinkových představení by měl letošní festival, kdyby P. Vašíčkovi vyšla jeho koncepce **Branky...** Představuji si, jak by si diváci blaženě oddychli, že konečně nemusí v předlouhé expozici sledovat ‚hravé hašteření‘ dvou herců (o kostičku, o zvoneček, o čepičku, o to, kdo začne hrát, jak začne pohádka, zda se vůbec něco začne, atd.), že mohou koukat na divadlo, které je ‚o něčem‘, že se mohou ztotožnit s jedním z hrdinů dramatického příběhu, že vidí loutky, které nejsou ornamentem férie, ale nositelkami myšlenky, že katarze se dostavila z významu, nikoli z výrazu. Plzeňský pokus o porušení letitého klíče dosáhl bohužel úplně opačného účinku a vyzněl jako rozpačitý návrat o 20 let nazpět. Přesto budu intenzivně zastávat Vašíčkovo právo na tento pokus, vědouc, že pramení z hledání a z odporu k nekonečnému rozměšňování toho, nač přišli nejlepší tvůrci mateřinek před více než 10 lety, že vyšel z nechuti k plagiátům, byť svým vlastním a divácky sebeúspěšnějším. Nedovolila bych si být takhle kategorická, kdyby se na letošním festivalu objevila aspoň jedna inscenace, která někam ukazuje, která otevírá dveře do třinácté komnaty...“ (Hodnocení pro SČDU)

Ale přece jen se i na této **MATEŘINCE** objevilo „světélko na konci tunelu“... Přestože jsme v našem výčtu až dosud opomíjeli **mimosoutěžní produkce**, tentokrát musíme učinit výjimku. Neboť studiová, „na koleně“ vzniklá autorská inscenace V. Koubka (zároveň autora a interpreta hudby a jednoho ze dvou herců), K. Vostárka (zároveň režiséra a spolu s K. Kerlickým i výtvarníka) a M. Glogarové, nazvaná **A co strom, Palečku?** byla pro mnohé skutečným vítězem přehlídky. „V. Koubek a M. Glogarová ovšem nevyprávěli pouze známou pohádku o Palečkovi, oni jejím prostřednictvím s dětmi komunikují. Povídají si v ní s dětmi o životě, o tajemství zrození, hrají si s nimi nejen hru na pohádku, ale hovoří s nimi zároveň o nich samých... Inscenace bere do hry totiž nejen diváckou vnímavost, ale i realitu místa, kde se hraje, mateřskou školku, místo určené k hrám, k radosti, místo dětského společenství, ale i místo osamělosti. Inscenace je pozoruhodná právě svou schopností vtahovat prostřednictvím příběhu širší vrstvy významů, obecnější roviny dětské vnímavosti“

(V. Königsmark: dtto). V. Koubek se poprvé předvedl loutkářské veřejnosti nejen jako „samorost“, ale především jako nesmírně šťastný typ pro osobnostní a kontaktní mateřinkovské herectví. M. Glogarová využila příležitost a byla Koubkovi profesionální oporou, ráda překračujíc svůj „stín“. Představení, jež vystačilo s věšákem, poněkud větším „pohádkovým“ kabátem a několika rekvizitami, bylo nesporně nejemotivnějším, nejmetaforičtějším a tematicky nejsdělnějším představením přehlídky, jež dokázalo, aniž by se vzdalovalo malým divákům, naznačit až existenciální problémy a pocity.

Naivní divadlo Liberec

Brum, dům, Ťululum

1985

RESUMÉ 8th **MATEŘINKA** took place in June 1985 in České Budějovice. And if the two previous festivals brought some confusion, **MATEŘINKA '85** only confirmed this fact. The main problem was named by the reviewer V. Königsmark in the headline of his article – **A Play as a Topic of Communication**. And afterwards he proves the existence of the discrepancy between “what” and “how”, between trivial or absolutely lacking theme and “scenic language” which “has overcome these limited images, without obviously manifested how the change of its theatrical opinion will reflect in a topical field, in a qualitative change of a statement.” In the performance of **DRAK**, Hradec Králové (D. Mrázková: **The Elephant and the Ant**; stage direction: Jos. Krofta; staging: P. Matásek) states that the directorial-artistic idea did not become a key to the inner sense of the production. Over the production of the **RADOST Theatre**, Brno (A. Mikulka: **Let the Children Wonder**; stage direction: P. Scherhauser; The City of Č. Budějovice Award, Award for acting: Z. Ševčík) it is speculated: “Even in case children play ‘the pretending’ game together, the result of the acting is the play itself. The shape of the production refers again ... to itself, the shape becomes the object of the statement about a topic which the stage designers would wish to share indeed with the children.” Even the winning performance of **THE NAIVE THEATRE** (I. Peřinová: **Brum, dům, Tululum**; stage direction and staging: P. Kalfus) brought E. Hanžlíková to the sigh: “Thus, illustration again, ‘play on play’ again, though Kalfus’s directorial debut noticeably surpassed other competitive performances.” Similar judgments could be able to cite also from the paragraphs devoted to two performances inspired by verses of the poet L. Středa: **A Stocking Cam and Pompon** (script and stage direction: V. Kubíček; ÚLD Prague) and **A Fairy Tale with a Star** (stage direction: P. Polák; SLD Kladno), which was characterized by the reviewers as a “quite a pathetic top of the so called ‘clear play’ or ‘broth out of boiled meat’.” P. Vašíček in the Plzeň production of a play of I. Peřinová **A Gate, Locked by a Button** went as the only one in a different way – in this particular case absolutely wrong one – to the illusory theatre. And he ended up the worst of all of them (even though T. Dvořák received the award for the puppet performance). On the contrary to the previous **MATEŘINKA**, České Budějovice Theatre regained its reputation with the production of Středa’s play **Speak, Will You** (stage direction: I. Pilný; the award for staging: M. Plítek, the award for acting: Š. Kavanová). The real winner of the festival for most of the participants became the Prague Theatre **ÚLD And What about the Tree, Tom Thumb?** author project of V. Koubek (the author, musician, actor), K. Vostárek (the director and stage designer) and actress M. Glogarová. Their performance was undoubtedly the most metaphorical and topically communicative production of the festival which proved, without leaving the little theatre-goers, to indicate almost existential problems and emotions.

Malé divadlo České Budějovice
Tak povídej!

Loutkové divadlo Radost Brno
Aby se děti divily

TA DEVÁTÁ

Ta devátá se konala ve dnech **22.–25. června 1987** v Liberci. Po třech slabších ročnících se v hodnocení IX. **MATEŘINKY** rozhostilo jisté uspokojení. Skepse byla výjimkou (N. Malíková: „Nesdílím osobně ono všeobecné nadšení. Liberecká Mateřinka 1987 nebyla objevující ani objevná, jevila se spíše jako vyrovnaná a poklidná, signalizující a potvrzující standard českých loutkových divadel v této oblasti“ – hodnocení pro SČDU). Autorem recenze pro ČSL byl tentokrát M. Česal (Mateřinka po deváté, ČSL 87/10, str. 218–24). V historizujícím úvodu nabídl nejprve srovnání první **MATEŘINKY** (1973) s onou devátou a své zkoumání uzavřel takto: „Budeme-li srovnávat obě přehlídky – pokud je to možné – pak je třeba konstatovat, že za těch 14 let vývoje nedošlo k příliš překvapivým proměnám; spíš by se dalo říci, že stylové zaměření je relativně shodné, jde tu spíš o krystalizaci postupů a podnětů, jejich dozrávání a kultivaci než o výrazné kvalitativní skoky a změny. Především dál setrvává až přílišná závislost na literatuře, což není nejvlastnější hájemství divadla, i když tady je jistá proměna v tom, že je položen daleko větší důraz na pohádku moderní než na klasickou, což bylo tehdy naopak, a dnešní jeviště loutkového divadla přece jen dokáže překonat tuto závislost zkušeněji a obrazivěji, než tomu bylo kdysi – alespoň v těch lepších inscenacích, které **MATEŘINKA '87** přinesla.“ Čili: pokud optimismus, pak velmi opatrný. Jako ústřední problém označil recenzent „zápas s textem, úspěšný či neúspěšný, ba i prohraný, ale vždycky zápas..., nebýt literatury pro děti, tak se přehlídka nemohla vůbec konat. Není to závislost až příliš velká?!“ (M. Česal: dtto)

A nyní už k jednotlivým inscenacím. Bylo jich 7, poté, co brněnská **RADOST** svoji účast s inscenací Kolářova **Kocourka Modroočka** na poslední chvíli odřekla. Vítěz byl tentokrát jednoznačný – plzeňské **DD ALFA** s inscenací podle knížky A. Mikulky **Dům u 500 básníků** (dramaturgie: P. Vašíček – návrh na premii ČLF, jevištní realizace V. Čada a B. Luňáková, texty písní: B. Luňáková, hudba: V. Čada, výprava: Z. Kvasnicová). „Čím zvítězila plzeňská ‚renesanční‘ dvojice (krom předpokládané vysoké profesionality)? Mnohostí výrazů a významů dosahovaných převážně hereckými prostředky, nesoucími pečeť jedinečnosti a autenticity a směřující přitom k nenásilnému, ale jednoznačnému vyslovení ideového poselství předlohy, stručně vyjádřeného slovy: ‚Pořád je lepší nešikovný malíř než šikovný voják‘. S jistou nadsázkou lze konstatovat, že B. Luňáková a V. Čada nabízejí za jedno vstupné hned několik ‚představení‘: a) příběh napsaný autorem, b) komentář k němu, c) vlastní ‚příběh‘ herců, d) komentář k němu, e) syntézu a) – d)... To vše působí nesmírně autenticky a tedy vysoce kontaktně. Chceme-li prostředky, jež oba herci používají, převést na společného jmenovatele, pak je to průběžná herecká aktualizace textu i dění na scéně cestou neustálé proměnlivosti vztahů. Stáváme se svědky umění jakoby ve stavu zrodu, přihlížíme nikoli konzervě, ale živému procesu... Vtírá se kacířská otázka: bylo to představení tak dobré, protože nemělo režiséra? Nebo by bylo ještě lepší, kdyby režiséra mělo? Nu, odpověz si každý sám. My se každopádně domníváme, že sám režisér dnes už nic nezachrání, kdyby byl sebenápaditější, pokud nebude mít za partnery herecké osobnosti, které, čerpající z vlastní autenticity a tedy nenarežirované, dokáží aktualizovat téma představení tématy vlastními.

Takoví herci možná občas mohou nahradit i režiséra“ (P. Vašíček – hodnocení pro SČDU – pozn.: autor text pouze vybral, v době vzniku inscenace i její prezentace na **MATEŘINCE** nebyl členem divadla). Právem psal M. Česal o „svátečnosti, mimořádnosti a výjimečnosti divadelního zážitku“ a asi stejně právem konstatoval, že v tomto inscenačním podání vyznívá Mikulkova pohádka razantněji a možná i roztomileji než v původní čtenářské rovině“ (M. Česal: dtto).

Pomyslnou „stříbrnou“ medaili tentokrát získalo ostravské **DIVADLO LOUTEK**, a to i přesto, že s účastí na **MATEŘINCE** souhlasilo až po vehementním naléhání loutkářské komise SČDU, která inscenaci Vančurova **Kubuly a Kuby Kubikuly** našťástí zhlédla při výjezdním zasedání (dramatizace J. Kovalčuk – návrh na premii ČLF, režie P. Nosálek, výprava J. Zavrták, hudba N. Lichý). Individuální ceny získali režisér, autor hudby a z herců J. Volkmer za mistrovský herecký výkon v roli Barbuchy. M. Česal inscenaci podrobil důkladné analýze už v ČsL 87/6, str. 125–7, v recenzi **MATEŘINKY** si položil pouze základní otázku – „Co Ostravští na přehlídce přinesli? Zdánlivě nic jiného než to, čím kdysi u publika jakéhokoliv druhu vítězili – vervní komediální herectví s loutkou. Ano, zdánlivě proto, že soubor je dnes značně generačně různorodý, z té staré gardy byli v téhle inscenaci pouze tři (pozn.: J. Volkmer, D. Feller, M. Kočková, dále pak N. Lichý, V. Nosálková a J. Stříbrný). Ale o to víc je třeba ocenit doslova buditelskou režiséřskou práci P. Nosálka, který dokázal tak různorodý kolektiv stmelit a vybudit jej tak k maximálnímu výkonu, který nemohl zůstat bez odezvy.“ P. Nosálek při své teprve druhé profesionální režii (!) nestál věru před snadným úkolem. Vančurova předloha je ovšem navýsost lákavá, ale také navýsost obtížná, režisér musel zmáhat nejen vnitrosouborové problémy, ale také se utkat s dramatizací sice zdařilou, ale nezapírající svůj činoherní původ. Přesto dokázal zachovat průzračnost předlohy a dokázal i to, že inscenace „čpěla po kotlíku“. Rezervy snad zůstaly jen v hlasové složce (Vančura si žádá víc než jen srozumitelné sdělení) a trošku z „jiného kotlíku“ byla i hudba, laděná do ruského tónu (byť ústřední melodie se stala hitem přehlídky). Celkově to však bylo asi nej příjemnější překvapení festivalu.

Po hlavních cenách pro **NAIVNÍ DIVADLO** z let 1975, 1979, 1983 a 1985, odcházeli letos P. Polák s P. Kalfusem „jen“ s cenami individuálními. Znamená to snad, že jejich inscenace byla „horší“ než v minulých letech? Zjistěte nikoliv. Podlešli snad vysokou latku, kterou většinou kladli jen sami sobě? Rozhodně nikoliv. Nešli ovšem ani nad ni. Všechny základní hodnoty svého kumštu rozehráli spolu s herci znovu na očekávané úrovni. K výjimečnému výsledku by však asi potřebovali inspirativnější text, než byla anekdůtka S. Jordanové **O pejskovi, který neuměl štěkat** (hezky jazykově upravená L. Středou), jejíž obsah je v podstatě vyjádřen názvem. I na tomto dramaturgickém základě dokázala čtveřice herců J. Švec, M. Hodný a tehdy začínající P. Pešek a M. Pešková (jež brilantně odvodila titulní postavu) uplatnit a „prodat“ osvědčené kvality, charakteristické pro liberecké mateřinky. „Bavili se upřímně staří i nejmenší, jen mě tak při té rutinované tvorbě napadlo..., že tímto způsobem snad (oba Pavlové) dokáží oživit jakýkoli text, říkanku či lepoporelo pro děti. A tady jsem si snad nejsilněji uvědomila odpovědnost a nesnadnost toho ‚dál, líp, jinak, nově‘, které právě před Libereckými stojí. A také onu diváckou krutost, blížící se krutosti sportovních fandů, kteří ždímají ze svého oblíbeného mužstva stále větší výkony, rekordy (N. Malíková: dtto).

„**DRAKU** se mateřinky nedaří?“ nadepsal M. Česal kapitolku o představení Hradeckých. A vskutku, na rozdíl od **SKUPOVY PLZNĚ** odcházival **DRAK** z **MATEŘINKY** většinou bez ocenění. (Inscenační principy použité ve hře **Aby děti věděly**, uvedené na „nulté“ **MATEŘINCE**, ovlivnily ovšem „mateřinkovskou“ poetiku víc, než by se možná zdálo. A také liberecký „pokus“ z r. 1974 připravil hradecký tým.) Ani tentokrát **DRACI** příliš neuspěli. Čertovo kopýtko tkvělo zřejmě už ve zvolené předloze, hříčce P. Cmirala **Chytíme hrom do čepice**. „Každý hrom akorát vybuchne pro nic za nic, ale já bych chtěl hromovat pro něco a za něco!“ praví titulní hrdina hry – Hrom. Ale dějově vágní a verbálně přebujelá předloha tvůrčímu týmu (režie: Z. Říha, výprava: I. Nesveda, hudba: M. Brunner) tuto šanci nedala. Záminka, která uvádí do pohybu trojici skřítků, tj. příprava karnevalu v MŠ, usvědčuje sama sebe z chatrnosti už tím, že proti všemu diváckému očekávání se v závěru rozplyne v konstatování, že bude karneval!“ Abstrakta řešící abstraktní problémy v abstraktním prostoru (zde se nabízí srovnání s konkrétností filmu „Traja chrobáci“) – výsledek: samoúčelná klauniáda vinoucí se odnikud nikam. Inu „dobrý starý veseloherní gag se šlehačkou dokáže vždycky vyvolat bouři smíchu, pokud se někomu do obličeje plácne skutečná šlehačka. Vzít malou krabici s nápisem „Sušená šlehačka“ a jemně ji přiklepnout k tváři – no, symbolika by tu byla, ale fraška to není“ (A. Christie: Vlastní životopis).

Problémem řemeslně zdatné, rutinovaně konvenční (ale vkusné) inscenace Polákovy **Červené karkulky** v pražském **ÚLD** (úprava a režie: J. Davídek, výprava: K. Hejman, hudba: J. Knížek) byl – dle dr. Česala – „střet dvou poetik“. Nebyl z toho sice „velký třesk, ba ani karambol, ale vyznění představení tento rozpor vadí, neboť to, co mělo být lehkonošou hravostí, se stalo těžkopádným předstíráním, byť třeba obratným a zkušeným; častá aktivizace dětského diváka ztratila svou spontaneitu a změnila se v rutinu a tím zbytněla; říkanky zněly příliš říkankovitě a humor byl přímo metrá-

kový“ (M. Česal: dtto). Inscenace – třebaže na zcela jiném stupni vývojové spirály – upozornila opět i na nebezpečí, konstatované v souvislosti s libereckým představením N. Malíkovou. „S jistou nadsázkou řečeno..., kdyby jevištní technika zabalila místo loutek na Karkulku loutky z Budulínka, domníváme se, že ‚Jirka‘ s ‚Honzou‘ by určitě neposlali děti domů, ale za použití naprosto stejných prostředků by rutinovaně improvizovali Budulínka... Tímto poněkud hypotetickým příkladem chceme jen zdůraznit totální nadřazenost, modelovost, ba přímo prefabrikovanost formy, která je dána do značné míry předem, sama o sobě, bez valné závislosti na konkrétním, jedinečném tématu a obsahu...“ (P. Vašíček: dtto). A tato forma byla mechanicky aplikována na text vyrůstající z jiných principů.

Divadlo dětí Alfa Plzeň
Dům u 500 básníků

Pokud jde o kladenského Puškinova **Cara Saltána** (režie: P. Polák, výprava: Z. Bauer, hudba: K. Cón), pak v tomto případě literatura jednoznačně knokautovala divadlo. Výsledkem byl pocit zdoluhavosti a nudy. „Ne proto, že by puškinovské verše a děje neměly svou sílu, ale protože (divák) sem přišel a byl proměněn v posluchače proti své vůli“ (M: Česal: dtto). Protagonistka I. Poláková zajistí odvedla velký kus práce, ale zůstala v poloze vcelku nezúčastněné vypravěčky – recitátorky. Konstatovala a ilustrovala, ale o hereckou aktualizaci (tj. průběžné uplatňování svého jedinečného, nezaměnitelného pohledu na slova a jevištní dění) se na rozdíl od plzeňské dvojice či A. Vaculíka nebo V. Poula v obdobných rolích nepokusila. Celková kultivovanost už mnoho zachránit nemohla (M. Česal cituje v této souvislosti V + W: „Ono je to hezký, blejská se to, ale je to furt.“), zvláště když režisér rezignoval na osobitější a aktuálnější výklad, o jaký se nedlouho předtím pokusil např. J. Bednárik. Za názvem budějovického **Tydlidáše** se skrývaly čtyři veršované pohádky V. Provašnickové (režie: K. Zahradníková, výprava: J. Žátková, hudba: R. Kyselka). Pro rádoby naivistické, říkadlovité texty zvolila tehdy začínající režisérka „poměrně hmotný jevištní objekt, obrovitou nadloutku, která je současně herním prostorem, ale také sama hraje, což jaksi nekoresponduje s jednoduchostí textu. Omylem bylo i to, že svěřila „nutnou úlohu vypravěče loutce, která vždy tíhne víc k dramatickému objektu než k epickému subjektu“ (M. Česal: dtto). K tomu je třeba připočíst řadu nedůsledností, nahodilostí, bloudění od popisné ilustrace (Popelka) až k nevkusnému naturalismu (Otesánek). Zcela nepochopitelné pak bylo u tohoto víceméně iluzivního představení rozsvícení světla v sále, jehož důsledkem byla ztráta soustředění. „Zmatené používání stylotvorných prostředků“ tím ovšem bylo dovršeno.

Státní divadlo Ostrava – Divadlo loutek

Kubula a Kuba Kubikula

RESUMÉ 9th **MATEŘINKA** was held in June 1987 in Liberec and its course was leading to optimism, however moderate. The winner was this time clear! DD–ALFA Theatre, Plzeň with the performance according to a book by A. Mikulka **A House at 500 Poets**, an author act of the acting couple V. Čada and B. Luňáková. These two offered “for one admission fee” several performances a) a story written by an author on a topic “it’s better to be a clumsy painter than an awkward soldier”, b) a commentary to the story, c) an own “story” of the actors, d) a commentary to the story, e) a synthesis of a)–d). It all worked immensely authentic and so highly contact. The common indicator of the means which were used by the actors was a continuous acting update of the text and events on stage via constant transformation of relationships. We witnessed art as if it was in the state of birth, we watched the live process. A pleasant surprise came from The Ostrava Theatre with Nosálek’s production of Vančura’s **Kubula and Kuba Kubikula**, and mainly the outstanding comical acting with a puppet. A four-time winner, THE NAIVE THEATRE, received this time “only” 2 individual awards – for the director Polák and stage designer Kalfus. Both of them, together with four actors, again opened all values of their art but the original failed a little bit, a performance by S. Jordanová **About a Doggie Who Couldn’t Bark**. The fundamental problem of **MATEŘINKA** ’87 M. Česal selected “the struggle with a text, successful or not-successful, sometimes lost, but always a struggle ... without literature for children, the festival would not be held at all. Isn’t the dependence so big?”

Státní divadlo Ostrava – Divadlo loutek

Kubula a Kuba Kubikula

10 TA DESÁTÁ

se uskutečnila ve dnech **19.–22. června 1989**, naposledy v **Českých Budějovicích**. I když s těmi Budějovicemi je to pravda jen částečná. Vzhledem k tomu, že provozovna Malého divadla se – po uzavření v září 1985, tedy těsně po ukončení VIII. MATEŘINKY – proměnila ve „vybombardovanou“ ruinu a od té doby – pokud jde o plánovanou rekonstrukci – nastalo „ticho po pěšině“, musela se představení odehrát v náhradních prostorách, a to i mimo metropoli (např. v Městském divadle v Třeboni). Budiž konstatováno, že pořadatelé tuto situaci poměrně dobře zvládli. Porota označila celkovou úroveň přehlídky za „dobrou“. M. Česal však položil za název svého článku v Rudém právu Vskutku jubilejní? otazník. Fakt je, že na hlavní cenu pretendovaly hned 3 představení (Plzeň, Hradec Králové, Liberec), tedy plná třetina inscenací. Navíc si 2 individuální ceny odvezlo i pražské ÚLD. Na druhé straně „nůžky“

mezi těmito představeními a „zbytkem pelotonu“ se rozevřely poměrně značně. Porota si tedy nakonec jako kritérium stanovila „mimořádnou zralost či novost tvůrčího činu“. A toto rozhodnutí logicky vedlo k rozdělení hlavní ceny mezi dva laureáty.

Kritérium zralosti jednoznačně naplnila plzeňská inscenace Hurníkových pohádek pod názvem **Trápení s legrací** (scénická realizace V. Čada a M. Nuslová, výprava I. Nesveda, texty písní M. Nuslová, hudba V. Čada; inscenace se občas – byť částečně v jiném obsazení – hraje podnes). Údaje v předchozí závorce jasně naznačují, že po předložském **Domu u 500 básníků** jsme opět byli svědky autorského divadla „par excellence“, byť V. Čada změnil partnerku. E. Hanžlíková ve své recenzi (S dětmi je možno mluvit o všem, ČsL 89/10, str. 217–225) nadepsala plzeňskou kapitolku Herectví velké osobnosti: „Vladimír Čada je dnes – podle mého názoru – skvostem české kultury (nejen loutkářské). Má vzácný dar vtisknout představení jedinečnou formu, umí být divadelním muzikantem, umí prostřednictvím divadla vyprávět nejen o literatuře, kterou ztvárňuje, ale samozřejmě hlavně o divácích v hledišti. Umí jim naslouchat a mluvit s nimi o všem. Právě pro tuto intenzivní komunikativnost si jeho tvorby cením. Je srovnatelný třeba s Ivanem Vyskočilem, když budeme samozřejmě srovnávat divadelní díla inspirovaná principy dětské dramatické hry...

Trápení s legrací bylo podle mého názoru nejnádhernejším divadelním koncertem letošní Mateřinky.“ Tři pohádky z knihy **Jak se hraje na dveře**, zachycující trápení (u něhož nechybí legrace) pana učitele hudby Rádla s žákem Josífkem (do něhož zasáhnou i bytosti nadpřirozené), spolu se dvěma pohádkami z knížky **Bud' zdrav, uměleče!** (jež vyplnily „přestávky“) se sešly pod znamenité zvoleným názvem (M. Nuslová), postihujícím jak téma příběhu, tak i téma mnohdy klopotného vzniku „legrační“ inscenace.

„Představení mělo vše, co dobré divadlo pro děti mít má: inteligenci i humor, vkus i smysl pro míru, múzičnost i jemný vtip, především ovšem naprosto dokonalý kontakt s publikem, kontakt, který jakoby se stával další dramatickou postavou, společně realizovanou herci a dětmi. Čadovo citlivé a pohotové reagování na jakýkoli podnět z publika, to byla kabinetní ukázka moderního divadla, které pro své kvality rázem překročilo dětské zacílení a dokázalo plnohodnotně zaujmout a pobavit i dospělou část publika (P. Pavlovský, Průboj 20. VII. 89). Je třeba zdůraznit, že všechny Čadou ztvárněné postavy (pan učitel, čertík, hromosvod aj.) jsou postavami vskutku plnokrevnými, aniž ovšem přestávají být „panem Čadou“, což je znak, který vcelku spolehlivě odlišuje velké herce (a ještě více loutkoherce) od těch ostatních. I M. Nuslové se přehlídkové představení mimořádně povedlo, byla citlivou nahrávkou a prokázala i značný loutkohercecký talent (o textovém a koncepčním přínosu nemluvě). Dodejme, že V. Čada krom podílu na hlavní ceně získal ještě i cenu individuální.

Za novost tvůrčího činu získal půlku hlavní ceny i hradecký DRÁK za inscenaci hry J. Borny – P. Matáska – J. Vodňanského **Zpívej, klaune** (režie: J. Borna, výprava: P. Matásek, hudba: J. Bulis), i když trošičku „na dluh“ a za příslib do budoucna. Představení bylo přece jen poněkud rozporuplné. Scénář nesl nesporně stopy „přešívání, látání a stehování“. Motivy nejružnější provenience, leckdy i dost podivné (např. postava krtka), se mísily a rozvíjely rozhodně více z vůle autorů než z potřeb logiky a dramatu. Vše však bylo

přece jen sceleno tématem smrtenosné závisti, což není v této oblasti téma úplně běžné. Neběžné bylo třeba i „ podvádění“ herců při hře s klobouky v úvodu (mateřinkovští herci bývají většinou „hodní“) právě tak jako prezentování prvků téměř hororových či vypjatě dramatických. Tyto pak byly střídány okamžiky velké emotivní síly (rozdávání vajíček dětem, zrození motýla a především zrození holubičky, jež neslo silný katarzní účinek). Vedle výstupů ne zcela zvládnutých či standardních zde bylo i několik míst uhrančivé divadelní krásy, především scéna „putování“ mořskou krajinou, při níž se „zážitek“ měnil v „prožitek“, v osobní účast a vlastně i osobní angažovanost v příběhu. P. Matásek umístil celé dění nikoli na divadelní jeviště, ale do jakéhosi fantaskního stanu, v jehož intimitě děti sledovaly místy poněkud roztržitý příběh.

Divadlo dětí Alfa Plzeň

Trápení s legrací

Možná, že vše nepochopily, ale určitě prožily něco krásného, silného, něco, co se vymyká všedním dnům. Představení je každopádně nějak zasáhlo. A to byl jistě důvod, proč je ocenit. Byť poněkud nevykvašené, přesto opět o několik centimetrů rozšířilo spektrum mateřinkovské tematiky i poetiky.

Kdyby porota rozdělila hlavní cenu na tři díly, pak by se dostalo i na liberecké NAIVNÍ DIVADLO, které se představilo novinkou I. Peřinové **Kolíbá se velryba** (režie P. Polák, výprava I. Antoš, hudba V. Hádl). Takto se muselo spokojit „jen“ s Cenou města Českých Budějovic a individuálními cenami pro herce J. Švece a D. Palenčára. Navíc byl podán návrh na ocenění I. Peřinové premií ČLF. Aniž by sebe méně slevila ze své jazykové hravosti a bohatosti absurdních nápadů, tedy ze svého už rozpoznatelného rukopisu, dokázala autorka vytvořit takovou kvantitativní i kvalitativní strukturu dialogu, v níž je, jak v řádcích textu, tak i „mezi řádky“, vepsáno množství fantazijních jevištních, hereckých a loutkářských akcí. Přitom tato hříčka nese i nezanedbatelné myšlenkové poselství o smysluplnosti tvořivého přístupu k životu. Především však I. Peřinová dokázala už ve svém textu konstituovat základní, jedinečnou, všeobíjající jevištní metaforu, která je jakousi „platónskou idejí“ svěbytného světa, možného jen na jevišti loutkového divadla, což je kvalita, kterou by ostatně neměla postrádat žádná opravdu dobrá loutková hra. „Ona ‚velryba‘ v titulu je zároveň dramatickou postavou a zároveň dramatickým prostorem, protože vlastní příběh obou pirátů... se odehrává v jejím břiše... Literatura tu takto využívá výsledků, kterých dosáhla scénografie loutkového divadla ve svém úsilí stát se hrajícím komponentem – a tak dává velice silné impulsy k organizaci všech prostředků“ (J. Císař, ČsL 89/10, str. 239). Představení samo zaujalo především zřídka vídanou harmonií všech složek (což svědčí o kvalitách režie). Vše, co bylo na jevišti k vidění (a na výpravu bylo věru líbo pohledět), bylo využito, a co je obzvláště cenné – hybateli tohoto jevištního světa byli herci. Vedle H. Fantlové (skryté za paravánem) J. Švec a D. Palenčár, a to zvláště na předscéně, kde mnohdy dokázali učinit „slovo tělem“, tj. proměnit slovní hříčku v hodnotu jevištní („dlouhá chvíle“ aj.). „Maňáskárna... je slabší než předscéna. Přitom je napsaná dobře... Stručně bych to shrnula tak, že v maňáskárnách zatím herci nedosahují ještě ‚osobnostního‘ loutkoherectví“ (E. Hanžlíková: dtto). Inscenace snad trochu doplatila na jisté „překvapení“ z Hradce. Je krutou ironií, že ten, kdo nejvýše pozdvihl latku, je nemilosrdným odbornickým plénem tlačén k „přeskoku“ za každou cenu. „Syntéza dosaženého“ zdá se být najednou málo, byť v tomto případě byla dosažena cestou tvořivosti, nikoli rutiny. Útěchou snad mohla být Cena jubilejního X. ročníku MATEŘINKY, kterou naprosto zaslouženě obdrželi P. Polák a P. Kalfus „za zcela mimořádný osobní podíl na dlouhodobých vynikajících výsledcích v inscenacích pro nejmenší (nejen) na půdě NAIVNÍHO DIVADLA“.

Svým způsobem „liberecká“ byla ovšem i inscenace pražského ÚLD – montáž veršů J. Vodňanského **Šla barvička na procházku**. Šlo o přenos inscenace z r. 1978 (režie: P. Polák, výprava: P. Kalfus, hudba: P. Skoumal, hráli: P. Polák, J. Hladíková a M. Schartová). Tato původní inscenace, která se kupodivu na žádné z MATEŘINEK neobjevila, patří k mistrovským kouskům obou Pavlů. „Tvůrci zde vytvořili autonomní metaforický svět a podali o něm celistvou výpověď. Což se v Praze tak zcela nezdařilo. Inscenace se poněkud tříštila do jednotlivostí a začínající herci E. Machart a P. Daňková na předscéně nenašli čitelnou podobu vzájemného vztahu a zůstali u reprodukce modelů hravosti objevených – v tvůrčím procesu – jindy a jinde. Důsledkem byla pak ztráta kontaktů. Naštěstí v představení účinkovala ještě jedna herečka – loutkoherečka... Jitka Pěkná, ač stále skrytá za paravánem, předvádí rozkošnou sérii loutkářských výstupů, plných gagů, humoru a loutkoherecké metafor... J. Pěkná je hereckou osobností tohoto představení, je to klaunka, která navzdory tomu, že vůbec není jako herečka vidět, tvoří herecký pilíř inscenace“ (E. Hanžlíková: dtto).

Už za tento důkaz síly loutkohereckého umění si právem odvezla individuální cenu. Druhou získal za svoji (novou) výpravu P. Kalfus, a to jak za vzdušnou scénu a barevné kostýmy, tak za loutky, které byly svou „napadnutostí“ adekvátní Vodňanského slovním podnětům.

Dvousouborové ÚLD mělo na festivalu ještě jednu inscenaci –

Zahrajte si s námi, z pera J. Mokoše (režie M. Slepíčka, výprava K. Vostárek, hudba J. Kolafa). E. Hanžlíková ve své recenzi předkládá několik možných výkladů této – dle ní – „výborné grotesky“. Žádná z dosavadních inscenací (snad s výjimkou bratislavské s L. Piktorem) však o kvalitách této předlohy nedokázala přesvědčit. Ani tato pražská. Mokošova předloha, která vznikla přepracováním rumunské hry, se napájí z mnoha zdrojů – především z televizních stereotypů, ale také z hrané i kreslené grotesky (disneyovské provenience). A také z americké „crazy komedie“ (bratři Marxové apod.), která u nás nemá tradici a ani dobří herci si s ní nevědí rady.

Zdá se však, že všechny tyto „atrakciony“ slouží jen jako vnějšková ambaláž, jež má zakrýt nicotnost tématu, zápletky i sdělení příběhu o dvou kocourech. Navíc snaha o parodii těchto zkovencionalizovaných komunikačních forem – ostatně už notně banální a bezzubá – se na jevišti mění v jejich oslavu, resp. dochází k přebití poetiky divadelní pokleslou poetikou televizní apod. Což se stalo i v Praze. E. Hanžlíková správně poukázala na fakt, že režisér nenabídl hercům jasný výklad, jasné stanovisko, a dále napsala: „Janka Veselá je opravdu rozená televizní hlasatelka i moderátorka hry s dětmi, je nejsvětlejším bodem představení a dětská diváci proto právem toužebně očekávají zapnutí televizoru, což je ovšem úplně v rozporu s ideovým záměrem hry“ (E. Hanžlíková: dtto). Nešťastně koncipovaná byla aktivizace dětí a je jistě na pováženou, když při představení klauniády byla ojedinělá smíchová reakce zaznamenána někde v druhé půli představení.

Hned dvě divadla zabrousila do světa skřítků, ani jednomu z nich však skřítkci nepřinesli štěstí (neřku-li cenu). Ostravské divadlo, které před dvěma lety tak mile překvapilo, tentokrát zklamalo na celé čáře. Představilo se jevištní verzí knížky finské autorky T. Janssonové **Čarodějův klobouk** (o severských skřítcích muminech), jejíž „impotentní dramatizaci“ (termín E. Hanžlíkové) pod názvem **Klobouk čaruje** pořídila J. Mikulášková (režie P. Nosálek, výprava V. Kábrt – I. Zavrták, hudba J. Návrat). E. Hanžlíková se na dramatizátorku – právem – zle rozkatila. Dílo zkázy pak dokonali úpravci (P. Nosálek a H. Motýlová), kteří „mumini“ příběh zasadili do dabingového studia a tento rámec „zcela nezašifrovaně vypovídá o pusté komerčnosti, která zřejmě práci poznamenala od samého prvopočátku“ (E. Hanžlíková: dtto). Skřítkci domácí provenience, kteří napochodovali na kladenské jeviště v představení hry P. Poláka (podle knihy V. Nováka a S. Oubrama **Pohádky ze stříbrného dolu**) dopadli přece jen lépe (režie: P. Polák, výprava: M. Janáček, texty písní: J. Vodňanský, hudba: V. Hádl), i když... „**Byli kdysi permoníci**“ (popis děje). Herci přinesou na jeviště trpaslíky a dají je na židličky. Trpasličkové jdou do práce a kontrolují při tom lidi, co jdou taky do práce. Říká se tomu díško. Jeden člověk dá místo díška knoflík, a za to mu trpasličví... a pak jdou na pouť... a pak jdou... a dají je na židličky spát“ (E. Hanžlíková: dtto). Recenzentka označuje přístup P. Poláka k dramatizaci jako „zručný“ a dodává: „Spolehlivé řemeslo. Nemá chybu a nemá ani nic víc. Je až úzkostlivě osobně nezainteresované. Episody plynou jedna po druhé, aniž by autor zvažoval jejich mravní poselství...“ (E. Hanžlíková: dtto). Důsledkem je pak, že i „herci jsou zcela indiferentní“. Zato „na hru barevných židlí asi diváci nezapomenou ani po odchodu z divadla. Není to ale málo?“ (E. Hanžlíková: dtto).

Poprvé se na MATEŘINCE představilo DIVADLO ROZMANITOSTÍ z Mostu, a to s inscenací hříčky P. Poláka – O. Augusty **Dlouhý, Široký a Bystrozraký** (režie: Z. Říha, výprava: M. Hejmovský, hudba: J. Vyšohlíd), tedy s textem, který „při vši účtě k oběma autorům... k jejich mistrovským kouskům nepatří“ (E. Keroušová), byť se stal podkladem k vítězné inscenaci MATEŘINKY '83. P. Polák ovšem tehdy postupoval cestou intenzivní, tj. s málo prostředky, a sázkou na vynikajícího V. Poula, se mu nakonec podařilo telegrafičnost a až přílišnou prostotu textu proměnit v působivou zkratkovitost a okouzující naivitu. Z. Říha se rozhodl pro cestu právě opačnou – extenzivní. Pracoval s početným souborem, hrál s rozměrnými, výtvarně výraznými loutkami, inscenoval autonomní „příběh“ herců, hýřil světelnými a zvukovými efekty. A přesto – nebo právě proto – jeho inscenace nezaujala, neboť celá tato pracně zbudovaná stavba byla omylem sklenuta nad drobníčkou a tato vnějškovost, skoro by se chtělo napsat „potěmkinovitost“ se stávala stále víc důvodem diváckého rozladění. Lapidárně to vyjádřila E. Hanžlíková: „Pokud smím mluvit za dětského diváka, řekla bych, že až do okamžiku Princova odjezdu z království může mít z představení zajímavý zážitek. Pak by bylo pro pohádku lépe jeviště „sklapnout“ a dočíst dětem Erbenů“ (E. Hanžlíková: dtto). Mimochodem – v roli Prince zaujal tehdejší elév (dnes hvězda pražského Divadla v Dlouhé) J. Vondráček.

Svízelné podmínky, v nichž tehdy – bez stálé provozovny – pracovalo domácí Malé divadlo, jsme již naznačili v úvodu této kapitoly. Mnohé se tím dalo omluvit, ale asi ne všechno... Klasické Středovy **Pohádky pana Pohádky** bývají označovány za „nezničitelné“. Budějovická inscenace (režie I. Pilný, výprava M. Plítek, hudba P. Malhocký) však dokázala tímto tvrzením do značné míry otřást! „V případě Č. Budějovic nemám sílu analyzovat inscenační přístup..., v jakoby starožitném autičku klauna Ferdinanda... bylo výtvarníkem Plítkem naloženo tolik nevkusů a pseudovýtvarné veteše, že ekolog přes výtvarno by měl protestovat... Dokud bude na budějovické scéně panovat tento nevkus, musím se omluvit a odmítnout hledat cosi v neexistující režii nebo v herectví, z něhož zdravého člověka během představení rozbolí hlasivky“ (E. Hanžlíková: dtto).

Ústřední loutkové divadlo Praha

Šla barvička na procházku

RESUMÉ 10th **MATEŘINKA** was held in June 1989, for the last time in České Budějovice. The jury called the overall quality of the festival “good”, however, M. Česal put a question mark behind his headline article **Anniversary, Indeed?**. The fact is that 3 performances (Plzeň, Hradec Králové, Liberec), it means almost three thirds, aspired for the main award. Moreover, 2 individual prizes went to Prague ÚLD. On the other hand, the scissors among these performances and the remaining ones opened too much. The jury set then a criterion “the outstanding maturity or freshness of the creative act”. And this decision logically led to the division of the main award between two laureates. The criterion of the “maturity” was fulfilled by the Plzeň performance of “musical” fairy tales of the composer I. Hurník. The performance under the name of **Trouble with Fun** prepared again by V. Čada (who in addition to this got the individual award), this time with M. Nuslová. E. Hanžlíková wrote about Čada: “Vladimír Čada is today... a jewel of the Czech culture (not only puppet culture). He has a precious gift to imprint a unique form to the performance, he is able to be dramatic musician, he can narrate through the theatre not only about literature which he creates but, of course, mainly about the audience. He can listen; speak with them about everything... **Trouble with Fun** was... the most beautiful theatrical concert of this year Mateřinka” (the performance is played till today). For the “freshness” the half of the main prize was given to DRÁK Hradec Králové for the production of a play of J. Borna – P. Matásek – J. Vodňanský **Sing, Clown** (stage direction: J. Borna). Staging was a little bit unfinished, inconsistent but it brought series of not often used motives and techniques (e.g. horror). The stage designer P. Matásek placed the entire event not on the stage but into a kind of fanciful tent in which intimacy children watched a little bit fragmented story. Maybe they did not understand everything but definitely, they experienced something beautiful, powerful, something that surpasses the routine. The home NAIVE THEATRE then had to put up with “only” The City of Č. Budějovice Award and two individual prizes for the actor J. Švec and D. Palenčár. The new piece of I. Peřinová **A Whale Is Wedding** (stage direction: P. Polák, staging: I. Antoš) paid a little bit for the “surprise” from Hradec. Králové “The synthesis of the reached seems to be now too little, even though it was accomplished through the creativity not routine. I. Peřinová managed in her text to constitute the basic, unique, all embracing scenic metaphor which is a ‘Plato’s idea of the independent world, maybe only on the stage of the puppet theatre, which is a quality that should not be missed in any good puppet play. “The ‘whale’ in the title is at the same time a dramatic character and dramatic space because the real story of two pirates ... takes place in its belly ... The literature uses the results which were reached by the set design of the puppet theatre in its effort to become a playing component – and so it gives very strong impulses to organize all means” (J. Císař). A certain comfort maybe was the Award of the anniversary 10th year of **MATEŘINKA**, which was given to P. Polák and P. Kalfus “for entirely outstanding personal participation on long-lasting perfect results in performances for the youngest (not only) on the grounds of THE NAIVE THEATRE”. “From Liberec” could be called also the montage of verses of J. Vodňanský **A Crayon Going for a Walk** which transferred from Liberec to Prague ÚLD (stage direction: P. Polák, staging: P. Kalfus). The original production from 1978, which has not surprisingly appeared on any of **MATEŘINKA**, belonged to the masterpiece of both Pavels. “The authors created autonomous metaphorical world and provided a complex statement. But it did not turn out well in Prague ... The outcome was then the loss of the contact” (E. Hanžlíková). For the (new) staging P. Kalfus received the prize and for the outstanding puppet act, which dominated the play, J. Pěkná. Other productions stayed at the other side of the imaginary qualitative “scissors”.

Naivní divadlo Liberec
Kolíbá se velryba

11

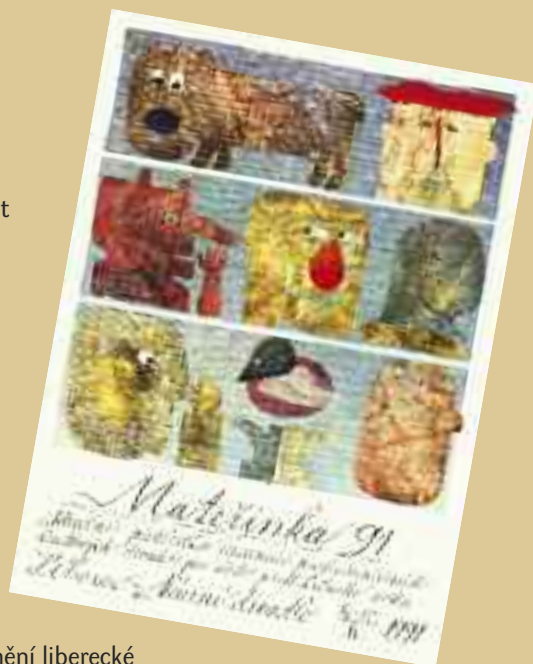
TA JEDENÁCTÁ,

první „posametová“, se ve dnech 16.–20. června 1991 vrátila – definitivně – do **Liberce**. Vydařilo se tu tentokrát mnohé (vzrušující dražba vedená licitátorem P. Polákem například) – bohužel kromě hlavního programu. Tato **MATEŘINKA** totiž patřila k nejslabším. Jestliže před dvěma lety si porota mohla vybírat hned z několika kandidátů na hlavní cenu, tentokrát řešila spíše problém, zda peníze na ceny vrátit, či je přece jen „nějak“ rozdělit. Nakonec se rozhodla hlavní cenu neudělit, s tím, že 2. cenu získalo **NAIVNÍ DIVADLO** Liberec za inscenaci hříčky J. Vodňanského a P. Poláka

Když jde kůzle otevřít (režie: P. Polák, výprava: I. Antoš, hudba: V. Hád) a 3. cenu kladenský **LAMPION** za **Pět pohádek Aloise Mikulky** (režie: J. Prokeš, výprava: Z. Hajdúch, hudba: M. Krejčík). I většina individuálních cen se vztahovala k těmto dvěma inscenacím. Získali je D. Palenčář a Z. Kunešová z Liberce a W. Ritterová a T. Zemanová z Kladna. Čestnou výjimkou byla I. Valtová z **DIVADLA ROZMANITOSTÍ** v Mostě, která byla oceněna za výkon v inscenaci **Středových Pohádek pana Pohádky** (režie: Z. Říha, výprava: I. Antoš, hudba: J. Turek). Tento – v některých ohledech sporný – výrok (přecenění liberecké

inscenace na úkor kladenské, pomínutí výtvarníka Z. Hajdúcha, jakožt i plzeňské inscenace atd.) zdůvodnila porota takto: „Mateřinka 1991 upozornila na stagnaci v oblasti divadla pro nejmenší. Tato stagnace zasáhla všechny složky jevištního projevu, především pak režii a scénografii, které v řadě případů zaznamenaly manko v koncepční práci a v úsilí o čitelný a smysluplný jevištní tvar. S tím souvisí řada problémů, které se objevily také v herecké složce. Varující je například zvyšující se procento herců bez odpovídajícího technického vybavení, ale i nevyužívání již osvědčených individuálních kvalit. Nové podněty nepřinesla ani dramaturgie. Rozhodování bylo těmito skutečnostmi značně limitováno. Oceněné inscenace představují dobrý standard, ale žádná z nich nenaznačuje východiska dalšího vývoje...“

A tak o jednotlivých inscenacích už jen stručně, s použitím recenze P. Pavlovského (ČsL 91/10, str. 220–3): „Z průměrnosti a podprůměrnosti se – pro mne překvapivě – vymklo pouze představení kladenské, a to po všech stránkách. Dobře vybrané a upravené pohádky. Hostující selfmademani... prokázali značnou dávku profesionality, výborné byly i obě herečky. Cena za scénografii neměla inscenaci minout a myslím, že být podepsaná slavnějším autorem by ji ani neminula.“ **Když jde kůzle otevřít** nepatří dozajista k chloubám svých autorů. „Svěží dílko“ napsané až příliš lehkou rukou, s použitím „poetiky“ televizního Studia Kamarád. Rutina sklouzávající už do machy. „Děj byl vysloveně nastavovaný (scéna z cirkusu, sama o sobě pěkná, byla jakoby odjinud, tj. z jiného Poláka), sladění hereckých výkonů skřípalo. Téma jaksi chybělo a nejsem si jist, že k němu text dával vůbec šanci. V této souvislosti je třeba naopak uvést plzeňské představení o přátelství a toleranci (pozn.: D. Mrázková **Haló, Jácíčku**, scénická realizace: B. Holý, L. Schneiderová, T. Dvořák, výprava: D. Raunerová, hudba: P. Formánek), sehrané skutečně přesvědčivě, navíc s velice svěžím a vyzrálým výkonem L. Schneiderové“ (P. Pavlovský: dtto). E. Keroušová k této inscenaci na jiném místě dodává: Při letošní mírné devalvaci cen mi (Jácíček) připadal poněkud přehlédnutý. Oč byli jeho tvůrci profesionálně neobratnější než jejich ocenění kolegové, o to měli zase opravdovější kontakt s dětmi“ (ČsL 91/10, str. 223).

Naivní divadlo Liberec

Když jde kůzle otevřít

Brněnská verze hry I. Peřinové **Kolíbá se velryba** (režie: J. Milfajt, výprava: A. Švolíková, hudba: S. Janoušek) sklouzla do jisté popisnosti a doslovnosti, všechno jako by bylo až příliš předem připravené, nedostavoval se pocit – u této hry důležitý – že vše teprve vzniká. Místy však zaujala „zadumčivou“ hudebně-výtvarnou atmosférou. „Dobrý text M. Míkové (pozn. **Paví král** dle F. Hrubína, režie: M. Míková, výprava: A. Švolíková, hudba: K. Jirčíková) utrpěl... mnohostranným amatérismem (režie kontra výprava), ze kterého se vymykala pouze herečka J. Pěkná“ (P. Pavlovský: dtto). Opět se nedařilo ostravskému DL. Nevýrazná inscenace Čapkovy **Ptačí pohádky** (režie: P. Nosálek, výprava: I. Zavrták, hudba: P. Helebrand), dramaturgicky snad objevná, zůstala vězet v područí literatury. Již zmíněné mostecké představení Středových **Pohádek pana Pohádky** bylo vcelku sympatickým, standardním provedením standardního textu, kde na sebe v několika rolích upozornila I. Valtová. „Její vpád na jeviště... znamenal vždy oživení a zvýšený zájem dětského publika“ (J. Janáček, Severočeský deník, 27. VI. 91). Chaotickou podobu Vančurova **Kubuly a Kuby Kubikuly** (s nezvládnutou aktivizací dětí) nabídlo budějovické Divadlo M (režie: V. Martinec, výprava: J. Žátková, hudba: P. Jurkovič). A tak dobrou pověst přehlídky i divadelního druhu zachraňovala mimosoutěžní představení. Z nich především **Jak chodil Kuba za Markytou** I. Peřinové ve strhujícím podání Z. Schmidové (režie P. Kalfus) a **Čin-čin** L. Podjavorinské, s nímž se neméně suverénně představilo Divadlo PIKI z Pezinku (L. Píktor a K. Aulitisová). Zde by bylo bývalo třeba – kdyby to statut umožňoval – hledat skutečné vítěze **MATEŘINKY '91**.

P. Pavlovský se v závěru své recenze (od poloviny osmdesátých let už po několikáté) přimlouval za otevření přehlídky pro všechny divadelníky obracející se k nejmenším dětem. V posledním odstavci pak napsal. „Skeptici a škarohlídové tvrdí, že se za poslední dva roky u nás vlastně moc nezměnilo. Svoboda pohybu, myšlení, sdělování, čerpání myšlenek a jejich předávání, to pro tyto lidi opravdu nic neznamená. Egyptské hrnce jsou jim milejší a raději spíše plné než rozmanité. Právě v duchovní sféře změny okolo nás přímo bijí do očí ty, kdo mají oči k vidění. Bohužel však musím konstatovat, že letošní Mateřinka by mohla proběhnout tak, jak proběhla, i před pěti či deseti lety. Je to do sebe uzavřený svět (P. Pavlovský: dtto).

Divadlo Lampion Kladno
Pět pohádek Aloise Mikulky

Theatre Mukamas Tampere, Finsko
Myška nevěstou

RESUMÉ 11th **MATEŘINKA**, the first „after-revolution“ in June **1991** returned to Liberec. For good. Unfortunately, it belonged to the least successful. The jury this time was solving the problem of whom to give the awards. Finally, they decided not to give the first prize. The 2nd prize was given to THE NAIVE THEATRE Liberec for only routine performance of a play of J. Vodňanský **When the Kid Goes to Open** (stage direction: P. Polák, staging: I. Antoš) and the 3rd prize to LAMPION, Kladno for a noticeably more creative act – **Five Fairy Tales of Alois Mikulka** (stage direction: J. Prokeš, staging: Z. Hajdúch). Also the majority of individual prizes were connected to these two performances. They were given to actors D. Palenčár and Z. Kunešová from Liberec and W. Ritterová and T. Zemanová from Kladno. They were accompanied by I. Valtová from DIVADLO ROZMANITOSTÍ, Most, who was awarded for acting in a performance of Středa's **Fairy Tales of Mr. Fairy Tale** (stage direction: Z. Říha). This – in some ways controversial – verdict (overrating of the Liberec performance at the expense of the one from Kladno, ignoring the stage designer Hajdúch, and also Plzeň performance **Hallo, Jácíček** the jury gave reasons for this verdict: “Mateřinka 1991 pointed out the stagnation in the field of theatre for the youngest. This stagnation affected all elements of stage performance, especially in direction and set design which in many cases registered a deficit in a conceptual work and in the effort of a readable and meaningful stage form. This is connected to many problems which appeared also in the acting field. A warning sign is for instance increasing percentage of actors without corresponding technical equipment. New impulses were not brought by dramaturgy either. The jury verdict had been greatly limited by these acts. Awarded performances represent a good standard but none of them indicates any solutions for next development...” And so the good name of the festival and the theatrical kind was saved by the non-competitive performances. From them mainly **How Jacob Went to Markyta** by I. Peřinová in a stirring presentation of Z. Schmidová (stage direction: P. Kalfus) and **Čin-čin** by L. Podjavorinská, from Slovak PIKI Theatre with the impressive performance as well. (L. Píktor and K. Aulitisová). Among these would be possible – if the status would allow – look for the real winners of MATEŘINKA '91.

1991

Mateřinka 1991

Ze zákulisí: Jaroslav Milfajt, Iva Peřinová,
Tomáš Dvořák a záda Pavla Vašíčka
a Ivana Antoše

Bohumil Nekolný a Daniela Kolářová

Návštěvníci výstavy loutek pod hradem Kost

TA DVANÁCTÁ

se uskutečnila ve dnech **20.–25. června 1993** a přinesla leccos nového. Tím nejviditelnějším byl veliký růžový nafukovací slon, který nebyl „z výšin poslán“ pro nic za nic, ale byl tu proto, aby splnil své „sloní poslání“.

„Posláním růžového slona je upoutávat. Třeba pozornost ke skutečnosti, že dobré divadlo pro děti je hodnota, která se časem vyplatí všem. Pokud ta věta někoho dostatečně neupoutala, mohl by to s ním ten slon zkoušet i takhle: Dobré divadlo pro děti se vyplácí časem jako dividendy z dobré akcie, jenomže jinak“ (I. Peřinová v programové brožuře). Ale i pohled na mimořádně bohatý program (17 představení) naznačuje inovaci. Poprvé se tu ve větší míře představila i divadla nestatutární (splněný sen P. Pavlovského) a zahraniční, a navíc většina z nich byla zahrnuta do hodnocení. Toto kvantitativní rozšíření mělo zajisté i určitý vliv na kvalitu a porota mohla konečně

zase konstatovat, že „letošní festival zaznamenal kvalitativní posun v oblasti dramaturgie a autorské tvorby...; hlavní přínos letošní Mateřinky vidíme v účasti mladých, talentovaných skupin..., jejichž práce je určitým příslibem pro revitalizaci loutkového divadla pro děti... Jsme si vědomi, že řada velmi kvalitních výkonů nebyla v závěrečném verdiktu oceněna; rozhodli jsme se ocenit výkony vymykající se standardu, byť i vysokému. Dali jsme přednost svěžím neotřelým inscenačním postupům a dynamickým interpretačním výkonům a těšilo nás, že se jednalo zejména o práci mladých tvůrců“. (M. Schartová: „Zejména Peřinovou a Vyšohlída považuji v tomto ohledu za jedny z nejmladších.“)

Novinkou byl i fakt, že hlavní cena přestala být udělována. O individuální ceny (+ nestatutární cenu Nadace F. Tenčíka a V. Matouška a čestné uznání) se podělilo 9 tvůrců (7 inscenací). Věnujme se tedy především jim, s tím, že budeme vycházet z názorů dvou recenzentek – M. Schartové (Mateřinka '93, LOUTKÁŘ = L 93/9, str. 198–200) a N. Malíkové (Co Markéta neviděla, L 93/9, str. 200–201). Poprvé opravdu výrazně zabodoval hradecký DRAK, jehož autorská inscenace **Naladte si vidličku**, pod níž jsou podepsáni J. Vyšohlíd, J. Brannyová a P. Černík, získala hned tři ceny. Odvezli si je protagonisté J. Vyšohlíd a J. Brannyová a také scénografka I. Marečková. Tvůrci sami označili svůj scénický tvar jako „koncertní divadlo“ a „vidlička“ v názvu měla být symbolem pozvání k „hudební hostině“. Té se nám také skutečně dostalo, byť role „vidličky“ byla nakonec skromnější. V centru pozornosti se ocitl „magický“ klavír „plný hudby“ a hudebních nástrojů – od flétny po flexaton, od foukací harmoniky po tubu. „Vyšohlídova umanutost precizní dokonalostí, neúnavným hledáním možných řešení a dotažením všech článků se v této inscenaci skvěle snoubí s jeho dětskou (nikoli dětinskou) hravostí, lyrikou a střídavým, leč neodolatelným humorem... Všichni tři tvoří ryze hudebními prostředky dramatické minisituace plné napětí a vtupu... Hradecké představení bylo jedním z mála, kde ani vteřina jevištního času nezůstala bez obsahu“ (M. Schartová). Domácí NAIVNÍ DIVADLO přišlo opět s novinkou I. Peřinové **Pohádka do dlaně**, za jejíž text získala autorka cenu (režie: P. Polák, výprava: I. Antoš, hudba: V. Hád). Krom poeticko-humorného příběhu o „koloběhu vody v přírodě“ zaujaly především dvě herecké protagonistky – dámy „v nejlepších letech“ – Z. Schmidová (Léto a Zima) a E. Zapletalová (Jaro a Podzim), jimž D. Palenčár dělal znamenité Křoví (byť „herci jsou většinou domýšlivci zrození pro hauptky“). „Autorka... podala další důkaz o tom, jak umí psát pro své herce.“ Recenzentka se však také zmiňuje „o malé vynalézavosti a nevýraznosti řešení situací“ a také „o hudbě, která se mívá s poetikou inscenace“ (M. Schartová).

Jedním z nejlepších představení pro děti v repertoáru BUCHET A LOUTEK zůstávají **Jankovi noví dědečci** podle M. Macourka (dramatizace a režie: R. Beran, výprava: T. Zmrzlý, hudba: J. Vondráček). „Znovu mě v představení dojalo, jak se důvěřivé mládě, ve snaze zahnat nudu, spolčuje proti oficiální autoritě vlastně se svým protivníkem... Byla to prostě radost – radost ze spolu hry (i festivalové publikum se nechalo dobrovolně aktivizovat!) i z toho, že se BUCHTY A LOUTKY po svém loňském úspěchu (pozn. Na SKUPOVÉ PLZNI)... neuzavřely do skleníku svých problémů a ambic“ (N. Malíková). Herecky exceloval M. Bečka v roli Housenky, individuální cenu za jednoduchou, ale půvabnou a funkční scénu získal T. Zmrzlý.

Všechna další ocenění směřovala už do zahraničí, byť většinou do toho nejbližšího. Divadlo PIKI z Pezinku ohromilo diváky MATEŘINKY už před dvěma lety. Tentokrát přivezlo hned dvě inscenace – a opět neklamalo! Za herecký výkon v inscenaci podle A. Lindgrenové **Pipi** (scénická realizace L. Piktor a K. Aulitisová) si cenu odvezl L. Piktor. „V **Pipi** mě znovu okouzlo jejich bytostné komediantství, umění zkratky, mimické typizace, sdělnosti, souhry a v neposlední řadě mimořádné animační kreativity. Přesto jsem v tomto předsta-

vení marně hledala režiséra, který by svou schopností eliminace zpřesnil linie. Od kolegů jsem však později slyšela, že druhé představení **Pipi** bylo bez kazu. A znovu jsem si... potvrdila známou zkušenost o proměnlivosti dopadu jednotlivých představení téže inscenace...“ (M. Schartová). Druhý příspěvek PIKI – dnes již evropsky proslulá „one woman show“ K. Aulitisové (podle předlohy T. Lehenové) **Devět měsíčků** (o životě „dítěte“ od početí do porodu) zapůsobila na MATĚRINCE „doslova jako zjevení“ a byla po zásluze nejvíce aplaudovaná. Protagonistka získala cenu výše zmíněné brněnské nadace.

Zkrátka nepřišel ani druhý reprezentant slovenského loutkářství – bratislavské Štátné bábkové divadlo. O. Spišák a kolektiv byli oceněni za autorskou inscenaci **Objavenie Ameriky** (režie: O. Spišák, výprava: H. Cigánová, I. Hudák, F. Lipták, hudba: J. Revallo). Bylo to představení, kde patrně neúspěšněji fungovala spoluúčast hlediště na jevištním dění. „Tři herci (P. Fejér, M. Vanek, R. Laurinec) na scéně měli zajisté výhodu v poutavém příběhu, v inscenačním nápadu a v kvalitě všech inscenačních prvků, které cíleně sloužily ústřednímu tématu. Výhodu měli i ve své profesionální vybavenosti. Bylo tu však ještě něco navíc – ti tři chlapci se obraceli k dětem jako k rovnocenným partnerům, bez intelektuální nadřazenosti a bez pseudohereckých kudrlinek... Vzali děti do hry a ty se opály vědomím, že jsou spoluvůrci, že mohou zasahovat, pomáhat, rozhodovat... Pro děti to byl prostě zážitek a pro mne, příznám se, taky“ (M. Schartová).

Zvláštní uznání udělila porota LD BANIALUKA Bielsko-Biala za inscenaci **Pověst o chlapci a větru** A. Antonczaka a L. Kozienové. „O připravenosti herců svědčila zdánlivá snadnost, s níž prezentovali složité prvky pohybové, náročné vícehlasé zpívání, nároky textu a obrazovou animaci“ (M. Schartová). V dobrém slova smyslu – „exportní představení“.

Několikrát mimořádně úspěšný V. Čada tentokrát odjel bez ceny. Představil se jako protagonista (spolu s M. Jelínkovou) Polákovy úpravy knížky Z. Svěráka **Tatínku, ta se ti povedla** (Divadlo ALFA Plzeň, režie: P. Polák, výprava: I. Nesveda, hudba: M. Pokorný), nejednalo se tedy o jeho autorskou inscenaci. „Vím..., jak těžké je přenést ryze epický tvar na jeviště a jeden styl humoru roubovat na druhý (i když v tomto ohledu minimálně V. Čada byl svým výkonem určitě práv původní předloze). Začátek představení se odvíjel v nadějně atmosféře...“ Leč „hraní samostatných pohádek, o které hlavně šlo, v pozadí scény jen mdlé ilustrovalo text a děti to zřetelně nezajímalo“ (M. Schartová).

Po třech absencích (!) přivezla tentokrát brněnská RADOST dětskou zpěvohru podle K. Čapka **Psaníčko na cestách** (režie: V. Peška, výprava: M. Hejmovský). Recenzentka o festivalovém představení napsala: „Musím popravdě říci, že mé prvotní nadšení z brněnské premiéry (viz: L 93/6) se nerovnilo nadšení libereckému... Trvám na svém, i když Psaníčko v Liberci zrovna nezabralo...“ (N. Malíková).

Druhé recenzentce zase v kontextu přehlídky „mírně zešedla“ inscenace pražského MINORU **Princezna na hrášku** (dramatizace a režie: V. Špicnerová, výprava: P. Kalfus, hudba: M. Kořínek). „Představení neslo pečeť velmi solidního řemesla s rysy typických modelů mateřinek. Výrazněji jsem registrovala spoluúčast hodně zkušeného scénografa P. Kalfuse. Nově jsem ocenila důslednou práci režisérky se stavbou a rytmem...“ (M. Schartová). Herecky se prosadili J. Ptáčková a L. Kodad. Zklamání přinesla inscenace hry J. Žáčka **Kašpárek v pekle** Divadla M z Českých Budějovic (režie: Z. Říha, výprava: Z. Bauer, hudba: P. Malhocký). „I když oproti představení, které jsem měla možnost v Budějovicích vidět, režisér zkrátal připsaný a rozpačitý prolog, i když bylo festivalové představení posíleno o nepochybně herecky zdatného Z. Říhu, určitá prkenost, nerytmičnost, a hlavně neujasněnost stylu, projevující se v režii, výtvarném pojetí a nakonec i v herecké práci, nad dobrým úmyslem převážila“ (N. Malíková). A konečně inscenace mosteckého DIVADLA ROZMANITOSTÍ – Středova **Šípková Růženka** (režie: Z. Říha, výprava: Z. Bauer a M. Stejskalová, hudba: J. Turek) se „prostě nevydařila“, a to po všech stránkách, což se projevilo téměř prázdným hledištěm po přestávce.

Divadlo Piki Pezinok, Slovensko

Pipi

Naivní divadlo Liberec

Pohádka do dlaně

Theatre Taptoe Gent, Belgique

Marionnette á la planchette

Z nestatutárních divadel vystoupilo ještě českobudějovické STUDIO DELL'ARTE, které se představilo hrou **Nikdy nekončící cesta**, inspirovanou nonsensovou poezií a chápanou jako „skromná pocta Ch. Morgensternovi a jeho... dítěti v člověku“ (režie a výprava: K. Zahradníková, hudba: L. Faktor). „Z různých stran ke mně dospěl dobrý ohlas této inscenace, ale její festivalová prezentace byla nakonec zklamáním. Ve jménu metafor se odvíjela snaha dvou dívek, které asi měly co sdělit, leč prostředky, jimiž to činily, byly tak otřelé a profesionálně chudé, že o významu sděleného nepřesvědčily“ (M. Schartová). Členové NAIVNÍHO DIVADLA M. + M. Sýkorovi a Z. Kunešová-Kolomazníková představili své „soukromé“ Divadlo KUŠ, pod jehož hlavičkou nastudovali **Černošské pohádky** (režie: „herci sobě“, výprava: I. Ouhrabková, hudba: J. Mráček, H. Humhal). N. Malíková zkonfrontovala svůj dojem z MATEŘINKY s představením hraným o rok později takto: „...znovu se mi potvrdil dojem, který jsem na Mateřince '93 mylně připsala své festivalové únavě; představení prostě přes veškerou snahu chybí břínek. Bubnuje se tu, tančí, zpívá, ale všechno je to tak bezkrevně béžové, stejně jako ty prazvláštní nebarevné loutky, kostýmy a slaměná scéna... Pointy pohádek jdou do ztracena – zkrátka nějak moc chtění a málo komediantství“ (L 94/6, str. 133).

Program přehlídky doplnil belgický TEATER TAPTOE s plenérovou ukázkou klasického typu loutky **Marionnette á la planchette**, studenti I. ročníku KALD DAMU ukázkami své práce a domácí NAIVNÍ DIVADLO uvedlo ještě další dvě inscenace ze svého repertoáru: Vyskočilova – Kisilova – Etlíkova **Malého Alenáše** a Dvorského **Poklad baby Mračenice**.

Seminář měl tentokrát dobově příznačné téma **Sponzorování v belgických podmínkách**.

Připravil ho F. Neiryneck, dnes už pravidelný návštěvník MATEŘINKY.

Symbolem Mateřinky se stává slon
Ten první přiletěl vrtulníkem

RESUMÉ 12th MATEŘINKA (1993) had brought a lot of new. In an exceptionally plentiful programme (17 performances) non-permanent and foreign theatres introduced to a larger extent and moreover, majority of them had been included into the evaluation. This quantitative extension had some natural influence to the quality and the jury could state that: this year festival shows a qualitative shift in the field of dramaturgy and author production ... we can see the main contribution of this year Mateřinka in the participation of young talented theatre companies ... whose work is a certain promise for the revitalization of the puppet theatre for children ... The new was the cancellation of the Grand Award; only individual prizes had remained. Three of them went to the DRAK, Hradec Králové to the authors and actors of the author performance **Tune Up Your Fork** to J. Vyšhlíd and J. Brannyová (the third co-author and performer was P. Černík) and to the stage designer of the performance I. Marečková. Authors called their scenic form “concert theatre” and “the fork” in the title should be a symbol of an invitation to the “music reception”. “All three create with only music means dramatic mini-situations full of thrill and humor ... Hradec performance was one of a few where any single second of the stage time wasn't blank” (M. Schartová). THE NAIVE THEATRE brought again something new of I. Peřinová **A Fairy Tale into a Palm**, the author received the prize for its text (stage direction: P. Polák). Besides the poetic-humorous story about a “water circulation in the nature”, primarily two actresses captured the attention – Z. Schmidová and E. Zapletalová. The author gave another proof that she can write for “her” actors. The BUCHTYA LOUTKY Theatre showed for the first time on MATEŘINKA and they introduced with the production **Johnnie's New Granddads** according to M. Macourek (dramatization and stage direction: R. Beran). This happy and touching performance showed the tight connection between the stage and the audience, there was teamwork of the actors which activated quite happily also the adult audience. For the stage design was awarded K. Zmrzlý. All the other recognitions headed abroad – to Slovakia. Two of them were given to the actors of PIKI Theatre L. Píktor and K. Aulitsová, who again offered their “essential comedy, art of the contraction, mimic standard, communicativeness, teamwork and not least exceptional animation creativity” (M. Schartová), and this can be seen not only in a production by A. Lindgren **Pipi**, but mainly in the later internationally famous “one woman show” by K. Aulitsová (according to the book by T. Lehenová) **Nine Months** showing children secrets of a human birth. For the author performance **Discovery of America** in the production of ŠBD Bratislava the director O. Spišák together with the group was awarded. It was a performance where the most successfully the cooperation of the audience with the stage events worked. The actors “engaged children in the game and they were enchanted by taking part in the play, they can step in, help, decide” (M. Schartová). A special recognition was given by the jury to TL BANIALUKA from Bielsko-Biala for the performance **The Legend about a Boy and a Wind**, for the outstanding mastering of the versatile challenging acting.

TA TŘINÁCTÁ,

která se uskutečnila ve dnech **24.–29. června 1995**, byla svou celkovou úrovní spíše smůlovatá (že by kvůli oné nešťastné číslovce?).

„Revitalizace“ se zkrátka příliš nekonala...

„V kontextu letošní Mateřinky porota zkonstatovala absenci aktuálních témat, vycházejících z mentality a vnímání současného malého diváka, které v posledním desetiletí prodělaly značný vývoj. V přímé souvislosti s tím by chtěla upozornit na jistý pokles tvořivosti zejména v práci s loutkou a předmětem, jež místo smysluplné koexistence s živým hercem často slouží pouze herecké exhibici.“

Recenzent M. Langášek po stručném historizujícím úvodu, v němž přehledně shrnul důvody a podmínky vzniku právě takto specializovaného festivalu, hned na počátku samotného hodnocení konstatuje:

„Tak trochu jako na houpačce jsem si připadal při letošních představeních – jednou jsi dole, jednou nahoře – ovšem s tím, že horní úvratě kvality nedosáhlo vlastně žádné, kdežto o podlahu zadržávalo nejedno z nich“ (Kam, Karkulko malá, kam? L95/8–9, str. 172–7).

Dodejme, že i tentokrát šlo o přehlídku otevřenou nejen statutárním divadlům.

Kdyby se udělovala hlavní cena, získalo by ji s největší pravděpodobností liberecké **NAIVNÍ DIVADLO** za inscenaci hry P. Poláka

Pohádka z bedny aneb Hraní o Karkulce (režie: P. Polák, výprava: M. Janáček, hudba: V. Hádl). I pro tuto inscenaci platí slova

uveřejněná v programovém bulletinu: „Dalo by se říci, že P. Polák hraje rád na jediné, stále stejné struně. Vtip je v tom, že je to právě

ta struna, na které umí takhle čistě zahrát málokdo.“ Pokud jde o výtvarníka, nezvolil tentokrát P. Polák ani P. Kalfuse, ani I. Antoše, ale M. Janáčka (s nímž už spolupracoval na Kladně), který „odvedl práci invenční, citlivě barevnou – na novice, jehož doménou je knižní ilustrace, překvapivě vyzrálou“ (M. Langášek: dtto). A po zásluze byl oceněn individuální cenou. Při výběru herců vsadil režisér na jistotu. Shodou okolností zvolil stejné obsazení jako před šesti lety pro inscenaci **Kolíbá se velryba**. J. Švec a D. Palenčár si (stejně jako tehdy) odnesli individuální ceny. H. Fantlová (opět skrytá za paravánem) vyšla v obou případech (asi poněkud nezaslouženě) naprázdno. Ale, marná sláva, byli to opět především „ti dva prdlí chlápkové“ (jak je charakterizovalo jedno s dětí), kteří byli hlavními nositeli neselhávající kontaktnosti s dětským (ale i dospělým) divákem a spolu s výpravou i garanty celkového úspěchu.

Dejvické divadlo Praha

To je nápad!

Ještě jedna herecká dvojice si tentokrát z Liberce odvezla individuální ceny – P. Tesař a J. Vondráček z Dejvického divadla, které se představilo inscenací **To je nápad!** (režie: J. Borna, výprava: B. Lhotáková, hudba: J. Bulis). Myšlenkově a dramaturgicky poněkud nejasné a neuspořádané „kocourkovské“ balábile s výraznou aktivizací dětských diváků zvládli oba protagonisté znamenitě a spolu s nápaditou výpravou (včetně loutek) se postarali o jedno z příjemnějších překvapení. Recenzent sice srovnává jejich výkony s výkony vyzrálých libereckých klaunů a na tomto základě dochází k závěru, že ceny putující do Prahy jsou spíše „závdavkem do budoucna“. Osobně se domnívám, že oba mladí herci získali cenu právem (ono srovnávání bylo trochu porovnáváním hrušek s jablky), navíc i zmíněný „závdavek“ dnes naplňují vrchovatě. A tím jsme s cenami u konce... Zbývá ještě čestné uznání, přičtené maďarskému dvoučlennému souboru FIGURINA BÁBSZÍNHÁSZ

Figurina bábszínház Budapešť, Maďarsko

Grim(m)asy

z Budapešti za inscenaci **Grim(m)asy** – pro mne nejlepšího a nejinspirativnějšího představení přehlídky. Pásmo čtyř pohádek bratří Grimmů (Sněhurka, Zajíc a prasátko, Šípková Růženka, Červená karkulka) inscenovali manželé Gábor Siklósi a Klára Fersová pomocí běžných předmětů, jichž však používali originálně, stavějíce je do nových, neotřelých rolí a vztahů, přičemž dokázali dokonce překonat jazykovou bariéru a dosáhnout sugestivního nebo humorného účinku (Sněhurka hraná svíčkami aj.).

O ostatních představeních už jen stručně, v pořadí, v jakém šla za sebou. P. Polák se představil i jednou ze svých „hostovaček“ – dramatizací čtyř Šrutových „amerických pohádek“ pod názvem **Bráška králík** (režie: P. Polák, výprava: I. Antoň, hudba: V. Hádl). Inscenační tým byl „tradiční“, „noví“ byli herci z pražského MINORU. A mezi nimi asi jen V. Špicnerová v titulní roli a J. Ptáčková na Poláka „slyšely“. Na **MATĚRINCE** však – dle mínění recenzenta – nepřesvědčila ani „dámská šatna“. Ještě méně zabodovaly **BUCHTY A LOUTKY** (nyní už pražské) s inscenací **Byl jednou jeden král** (režie: kolektiv, výprava: T. Lhotáková, hudba: V. Brukner), kterou na motivy lidové říkanky napsal V. Brukner. „Říkanka má toto znění: Byl jednou jeden král / a ten se pořád jen smál, / vařil kaši z mlíka, / káplo mu z nosu do rendlíka! (...) Autor z těchto řádků vydoloval tři pohádečky, jejichž jednotícím prvkem je postava krále...“ (M. Langášek: dtto). Ona „kaše“ však nebyla právě „vtipná“. Věci se „dějí proto, aby se děly, vesměs bez příčinné souvislosti. Jevištní akce pohádky pouze ilustrují a nechťejí posouvat příběh dopředu, lze-li vůbec o příběhu hovořit. Syžet je chudoučkový a řídký, o to víc se musí zřejmě „ondulovat““ (M. Langášek: dtto).

Nešťastnou „koprodukcí“ se ukázali být **Brémští muzikanti** D. Tesaře v podání MALÉHO DIVADLA z Českých Budějovic. Výčet jmen tvořících inscenační tým naznačuje, že zde spojili své síly MD a Divadlo CONTINUO. Byl to však zřejmě střet „ohně“ a „vody“. Zvítězilo spíše MD a vznikla inscenace, kterou si Česko-budějovičtí „na konto úspěchů připočítat nemohou“, a to ani přes dílčí klady (scéna). A bez viny nebyla ani předloha. Poprvé se na **MATĚRINCE** představilo i brněnské HaDIVADLO s montáží veršů P. Šruta **Petrklíče a petrklíky** (scénář a režie: Z. Mikotová, výprava: K. Špírková, I. Armutidisová, Z. Kloudová, hudba: Z. Kluka). Byť představení vzniklo ze „spontánní touhy“ režisérky a herců, zrodil se nakonec poněkud umělý tvar, a to „za pomoci čapkovské metody pečení dortu: najdete tu vše... a v té neústrojně mnohosti málem zanikl největší klad – opravdu většinou dobrá, až výborná deklamace herecké trojice I. Volánková, M. Chmelařová a G. Řezníček. Ta se viditelně snaží děti zaujmout, ale jejich úsilí postrádá vnitřní náboj, přichází z vnějšku, z vůle režisérky a jejích představ, nikoliv z osobního zaujetí herců – a tak děti zůstávají nezúčastněné, rozpačité...“ (M. Langášek: dtto).

Naivní divadlo Liberec

Pohádka z bedny

P. Baran

Lidové loutky z Quebecu

Divadlo LAMPION uvedlo na přehlídce Malíkova **Míčka Flíčka** (úprava, režie a výprava: A. Tománek, hudba: V. Šrámek). „Režie vsadila na princip obsazení všech rolí putovačky i dračí rodiny jedním hercem – F. Homolou. Nic proti, pokud zvolený interpret tyto různorodé role hlasovým a pohybovým rejstříkem přesvědčivě zvládne, což se v tomto případě nestalo, a tak se režijní koncepce zhroutila jako domeček z karet“ (M. Langášek: dtto). Navíc výtvarník a režisér v jedné osobě si poněkud zkomplikoval život ústřední dekorací kredence, „nicméně nutno konstatovat, že představení se setkalo se spontánním úspěchem u obecnstva. Ale v tomto případě jde úspěch víc na vrub autora, jemuž sázka na spontaneitu malého diváka vyšla – než na vrub realizačního týmu LAMPIONU“ (M. Langášek: dtto).

Závěr přehlídky obstaralo česko-kanadské THÉÂTRE L'ILLUSION, založené v roce 1979 v Montrealu absolventy KL DAMU P. Baranem a C. Voisardovou. Jejich představení **Nádherné pohádky** (scénář a režie: C. Voisardová, výprava a interpretace: P. Baran) „příjemně překvapilo“. Na rozdíl od maďarské inscenace byla tato „opřena o divadelní iluzi, zmnoženou použitím technických prostředků: pohyblivých hraček aj. Baranův jevištní projev osciluje mezi herectvím a vypravěčstvím, je uměřený a příjemný. Nepochybně tento vyslanec dělá českému loutkářství za oceánem čest – jde tady o víc než o pouhou obživu“ (M. Langášek: dtto). P. Baran přispěl navíc do programu přednáškou **Lidové loutky z Quebecu**, která byla sumou výsledků pátrání po kořenech loutkového divadla v Kanadě. Pro úplnost dodejme, že pro nemoc, resp. zranění, se neuskutečnilo představení ostravského DIVADLA LOUTEK a varšavské LALKY. A co sloni? „Stalo se, co by nikdo nečekal. Ten letošní je modrý a lítá. Posláním předešlého bylo upoutávat pozornost k Mateřince... Tentýž úkol má i modrý slon, ale... navíc jaksi rozšířený o drobný detail. Není to slon, je to slonice. Takže tiše předpokládáme, že ta modrá kolem toho růžového nebude poletovat jen tak zbůhdarma. Už dneska je třeba pomýšlet na nový, příští poutač! Dá se to stihnout, přátelé!“ (I. Peřinová v programovém bulletinu.) STIHLA SE TO! Zaplatť pámbů...

RESUMÉ 13th **MATEŘINKA (1995)** belongs to the unexceptional ones. The jury found “the absence of current topics coming from the mentality and perception of today’s a little theatre-goer which during the last decade had gone through a significant development. In the immediate association with this, the jury would like to point at a certain decline of creativity mainly in work with a puppet and an object which instead of a meaningful co-existence with a real actor most often serves merely to the acting exhibition.” “Classics” was represented by THE NAIVE THEATRE in the production of a play written and directed by P. Polák **A Fairy Tale from a Box or Playing about the Red Riding Hood** which proved again that “P. Polák likes playing in one and the same tune. The point is that this is the tune which hardly anybody can play”. A certain innovation was represented by the choice of the stage designer M. Janáček, who received the prize for his only second work for the stage which is “inventive, sensitively colourful”. And after six years the renowned actor’s couple J. Švec and D. Palenčár received the prize. Another couple was awarded as well, this time from Dejvice Theatre, Prague, P. Tesař and J. Vondráček, young artists of a jolly buffoonery on “foolish” topic **What an Idea!** (stage direction: J. Borna). The Honorary recognition was given to the Hungarian two-member (G. Siklósi, K. Fersová) couple FIGURINA BÁBSZÍNHÁSZ, Budapest for one of the most inspiring performance of the festival **Grim(m)asy**, a show of 4 fairy tales of The Grimm Brothers, made with the help of ordinary items which were used by the actors originally, putting them in new fresh roles and relations and they managed to overcome the language barrier and reach a suggestive or humorous effect. It is worth mentioning the performance of the Czech-Canadian THÉÂTRE L'ILLUSION, which is run in Montreal by two graduates of DAMU P. Baran and C. Voisard. Their performance **Gorgeous Fairy Tales** works with stage illusion and technical means and it was concluded by the lecture **Folk Puppets from Quebec**.

Představení „zahraničního“ banskobystrického BÁBKOVÉHO DIVADLA NA RÁZCESTÍ **CIRKUS CINKELES**, což byl muzikál pro děti inspirovaný verši D. Heviera (scénář a režie: M. Pecko, výprava: kolektiv, hudba: M. Ďuriš) označil recenzent za „cochcárnu“ či „jakýsi guláš cirkusu, divadla a dětské hry, v němž marně hledáme nějaký řád a vnitřní smysl...“ (M. Langášek: dtto). Přesto však dále píše: „Potkal jsem v kuloárech pár lidí, kteří na představení nacházeli i klady.“ Byl jsem jedním z nich, žel, po letech už nemám v paměti tolik konkrétních argumentů, kolik by bylo třeba pro seriózní polemiku. Ostřílený V. Čada se tentokrát představil vlastní verzí hry V. Špicnerové **Princezna na hrášku**, a to s novou partnerkou L. Krejčíkovou (scénická realizace: V. Čada a L. Krejčíková, výprava: I. Nesveda). „Jenomže nynější partnerka zatím zdaleka nedosahuje svých předchůdkyň, které navíc dokázaly udržet na uzdě jinak nezkontrolovaný Čadův herecký temperament... A tak jsem na rozpacích... Žádný propadák, slušná inscenace – ale čekalo se víc“ (M. Langášek: dtto). Brněnská RADOST přispěla do programu Peškovým pásmem **Měla babka čtyři jabka** (režie a hudba: V. Peška, výprava: T. Volkmer). Pod tímto názvem se skrývaly čtyři pohádky (O veliké řepě, O Koblížkovi, O zlé koze a Jak dědeček měnil, až vyměnil), které odehrály čtyři dvojice mladistvých „babiček a dědečků“. Autor zveršoval a zdialogizoval notoricky známé náměty „bez osobitého autorského přínosu... Dobré herecké provedení by problematická místa předlohy mohla překlenout, ale bohužel, opak je pravdou – herectví je to průměrné, občas i mizerné. A tak nám byla nabídnuta polévka bez chuti a bez vůně – ale hlavně neslaná“ (M. Langášek: dtto). Což nezachránila ani invenční, výrazně barevná výprava T. Volkmera, která na sebe zhusta strhávala pozornost. Kladenské

14

TA ČTRNÁCTÁ

„navštívila“ **Liberec** ve dnech **14.–20. června**

1997. Přestože úroveň soutěžní části neohromila (viz: Závěrečné slovo poroty: „Oceňujeme vysokou profesionální úroveň většiny inscenací, avšak pociťujeme absenci výjimečných. Také loutce a její animaci nebyla věnována pozornost, jakou by si zasloužila.“ – L 97/8–9, str. 179), přesto byla tato přehlídka nepřehlédnutelná. Už definitivně se otevřela světu (byť zahraniční soubory stále nemohly být – vzhledem ke stávajícímu statutu – oceněny, čehož porota v Závěrečném slově lituje; přitom už v r. 1993 alespoň slovenští tvůrci ceny získali) a naopak poměrně razantně vykročila za hranice loutkového divadla. Důrazně tak nastolila otázky o svém dalším směřování! Ono otevření se světu se tentokrát příznačně projevilo i tím, že autorkou shrnující recenze v LOUTKÁŘI byla slovenská (v té době tedy již zahraniční) členka poroty I. Hledíková, která svoji stať otiskla ve svém rodném jazyce – viz: **MATERINKA '97**, L 97/ 8–9, str. 176–8).

Ono překročení hranic pak mělo za následek, že porota vyloučila ze soutěže pražské Divadlo v Dlouhé a jeho inscenaci **Kdyby prase mělo křídla** (autoři: P. Skoumal – E. Frynta – P. Šrut – J. Vodňanský, režie: J. Borna, výprava: P. Štětínová, hudba: P. Skoumal), neboť „jejich muzikantsky vynikající hudební feérie měla blíže ke koncertu než k divadelnímu představení“ (Závěrečné slovo poroty). I. Hledíková jako členka poroty tento výrok obhajuje (byť se s konečným verdiktem zcela neztotožňuje), ale dodává: „Na druhé straně mělo však představení příjemnou atmosféru a zvláště účinkující Petr Skoumal výborně a zkušeně komunikoval s dětským i dospělým publikem“ (I. Hledíková: dtto). Fakticky byla ze soutěže vyloučena rovněž inscenace brněnského DIVADLA V 7 A 1/2 **Povídám, znakuji pohádku** (režie: Z. Mikotová, výprava: J. Milfajt, hudba: Z. Kluka, překlad do znakové řeči: V. Gottwald). Scénář tvořily tři příběhy z pera B. Němcové a F. Bartoše – O Smolíčkovi, O vráně a lišce a O zlé koze (během níž došlo i na aktivizaci dětí). K vyloučení se v tomto případě porota rozhodla „v rámci uvažování o vítězích na základě profesionálních kritérií jako výsledných tvarů uměleckých procesů“, před níž tato „morálně oceněná“ produkce neobstála, byť pracující „s neslyšícími i slyšícími herci“ a jsouc „určená pro oboje publikum, byla v každém případě dojemným zážitkem. Pro její tvůrce i účinkující byla už účast na tomto festivalu oceněním a má pro ně jistě velký význam. Přináší jim povzbuzení v jejich překrásné a užitečné práci.

Divadlo Drak Hradec Králové
Nádherné úterý

Avšak... asi neměla být v soutěži. Ani ne tak kvůli výsledku, ale kvůli „jinému metru“ (I. Hledíková, dtto). Porota ocenila alespoň režiséru Z. Mikotovou čestným uznáním „za bourání bariér mezi lidmi“. Konečný poměr soutěžních a nesoutěžních představení tak nakonec byl 7 : 7.

Věnujme tedy pozornost nejprve přestavením soutěžním, především oněm třem, jež si odnesla ocenění.

Po letech „tučných“ a posléze i „hubených“ opět „zabodoval“ V. Čada (tentokrát s partnerkou L. Lupínkovou) z plzeňského Divadla ALFA. Cenu získal „za bezprostřední a invenční herecký výkon“ v inscenaci pásma čtyř pohádkových příběhů (Pohádka o drakovi, Rybářská pohádka, Byl jeden domeček, Pohádka o poštovském panáčkovi) L. Štíplové: **Půda plná pohádek** (scénická realizace: V. Čada a J. Hoffmannová, výprava M. Kokošková, hudba: V. Čada). „Jeho nestárnoucí loutkoherectví oslovuje nejen děti

v hledišti, ale i dospělí, a to pro jeho lehký humor... (Pozn.: Jako perličku bych si dovilil uvést, že přímo při festivalovém představení dokázal V. Čada vcelku organicky zabudovat do inscenace blahopřání své partnerce, která měla právě v ten den narozeniny.) Inscenace však nepřinesla žádné nové postupy, je opakováním předmětného divadla, které se objevilo už v sedmdesátých letech, dokonce rovněž v podobě pohádek z půdy, kde ožívají předměty. Navíc rámec, kdy Otec leze na půdu se svou velkou dcerou, je rámcem tak trochu násilným.“ (I. Hledíková: dtto).

Inscenace hry I. Peřinové **Vánoce s Kulišákem**, napsaná na motivy pohádky bratří Grimmů **O ptáčkovi, klobásce a myšce** libereckého NAIVNÍHO DIVADLA (režie: Z. a I. Peřinovi, výprava: I. Antoš, hudba: M. Ošanec a P. Havlík) si jako jediná odnesla dvě ceny (I. Peřinová za text a M. Sýkorová za hru s loutkou), a to i přesto, že recenzentka a porotkyně v jedné osobě konstatovala, že „inscenačně ji hra příliš nenadchla“. Realizační prostředky jsou podle jejího názoru „poněkud omezené kvůli jednoduchosti celého, tak trochu absurdního příběhu o přátelských vztazích mezi myškou, klobásou a ptáčkem, kteří si vaří hrachovou polévku, v níž si klobása smočí svoje nožičky. Režie... a výprava... se nesly v duchu realismu, ale inscenaci nelze upřít křehkost, o níž se zasloužili rovněž loutkoherci M. Sýkorová... a M. Rálek. Jejich hra s malými marionetkami, v podstatě v rodinném divadélku, byla profesionální“ (I. Hledíková: dtto).

Poslední oceněnou inscenací bylo **Nádherné úterý** čili **Slečna Brambůrková chodí po světě** D. Mrázkové, v podání hradeckého Divadla DRÁK (režie: Jos. Krofta, výprava: P. Matásek, hudba: J. Vyšehradský, pohybová spolupráce: A. Klepáč). Cenu si odvezl P. Matásek „za scénografické ztvárnění poetických obrazů“. Už tato formulace naznačuje specifický charakter této inscenace, kterou recenzentka charakterizuje slovy: „Přiznám se, že je to inscenace, která na mne udělala největší dojem..., pro schopnost potlačit epičnost literární předlohy (vizualitou). Za ostatními složkami inscenace výrazně zaostává... dramaturgie... Nevadí mi, mám-li se jen dívat, a nechybí mi příběh ani dramatický konflikt, vadí mi však, že některé inscenace zůstávají tak nějak v půli cesty. Tvůrci načrtnou jisté charaktery, jistou dějovou linii. Vztahy mezi postavami dále nerozvinou, nesměrují je k dramatickému konfliktu, byť tam zpočátku mířili. K takovým počítám i **Nádherné úterý**, které bylo navzdory všemu pro mne velkým zážitkem“ (I. Hledíková: dtto).

Zbývají čtyři „neoceněné“ inscenace. Podruhé se na MATEŘINCE představilo DEJVICKÉ DIVADLO (jehož základ tehdy tvořili nedávni absolventi Krobotova ročníku na KALD DAMU, kteří dnes působí v Divadle v Dlouhé), a to s pohádkou O. Kryštofky **Dvanáct měsíčků** (režie: M. Krobot, výprava: R. Pavlíčková, hudba: V. Šrámek). Po 6 letech od premiéry vzpomínal režisér na tuto práci takto: „První premiéra ročníku v DD. Tradice představení pro děti, dobrá povinnost, zkouška kolektivní souhry. Hrání stokrát. Verš, stylizace, loutky, hudba, zpěv. Vytěžit, neodfláknout“ (in: Dejvické divadlo, 10 let, DD 2002, str. 49). Recenzentka MATEŘINKY se s ní vypořádala stručně: „Inscenace nebyla marná, měla i svoji expresivní výtvarnou poetiku, v níž kontrastoval plán měsíčků s drobnou loutkou Marušky. Inscenace se však nezbavila jistého prvoplánového schematismu ve všech svých složkách, od stránky výtvarné až po hereckou a choreografickou“ (I. Hledíková: dtto).

Inscenace hry P. Šruta **Kdo se bojí můry Chmůry** MALÉHO DIVADLA z Českých Budějovic (režie: J. Středa, výprava: J. Žátková a M. Kocmich, hudba: P. Skoumal) vzbudila zřejmě v porotě živou diskusi – přesněji její text (inscenaci samu označuje recenzentka za „standardní produkci profesionálního loutkového divadla“). Na rozdíl od ostatních členů poroty I. Hledíková Šrutovu hru o můře, která se rozhodla potrápit nenaladěného Nebavílka, hájí: „Mně se aktuální text pojednávajících o chmurách – špatných náladách, ztrátě zájmu o cokoli pěkného, o apatii, která dnes postihuje nejen dospělé, ale i děti, které hledají úniky především v drogách – líbí a realizaci takových textů považuji za užitečnou. Navíc text je napsán vtipně... Položila jsem kolegovi spisovateli (J. Žáčkovi) otázku, jestli si myslí, že dětem se nemají servírovat problémy, odpověděl mi, že ne, že se jim mají předkládat věci pěkné. Respektuji jeho názor, ale nesouhlasím s ním“ (I. Hledíková: dtto).

Divadlo Alfa Plzeň

Půda plná pohádek

Za nejproblematictější označuje recenzentka pražským MINOREM inscenovanou hru Jos. Menzela – V. Eliáškové **Míša Kulička** (režie: K. Makonj, výprava: S. Omerzu, hudba: F. Havlík, pohybová spolupráce: D. Dolejšová), v níž se režisér pokusil evokovat retro půvab pouťového loutkového divadla (zde se odehrávala mozaika drobných dobrodružství vytěžených především z Menzelovy knížky **Míša Kulička v rodném lese**) a pouťového cirkusu či panoptika, kde probíhá paralelní děj, jehož protagonisty byli cirkusák (který hraje v loutkovém plánu medvědáře Vasila) a tanečnice (v loutkovém plánu medvědice Barbora). Oba plány se doplňují a prolínají. Recenzentka premiéry N. Malíková hovoří o „pečlivě prokomponované partituru“, zmiňuje se o tom, jak představení na diváky „bezpečně funguje“ a závěrem konstatuje: „Režisér Karel Makonj se po delší době... vrátil k nejmenším divákům i ke klasickým prostředkům loutkového divadla, které však obohatil tím, čeho se někdy v jeho inscenacích nedostává – něžným úsměvem, citem pro styl a výběr prostředků“ (Míša Kulička v cirkuse, L 96/4, str. 82). Naproti tomu I. Hledíková se domnívá, že režisér tohoto zčásti tradičního iluzivního loutkového divadla „hledal odlehčení ve zcizovacích vložkách, s nimiž vstupovali do hry loutkoherci. Těm se však režisérův záměr nepodařilo splnit a jejich pokusy o humor zůstaly v libereckém představení jen chabými pokusy, před nimiž odešla celá polovina publika...“ Herci „působili na libereckém jevišti nepříliš disponovaně“ (I. Hledíková: dtto). O nezvládnutí loutkářského i „pouťového“ řemesla se ostatně zmiňuje i N. Malíková. A I. Hledíkovou navíc neuspokojila ani „napůl nevkusná“ výprava. Osobně dávám za pravdu spíše slovenské recenzentce.

Na festivalu došlo i k jedné zajímavé konfrontaci. Týž titul – **Tygřík Petřík** H. Januszewské – zde byl prezentován v podání českého souboru – ostravského DIVADLA LOUTEK (režie: P. Nosálek, výprava: P. Hubička, hudba: N. Engonidis) a Teatru lalek BANIALUKA z polského Bielska-Białej (režie: A. Antonczak, výprava: M. Klis, hudba: K. Fuczik). Ostravští tvůrci se rozhodli známý příběh o mláděti, které dokáže strachem o maminkino zdraví překonat vlastní bázeň, vsadit do prostředí cirkusu, ve snaze dramaticky využít kontrastu „mezi cirkusovou atmosférou a trápením malého tygříka, mezi rozvernou veselostí a smutkem opuštěného mláděte“, který rezonuje s pocity současného dítěte“ (programová brožura). Podle I. Hledíkové „dramaturgicko-režijní koncepce dobře koexistovala s koncepcí výtvarnou, avšak hypertrofie cirkusových prvků téměř přehlušila základní jednoduchý příběh o nesmělém tygříkovi“.

Naivní divadlo Liberec
Vánoce s Kuliškem

Theatre Taptoe Gent, Belgie
Commedia mobile

Mateřinka 1997

Na výstavě soch a loutek Petra Kavana v Mnichově Hradišti

Oceňuje však plné herecké nasazení a sebranost aktérů (I. Hledíková: dtto). Celkově však recenzentka dává přednost polskému provedení: „Nechali víc prostoru výtvarné fantazii. Výtvarný design inscenace korespondoval se současným světem. Zajímavé byly kovové konstrukce s bílými a barevnými textiliemi, jež představovaly různá prostředí a tvůrce inspirovaly k nepopisnému a především nerealistickému vypravěčskému stylu. Epický stereotyp předlohy se tvůrcům podařilo oslabit přes výtvarné řešení, což považuji za největší klad inscenace“ (I. Hledíková: dtto).

Tím se dostáváme i k ostatním zahraničním produkcím, jež se už natrvalo zabydlely v programu festivalu, což možná nebyl snadný a samozřejmý proces, jak o tom svědčí slova I. Hledíkové: „Původní Mateřinka... tím, že se stala jedinečným a jediným festivalem svého druhu ve světě, překročila svůj stín a její původní zakladatelé možná ani nesouhlasí s tím, že se otevřela světu. Otevřela se však proto, že na to má umělecky a organizačně. Také má své silné zázemí v oblasti teorie a kritiky. Je platformou, na níž se nefalšovaně pojmenovává stav profesionální tvorby pro děti předškolního věku. A to je její největší přínos.“ Je ovšem „dobré, že i přes bohatou zahraniční účast si Mateřinka udržuje svůj český charakter. Projevuje se to především prostřednictvím estetických názorů na loutkářské umění. Zřejmě není náhoda, že ze zahraničních účastníků byli pozváni účinkující ze Slovenska a Polska (po dvou inscenacích)... Tyto inscenace jsou svými postupy nejbližší českému divadelnímu názoru. Po stránce herecké, resp. loutkoherecké, se jedná o podobné myšlení ve smyslu všeobecné herecké připravenosti až po animaci předmětu, resp. figury. Podobně vysoká byla i všeobecná laťka náročnosti. Nezapře se, že loutkové divadlo v těchto zemích mělo po celé roky obdobný vývoj“ (I. Hledíková: dtto).

Ze Slovenska opět přijelo Divadlo PIKI s Pezinku se dvěma inscenacemi. Více zaujala první z nich – **Když máma není doma**

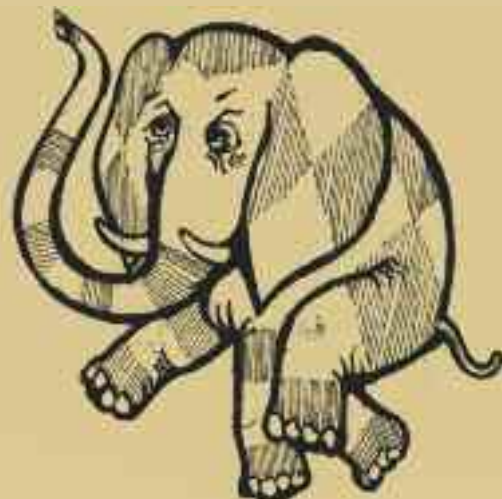
(scénář a režie: K. Aulitsová, výprava: F. Lipták a M. Vanek, hudba: B. Suchánek), volné pokračování úspěšné hry **O devíti měsíčkách**, v níž se jako jediný protagonista představil mimořádně disponovaný L. Piktora v roli otce-klauna, který na svatbu své již dospělé dcery Mišky přináší „batoh plný vzpomínek...“, všechno to, co s ní tatínek prožil od chvíle, kdy se začala hlásit v mamčině bříšku. Umíte si jistě představit, že toho bylo hodně a že to nebylo tak docela lehké. Hlavně ve chvílích, když máma nebyla doma.“ Táta „nese Mišce batoh...“, aby nezapomněla, že byla dítětem, a spolu s ní byl dítětem – její tatka“ (programová brožura). Druhá inscenace „piktorovců“ – **Madam Dekla Rácia** – byl odvážným a cenným pokusem o metaforicko-humorné zprostředkování deseti bodů, jež tvoří Deklaraci práv dítěte. Vzniklo hudebně-výtvarně-pohybové představení, jež bylo výsledkem spolupráce loutkoherců, školních dětí z Pezinku a z Košic a jazzových hudebníků (režie: K. Aulitsová a L. Piktora, scéna a loutky: P. Čisárik, hrají: K. Aulitsová, L. Piktora a Adélka, Linda, Lukáš a Kubko, hudba: B. Suchánek a M. Šimon). I přes dílčí kvality však byla inscenace přece jen poněkud limitována svým účelem „á la these“. Vedle již zmíněného Tygříka Petříka z Bielska-Bialej reprezentovalo polské loutkářství soukromé divadlo BIS, jež sídlí poblíž Poznaně ve vsi Kozięglowy. Jeho zakladateli, herci, scénografy i režiséry jsou L. Chojnacki a Marcin Ryl-Kristianowski. Ti jsou také podepsáni (spolu s autory hudby P. Kalužným a A. Radzewským) pod inscenací i u nás hojně hrané hry M. Kownacké **Švec Dratvička**. Inscenace stavěla na kontrastu mezi příběhem pracujícím s těmi neklasičtějšími pohádkovými postavami a motivy a nekonvenčními variabilními scénickými prostředky, jimiž se tvůrci snažili rozvíjet dětskou představivost.

Posledním zahraničním souborem, který organizátoři na MATEŘINKU '97 pozvali (již podruhé), bylo THEATRE TAPTOE z belgického Gentu, kde pod vedením F. Neiryncka rozvíjí a obohacuje tamní tradici pouličního loutkového divadla. Tentokrát belgičtí loutkáři přivezli představení nazvané **Commedia mobile** (scénář: B. Beys, L. De Bruyker, D. De Strooper, dva posledně jmenovaní se postarali i o režii a výpravu a sami také hrají, hudba: G. De Simpelaere), kterýžto název zastřešoval dvojici kratičkových výstupů jednak s populárními gentskými loutkovými postavkami, které se jmenují Pierke, Lovie de Lapkes dief a Koarelke den Blut, jednak s figurami commedie dell'arte. Belgičané se tak zasloužili o odlehčené, zábavné zahájení festivalu v libereckých ulicích.

Pro úplnost ještě dodejme, že v rámci doprovodného programu představilo domácí NAIVNÍ DIVADLO i svoji vynikající inscenaci hry I. Peřinové **Alína aneb Petřín v jiném dílu světa** (režie: T. Dvořák, výprava: I. Nesveda, hudba: J. Koptík).

I. Hledíková se pak závěrem zamyslela nad perspektivami přehlídky: „Mateřinka 1997 skončila, její vývoj se může ubírat různými směry, může zůstat soutěžní přehlídkou českých loutkových divadel s hosty ze zahraničí, může se stát mezinárodní soutěžní přehlídkou loutkových divadel či inscenací, možná by se však neměla stát přehlídkou divadel s inscenacemi pro děti předškolního věku bez ohledu na kritéria loutkovosti“ (I. Hledíková: dtto).

RESUMÉ 14th MATEŘINKA (1997) belonged to the average festivals (the competition did not bring any outstanding act) but it still was significant. The festival had definitely opened to the world and vice versa – it stepped out of the borders of the puppet theatre. From the foreign troupes the most attractive theatre was PIKI Theatre, Pezinok, Slovakia which has already been in good books in Liberec and which offered 2 performances. The first of them **When Mom Is not at Home** followed an exceptionally successful project **About Nine Months**. Their protagonist is this time “daddy – clown” (remarkably powered by L. Piktora) and he brings to his already grown-up daughter’s wedding “a rucksack full of memories”, especially those “hard” moments when “mom wasn’t at home”. A courageous and precious experiment was the scenic interpretation of ten articles of the Declaration of Children’s Rights. Under the name of **Madam Dekla Rácia**, was created a poetic-humorous performance which was the result of the cooperation of puppeteers and jazzmen with children. An interesting confrontation was brought by the comparison of the composing of the same title (H. Januszewska **Pete the Little Tiger**) by the DL Ostrava and the troupe BANIALUKA Bielsko-Biala, which according to the reviewer I. Hledíková finished in favour of the Polish theatre. Quite a pleasant moment brought the street production of the Belgian traditional theatre **Commedia mobile** in a presentation of THEATRE TAPTOE, Gent. The already mentioned “stepping out of the borders” led, seemingly impossibly, to the fact that 2 groups were eliminated from the competition – DIVADLO V DLOUHÉ, Prague with the marvelous “scenic concert” **If the Pig Had Wings** of P. Skoumal, E. Frynta, P. Šrut and J. Vodňanský (stage direction: J. Borna) and DIVADLO V 7 A 1/2, Brno with the production **Telling, Signing a Fairy Tale**, where the performers were the heard and deaf actors. For the “destroying barriers among people” the director Z Mikotová received at least The Certificate of Merit. Statuary prizes went to three productions from seven. The first of them was given to a “veteran” V. Čada for an inventive performance and tireless contact with the audience in the production of ALFA THEATRE **The Attics Full of Fairy Tales**, which he prepared together with his partner J. Hoffmannová according to 4 fairy tales of L. Štíplová, however, the production itself did not bring anything new. From the effective techniques benefited **Christmas with Kulišák** of the home NAIVE THEATRE, on the motives of the Grimm Brothers it was written by I. Peřinová who was awarded for the text (stage direction: Z. and I. Peřina). For the puppet mastering the prize was given to M. Sýkorová. The production of DRÁK, Hradec Králové **Splendid Tuesday or Miss Potato Walks on the Earth** dominated (mainly off the dramaturgy) staging of P. Matásek, awarded “for stage design interpretation of poetic pictures” (stage direction: Jos. Krofta). I. Hledíková thinks about the perspectives of the festival: “Its development can go in different directions, it can stay a competitive festival of Czech puppet theatres with foreign guests, it can become an international festival ... maybe it should not become the festival ... regardless to criteria of puppet mastering.”

15 TU PATNÁCTOU

průběhu 15. let patnáctou přivítal Liberec ve dnech 25. – 29. června 1999. Z variant, jež v předchozím odstavci zvažovala I. Hledíková, se nakonec prosadila idea mezinárodní přehlídky, což bylo stvrzeno faktem, že jedna z cen putovala na Slovensko. Jako recenzent se poprvé představil Z. A. Tichý, který hned v úvodu nabídl lehce rozvernou a z jistého úhlu pohledu výstižnou charakteristiku liberecké přehlídky: „Mateřinka je můj oblíbený festival. Proč to nepřiznat. Ideální akce na konci divadelní sezóny – žádné mnohahodinové mučnickování publika. Nějakých třicet, čtyřicet minut a šlus. Kdo natahuje přes hodinu, už dost riskuje. Žádné přemítání nad skrytými významy a filozofickými hlubinami – co není jasné, čitelné a srozumitelné, jako by nebylo. A taky žádné piruety rádob psychologického herectví – kdo neumí upoutat, toho dětské publikum odzívne způsobem velice bezprostředním“ (Mateřinka, L 99/4, str. 156–160). A vsadím se, že z jeho pera pocházejí i slova v Závěrečném výroku poroty (dtto: str. 160): „Festivalový program nabídl takové mediální trháky, jako byla poprava, sebevražda, mutanti požírající malé děti, dvě zhltnutá prasátka, jeden mrtvý vlk a nepočítaně zlikvidovaných čertů“. To vše v jedenácti představení českých souborů (z toho jedno bylo uvedeno mimo soutěž) a pěti představení souborů zahraničních (Slovensko, Izrael, Slovensko, SRN, Polsko). Z oněch 11 domácích produkcí pouze 6 přivezla statutární loutková divadla. Na ceny (celkem byly uděleny 4) dosáhly dvě z nich. V případě hradecké pohádky **O Smolíčkovi** Kláry Peřinové z r. 1997 (režie: Jak. Krofta, výprava: M. Zákostelecký, hudba: J. Vyšohlíd) to byl pro porotu „v podstatě dosti jednoduchý úkol – potvrdit oficiálním verdiktem muzikantskou genialitu Jiřího Vyšohlída, která kráčí ruku v ruce s jeho nevšední komediantskou intuicí. Způsob, jakým pracuje ve Smolíčkovi s hudební strukturou inscenace, jež nese přesné významy, totiž přesahuje dimenze běžné divadelní muziky“ (Z. A. T.: dtto). Byť místy až příliš lehkým perem napsaný text vskutku Vyšohlídovi nabídl mimořádnou příležitost, neboť konflikt známé pohádky je v této verzi realizován především ve sféře hudební – zručný saxofonista Jelen (na dětský saxofonek hraje i sám Smolíček) versus na housle a činely „hudlařící“ Jezinky! Herec ovšem exceloval i jako představitel Jelena (vybavený impozantně rozloženým zlatým paroží) v „dialektické jednotě“ zvířete-člověka. (V titulní roli mu zdařile sekundoval J. Popela). Cena tedy byla J. Vyšohlídovi udělena „za vybudování významové hudební struktury inscenace **O Smolíčkovi**, s přihlédnutím k jeho hereckým výkonům v téže inscenaci a také v inscenaci **Jé, kdo to je?**“ (Závěrečný výrok poroty, dtto).

Mateřinka 1999

Kanta kvartet z Mariboru v průvodu masek

Divadlo Drak Hradec Králové

Jé, kdo to je?

Naivní divadlo Liberec

Líný Lars a žabka kouzelnice

Druhou zmíněnou inscenaci uvedl DRAK, neznámo proč mimo soutěž. Přesto se zařadila k vrcholům přehlídky (scénář: kolektiv divadla, režie: Jak. Krofta, výprava: P. Matásek, hudba: J. Vyšohlíd, pohybová spolupráce: A. Byrne, dramaturgie: K. Peřinová), především pro svoji mimořádnou kontaktnost (podtrženou vyvedením scénické lávky – po japonském způsobu – do středu sálu) a notnou míru fantazie, hravosti a humoru. Klauniáda, jež se s největší pravděpodobností rodila především na jevišti, rozvíjí „základní story – vpád podivného cizince do jedné rodiny (zahradniční letec nebo mimozemšťan, zkrátka, co kdo chce)“, která „je tu jen záminkou k všeobecným orgiím fantazie, citlivě korigovaným účinkujícími (M. Zimová, P. Černík, J. Vyšohlíd, K. Zima, R. Vávra, J. Popela). Děti se vymřšťují ze sedadel, vrhají se k hercům, vykřikují – čím více, tím lépe, a tím má také představení lepší atmosféru“ (Z. A. T.: dtto).

Drak Hradec Králové
O Smolíčkovi

Druhé ocenění, z těch, jež získala statutární divadla, putovalo do vyhlášené liberecké „stáje“, jež tentokrát „vypustila na trať“ pohádku I. Peřinové (která dle recenzenta znamená pro liberecké NAIVNÍ DIVADLO totéž, co pro hokejové kluby NHL Jágr nebo Hašek) **Líný Lars a žabka kouzelnice**, napsanou na motivy dánské národní pohádky (režie: M. Homolová, výprava: B. Jakůbková, hudba: M. Ošanec a P. Havlík). Ocenění získala mladá slovenská výtvarnice B. Jakůbková, která „celý svět vtěsnila... do postele s nebesy, kde přebývá zapšklý král. Sem přichází řezbář se svými loutkami, aby mu sehrál příběh o tom, jak to bylo ve skutečnosti s princeznou, kterou vladař vyhnal z paláce. A jakou roli v tom měl ukrutně líný Lars a jakou kouzelná žabka. Královská postel postupně odkrývá... své možnosti. Vpředu se objeví studna, shora se spustí ostrov se zlatým zámekem, v zadní stěně se objevují okna, až se otevřením celé desky promění prostor v zámecké nádvoří... Vědru se tu opravdu „samo“ rozběhne na nožičkách pro vodu a vyřezávané žabky na sloupcích postele náhle obživnou“ (Z. A. T.: dtto). Vtip textu, který „není řazen do veršů, nýbrž do vět, které mají svůj rytmus a nepravidelný, jakoby nahodilý (a často naivní) rým“ (J. Dvorská) se vši profesionalitou zprostředkovala divákům herecká trojice složená ze dvou „bardů“ (H. Fantlová, Z. Peřina) a jednoho – tehdy – libereckého novice, T. Bělohávk. Obdobně jako v Liberci se i v plzeňské ALFĚ ujala trojice herců (V. Čada, M. Jurečková a R. Kroupar) textu z pera domácí autorky B. Josephové-Luňákové **Dvě pohádky s hubičkou na konci** (inscenace: V. Čada, J. Milfajt, výprava: J. Milfajt, hudba: V. Čada). Tento název „zastřešil“ dva příběhy – **Kmotra Naopak** a **Jak Petr handloval krávu** – inspirované lidovými předlohami ve zpracování J. Š. Kubína. Protagonistkou první z nich (hraná maňásky) je Nanynka, která udělá vždy pravý opak toho, co si přeje její muž Kuba, druhá (hraná marionetami) je variací pohádky **Jak stařeček měnil, až vyměnil**. Jak oba příběhy končí, naznačuje název. Kontrastní (k ryzosti lidové pohádky) inscenační rámec tvoří průhledy do „zákulisí“ rodiny loutkoherců (otec, matka, syn), která provozuje divadlo pouze jako živnost. „Čada, který v minulosti dokázal upoutat samozřejmou hravostí, jako by si tentokrát vybral oddechový čas... Nicméně i tak představovala plzeňská produkce solidní standard ve festivalovém dění“, soudí recenzent (Z. A. T.: dtto). Zatímco regionální kritik L. Knížátko považuje **Palečka** v podání ostravského DIVADLA LOUTEK (scénář, režie, výprava: T. Volkmer, kostýmy: E. Kotková, hudba: T. Rossi) za „představení plné humoru, spontánní hravosti a fantazijní kreativity“ (Paleček, L 99/2, str. 80), recenzent MATEŘINKY hovoří o autorské chudokrevnosti, hereckém dryácnictví „nováckého“ typu, podává příklady humoru a la „utírání si nosu židlí“, jemuž se nedostává „elementárního citu pro výstavbu gagu a inscenace tak tlačí na pilu humoru za každou cenu“. Nepovedly se ani „komické“ kostýmy, „kupříkladu bohatý cizinec kupující Palečka do služby vyhlíží jako obskurní pedofil“, a nepomohly ani písničky, jež „retardují děj... Postupně se tak vytrácela i pozornost dětí, které ještě na začátku představení reagovaly velice živě“ (viz: Z. A. T.: dtto).

T. Volkmer měl v Liberci ještě jedno (trojjediné) „želízko v ohni“ – opět autorské, režijní i výtvarné – „motivy čerchmantské v prostý příběh sestavené a v tyátru figurami dřevěnými vyobrazené“, které pod názvem **Čertoviny** nastudoval s trojicí herců (R. Šmotek, L. Finková, M. Cisovský) ostravské Komorní scény ARÉNA (hudbu složil P. Helebrand). P. Pavlovský, který hru zhlédl v únoru '99 na OSTRAVARU, jej – i přes některé výhrady – označil za „nesporně nekontaktnější opus přehlídky“ a cituje vtipné „hlášky“ z textu (viz: Loutkářsky šumná Ostrava, L 99/4, str. 74), ale v očích Z. A. Tichého inscenace neobstála. Režiséru Volkmerovi vytýká těžkopádnost (zvláště při „nekonečných přestavbách“, jež podle mínění P. Pavlovského inscenaci naopak „rytmizují“) a autoru Volkmerovi to, že „text svou jazykovou rozkolísaností až tahá za uši – jednou se mluví jazykem současným, jindy se neuměle koketuje se starobylostí“. Ovšem fakt, že se činoherní scéna pokusila o inscenaci s marionetami, ho vyprovokoval k následující úvaze: „Sympatické je, že loutky uhranuly činohercům natolik, že se s nimi pustili do zápasu. V kontextu přehlídky

jako je Mateřinka ovšem logicky vypluly na povrch jejich profesionální nedostatky. Což ovšem s sebou nese na druhou stranu i pozitivní efekt – připomenutí toho, že hrát s loutkami není jen nějaké třepání s nitěmi a speciální katedra není přežitkem z dob Kopecského a Skupy“ (Z. A. T.: dtto).

Jako na minulé MATEŘINCE, tak i tentokrát, byly do programu zařazeny dvě inscenace inspirované toutéž předlohou – „nezničitelným“ **Tygříkem Petříkem** H. Januszewské. V obou případech se o spoluautorství, režii a výpravu postarali tvůrci, hlavní profesí výtvarníci. V kladenském LAMPIONU (režie a výprava: A. Tománek, texty písní: B. Josephová-Luňáková, hudba: M. Pokorný, pohybová spolupráce: J. Klár, dramaturgie: N. Malíková).

Režisér s dramaturgyní našli k poněkud „okoukané“ předloze docela zajímavý

klíč, koneckonců vyplývající z reality – tygřík se pokouší hledat odvahu u televizní obrazovky, na níž defilují jeho oblíbení mediální hrdinové – Vinnetou, Niki Lauda a Superman. Samotná realizace však recenzenta nepříliš uspokojila. Podle jeho názoru inscenaci až příliš jednoznačně dominuje televizní obrazovka, která vše ostatní „převálcuje“, a klade si otázku, nakolik zvolené idoly odpovídají idolům dnešních dětí a nakolik je s nimi nepřipadně či nelogicky manipulováno. **O malém tygrovi** (režie a výprava: R. Pospíšil, hudba: Z. Kluka, jazyková a režijní spolupráce: Z. Mikotová) je jednou z řady inscenací, na níž se podíleli studenti a absolventi

oboru Výchovná dramatika pro neslyšící na brněnské JAMU a jež se v té době staly integrální součástí repertoáru brněnského DIVADLA V 7 A PŮL. Mimosoutěžní představení, v němž hráli herci slyšící i neslyšící, bylo především výrazným gestem osobitého a nápaditého brněnského výtvarníka.

BUCHTY A LOUTKY „přišly, uviděly a zvítězily. Stačily jim k tomu jednoduché loutečky prasátek zavěšené na drátu a vlčí tlama navlečená na ruce vodiče na principu muppets“, konstatuje Z. A. Tichý v závěru odstavce věnovanému představení pražského nezávislého souboru, jehož otěží se tentokrát ujal V. Brukner, který „za režii, výpravu, hudbu a vůbec celkový autorský vklad“ do inscenace **Tři malá prasátka** získal cenu MATEŘINKY '99. Soubor pod Bruknerovým vedením aplikoval principy osvědčené v proslulých inscenacích pro dospělé na jednoduchou pohádku pro nejmenší (např. minuciózní práci s detailem a nereálnými poměry jednotlivých scénických prvků, nečekané groteskní pointy, vtipné repliky, určené arci spíše dospělému doprovodu apod.). V Závěrečném výroku porota zařadila představení BUCHET A LOUTEK do trojice nejinspirativnějších titulů, „jimž byl vlastní humor, nadhled, hravost a schopnost přirozeně komunikovat s dětským divákem“. Druhým byl již zmíněný mimosoutěžní opus hradeckého DRAKU **Jé, kdo to je?** A tím třetím vynikající adaptace knihy D. Taragela **Pohádky pro neposlušné děti**, kterou pro sebe a svého manžela L. Piktora – tedy pro Divadlo PIKI ze slovenského Pezinku – napsala K. Aulitisová, oceněná „za herecký výkon... s přihlédnutím k jejímu autorskému přínosu“. Název hry **Paskudárium** (paskuda = neřád, ničema) je zároveň názvem muzea neposlušných dětí, které založil významný odborník na dětskou neposlušnost profesor Samo Jed, v dětství též neposlucha, filuta a nezbeda. Diváky muzeem provázejí dva jeho pracovníci (K. Aulitisová a L. Piktora), kteří ukazují nejen pozoruhodné exponáty jako „uchokuk“, „gebulfovízor“ nebo

Buchty a loutky Praha

Tři malá prasátka

Divadlo Piki Pezinko, Slovensko

Paskudárium

„mlaskomer“, ale předvádějí i pět příběhů neposlušných dětí (které vždy špatně skončí), v nichž přijímají také úlohy jejich rodičů, kteří rovněž nejsou bez viny. „Hrdiny“ těchto miniatur jsou mlaskající chlapeček, Anička-špindíra, lenivý Tónko, unuděný, neustále pískající Dušan a Vierka, která se štourá v zubech. Je až neuvěřitelné, jak témata vyskytující se snad už jen ve zdravotnických agitkách dokázali Pictorovci se svými spolupracovníky (výprava: Z. Cigánová-Mojžíšová, hudba: M. Ničík) ztvárnit výsostně vtipným, zábavným a kontaktním způsobem, hýřícím množstvím hereckých loutkářských a scénografických nápadů, aniž by sebe méně sklouzávali k mentorování. Skvělý argument pro otvírání **MATEŘINKY** pro podněty ze zahraničí!

Neoddiskutovatelné kvality měla i česko-slovenská inscenace

hry M. Pungartníka: **Přijede cirkus**, kterou se dvěma herci z LUTKOVNO GLEDALIŠČE z Mariboru připravil osvědčený český tým – režisér P. Polák a výtvarník P. Kalfus. Dvojice klaunů vybudí ze vzpomínek na dětství svébytný cirkus, v němž účinkují všichni a všechno, co je právě po ruce. To vše za doprovodu pětičlenné kapely Kanta kvartet, „jejíž temperament učaroval festivalovému publiku – ke slyšení byla ostatně i dlouho do noci v divadelním klubu – a coby porotci jsme se jí alespoň trochu revanšovali čestným uznáním“ (neboť „napomohla vytvořit na festivalu atmosféru radosti“, jak se praví ve verdiktu). Pavel Polák... zkrátka předvedl, jak se dělá profesionální práce. Čistě a precizně, se samozřejmou lehkostí a tak, aby vše do sebe pasovalo“ (Z. A. T.: dtto). Kontroverznějšího přijetí se dostalo KAMMERTHEATRU NEUBRANDENBURG (SRN), který rovněž přišel se svou „troškou do cirkusu“ (režie: M. Hirche, O. Dassing a H. Hawemann, výprava: K. Kühn, O. Sander-Tischbein, K. Hirschem, hudba: DOG TROEP). Divadelně poněkud nedotažená produkce herce a herečky (vyhozených cirkusáků) a plyšových hraček (právě tak vyhozených na smetiště) vyústí v **Cirkus plyšových zvířat**. Ale asi až příliš se zde počítá s „vírou“ dětského diváka v „opravdovost“ předváděného (viz: Z. A. T.: dtto).

Pod hlavičkou TRAIN THEATRE, Jeruzalém (Izrael) se představila loutkářka-solista Alina Ashbelová s autorským představením **Děvčátko v květináči**, inspirovaným básněmi autora jménem Shlomit Cohen-Asif. Herečka „nastoupila v zelenofialové kazajce, s kloboukem, na němž visí zvonečky, a obrovským vějířem u pasu, který se naklápí a rozevírá jako hrací zástěna – charismatická a tajemná vypravěčka. Její vypravěčství, neboli příliš velký důraz na samotné slovo, je ovšem také to, co vyznění jejího představení nejvíc oslabuje. Drobné příběhy rozehrávané s drobnými loutečkami a s loutkami rukavicovými se přitom vynořovaly z rozmanitých kapes a skrýší v kostýmu – nádherná příležitost, jak vše zužitkovat pro spoustu divácky vděčných gagů... Jenže Ashbelová většinou přípravnou fázi skrývala za vějířem, což ve výsledku znamenalo, jako by hrála za jakýmkoliv parvánem. A „střeva“ své produkce odhalila až v samém závěru vystoupení“ (Z. A. T.: dtto).

Festivalový program doplnila ještě třetí cirkusem inspirovaná inscenace **Cirkus vitae** Divadla Continuo z Malovic, znamenitý společný projekt Continua, maďarského loutkáře a výtvarníka S. Borárose, Českomoravské hudební společnosti a pouličního kejklíře V. Vrtka. Dále se představili studenti KALD DAMU J. Vyšehliďová a P. Šimčík s hříčkou O. Cihláře na motivy pověsti Popelky Biliánové **Zakletá purkmistrova dcera**, kterou pod názvem **Pražská pečeť** režíroval autor úpravy ve výpravě K. Täubelové.

A konečně z Polska – z Jelenie Góry – přijel PAŃSTWOWY TEATR ANIMACJI

s pouliční show **Ze života draků**, jež dle recenzenta vyvolala „nejedno výhrůžné zavrčení: ‚Kdo to sem, proboha, vybral!‘“ Ale jeho cílem bylo především „reklamně“ zapůsobit v ulicích města.

„Otevření soutěže Mateřinky '99 zahraničním souborům je vítaný precedens. Samozřejmě, že sem asi sotva zavítá najednou pět divadel, která rázem všechny tuzemské produkce převálčují. Ale jejich vpády mohou do českého prostředí, kde zná víceméně každý každého, přinášet nové, neokoukané nápady. A pokud se tak bude dít, pak si i cizozemští loutkáři zaslouží mít šanci na zisk festivalových vavříků“, shrnul největší novou **MATEŘINKY '99** Z. A. Tichý.

Train Theatre Jeruzalém, Izrael

Děvčátko v květináči

Kammertheater Neubrandenburg, Německo

Cirkus plyšových zvířat

RESUMÉ 15th **MATEŘINKA (1999)** had chosen from the above mentioned options “the international festival”, which was confirmed when the award was given to K. Aulitsová, who for herself and L. Píktor prepared a script according to a book by D. Taragel called **Paskudárium**, which is title of “a museum of naughty children”. Five stories where the “heroes” are infamous naughty kids, the actors pictured with absolutely witty, entertaining and contact way without any sign of preaching. Unquestionable quality was shown in the production of a play of M. Pungartnik **The Circus Comes**, which was made in Maribor, Slovenia by “Czech classics” P. Polák and P. Kalfus. One award was given to authors from three theatres. DRAK Theatre introduced their musical fairy tale of K. Peřinová **About Smolíček**. For the impressive musical part and act (also in the non-competitive, very contact production **Whow, Who Is It?** – stage direction: Jak. Krofta) J. Vyšhlíd was awarded. I. Peřinová wrote a play **Lazy Lars and Frog, the Magician** according to a Danish fairy tale, which was prepared by the “new generation” of THE NAIVE THEATRE (stage direction: M. Homolová, staging: B. Jakůbková) with a trio of experienced actors. The award was given to a young Slovak stage designer for the elaborated and impressive staging with many “magics”. The award “for stage direction, staging, music and the entire author input” into the production of **Three Little Pigs** was given to V. Brukner, which was presented at the festival by (with the help of their reliable means) BUCHTY A LOUTKY Theatre, Prague. DIVADLO V 7 A 1/2, Brno was not absent this year with the production where the performers were the heard and deaf actors. The director and set designer was R. Pospíšil who prepared with them a fairy tale **About a Little Tiger**, which could be confront at MATEŘINKA '99 with another making of the same theme, this time with Kladno (stage direction and staging: A. Tománek).

Ve foyeru se sešli
Jitka Dvorská,
František Sokol,
Zuzana Schmidová,
a Eva Zapletalová

Mateřinka 1999

Před Naivním v Moskevské ulici

16 TA ŠESTNÁCTÁ,

první v novém tisíciletí, proběhla v **Liberci** ve dnech **22.–26. června 2001**. Přehlídka nabídla 16 představení, z toho 13 české provenience a 3 zahraniční (Velká Británie, Slovensko, SRN). Byť oněch zahraničních produkcí bylo méně než před dvěma lety, jejich volba byla šťastná – dostatečně pestrá i inspirující: „Jejich vystoupení navíc potvrdila fakt, že ryze divadelní prostředky mohou hravě zdolat i jazykové bariéry,“ konstatovala porota ve svém verdiktu (L 2001/4, str. 162). Pod názvem NORWICH PUPPET THEATRE se skrýval jeden herec (Luis Z. Boy) a jeden muzikant – klarinetista a saxofonista (Santiago Puento Perosanz), kteří společně předvedli svoji verzi anglické lidové pohádky **Jack and the Beanstalk** neboli **Janek a kouzelná fazole** (stejný titul v dramatinaci I. Peřinové uvedlo na MATEŘINCE '07 NAIVNÍ DIVADLO). Prodat krávu za hrst fazolí není bůhvíjaký obchod, ale když ty fazole přes noc vyklíčí a vyrostou až do nebe, mohou se nakonec ukázat dobrou akvizicí – Janek po nich vyšplhá až nad mraky, do zámku zlého obra, kde získá slepičku, co snáší zlatá vejce... Toto vše odehrál za půlhodinku sám L. Z. Boy stylizovaný do role ospalce v pyžamu, jen za pomoci „obnošených“ hraček – „beanovského“ medvídky Teddyho, hadrové panenky, busty, upomínající na někdejší hlavy státníků, prasátka-pokladničky, mechanické slepičky a panáčka, kteří ožívají v „magickém zákoutí dětského pokoje“ a ujímají se „rolí“. Představení vystačilo s minimem textu a okouzlo atmosférou, hravostí i ironickým anglickým humorem.

Vedle anglického „minimalismu“ představovala inscenace PUPPENTHEATER AM MEININGER THEATER (SRN) **Statečný cínový voják** podle Andersena „monstrprodukcí“, která se však našťastí svým charakterem, laděním i zvolenou technikou tomuto označení vzpírala (režie: Tobias J. Lehmann, výprava: Ingo Mewes a Thomas Klemm, účinkují: Stefan Wey a tanečnice Melanie Marshalllová a Antoniette Helbigová). Představení se odehrávalo ve velikém bílém nafukovacím stanu, jež Lehmann v roli H. CH. Andersena, stíženého bolestí zubů, připodobnil pohodlné posteli, v níž se náramně vypravují i poslouchají pohádky. Bílé stanové plátno pak posloužilo jako ideální diváka obklopující promítací plocha, na níž vstupují – v podobě stínových loutek – hrdinové známého příběhu. „Na jednoduchém principu stínohry, oživené rotací kovového podstavce a pohyblivým světlem, dokázal herec skutečně zázraky – vznášeli jsme se nad střechami Kodaně, podnikli střemhlavou plavbu v papírové lodičce, zmítali jsme se na rozbouřeném moři, ocitli se v žaludku ryby a nakonec podlehlí plamenům, které strávily cínového vojáčka i s jeho křehkou papírovou tanečnicí. Přiznám se, že mě poetické divadlo, doprovázené citlivým hudebním podkresem, uchvátilo natolik, že jsem jen nerada opouštěla kouzelný stan. Natolik promlouvalo o touze po štěstí, schopnosti velké lásky, obětavosti a věrnosti, natolik vystihlo posmutnělou atmosféru Andersenových pohádek...“ (R. Hrdinová: Andersenův cínový voják v kouzelném stanu, Právo, 28. VI. 2001). T. J. Lehmann právem získal cenu „za režii a originální scénickou realizaci“.

Představení **Nejmenší cirkus na světě** TRADIČNÍHO BÁBKOVÉHO DIVADLA ANTONA ANDERLEHO, jež mělo svou „základnu“ v Banské Bystrici, se stalo ozdobou mnoha festivalů. A tak se i u návštěvníků MATEŘINKY '01 dostavilo neselhávající okouzlení z nostalgického pohledu na rekonstrukci „bábkového divadla“ z přelomu 19. a 20. století. S radostí se nechali bavit prastarými čísly Anderleho varietních loutek – silného muže Roberta, kouzelníka Mária Dolfiniho, Číňana Kung-Li-Paa s kouzelným deštníkem, půvabnou tanečnicí na laně Stellou Zuccerinou, hadím mužem Josephem Vreteničkou, akrobatem s židličkou Julietem Tonetem a mnoha dalšími, mezi nimiž nechyběl ani Kašpárek se svou ženuškou Žabínkou a koníkem Miškem. (Žel, principál nedávno své loutky navždy opustil...)

Hlavní „boj“ se však přece jen odehrával především mezi domácími účastníky! Mezi obvyklé favority vstoupil tentokrát vskutku silný soupeř „zvnějšku“. Bylo jím pražské DIVADLO V DLOUHÉ s vynikající inscenací **Jak jsem se ztratil aneb Malá vánoční povídka**, kterou podle povídky L. Aškenazyho zdramatizoval J. Borna, který byl zároveň režisérem (scéna: M. Zákostelecký, kostýmy: Z. Krejzková). Tato inscenace „vyvolává v publiku – dá-li se soudit podle spontánních reakcí – zážitek mimořádné intenzity. Věru, málokdy se stane, že odcházíme z divadla s tak povznášejícím pocitem radosti...“, napsala M. Reslová (Jak jsme se našli, L 2000/2, str. 67) a pokračuje: „Postavy... nesou jména svých interpretů, což jen posiluje zázračně působící pocit osobního ručení. Zdá se totiž, jako by malý Pavlík

Tradiční bábkové divadlo Antona Anderleho Banská Bystrica, Slovensko

Nejmenší cirkus na světě

byl šťastně objevovanou, hravou, ale nesentimentální vzpomínkou herce Pavla Tesaře na jeho dětství. Co na tom, že v oněch zlatých šedesátých letech byl nejspíš ještě kdesi „na houbách“ – ta doba je totiž legendárním dětstvím nás všech, co sedíme v hledišti, a to bez rozdílu věku. Je dobou mýtického štěstí a naděje, lidské autenticity a otevřenosti. Její atributy nám v paměti splývají s atributy svět objevující dětské naivity a hry. Ostatně přízně si, že ona doba, jejíž duch je vyvoláván nejen detaily výpravy, ale především jemňounce ironizovanými populárními písněmi, je pro mnohé z nás vedle malého Pavlíka vlastně druhým hrdinou představení, ne-li tím hlavním.“

A právě tyto – určující – hodnoty inscenace (která navíc oslnila i použitými scénickými prostředky, např. naddimenzováním dospělých postav a předmětů kolem nich tak, aby odpovídaly optice malého-velkého Pavlíka) mě vedou k tomu, že – na rozdíl od recenzenta LOUTKÁŘE Z. A. Tichého (viz: *Mateřinka* '01 aneb Tam, kde sloni létají, L 2001/4, str.158–162) nejsem přesvědčen o vhodnosti zařazení této mimořádně zdařilé inscenace do soutěže (nikoli do programu) právě na tomto festivalu. Nutně došlo k porovnávání pověstných „jablek“ s „hruškami“, neboť ti, kdo striktně ctíli věkové určení, byli oproti této produkci nutně limitováni. Bornova inscenace je určena mnohým, ale dětem předškolního věku určitě ne. V celé šíři svého záběru asi jen dospělým (právě tak jako Aškenazyho předloha). Ale jestliže už se tak stalo, pak nezbývá než konstatovat, že ceny udělené P. Tesařovi „za vynikající a inspirativní herecký výkon“, jakož i Z. Krejzkové „za pozoruhodné stylové kostýmy“ byly plně zasloužené, a mohlo těch cen být klidně i víc. I pro mne tato inscenace představuje jeden z největších divadelních zážitků posledního decennia a ne náhodou se stále udržuje na repertoáru. Pro úplnost dodejme, že „herci z Dlouhé“ přispěli do programu také bouřlivě aplaudovaným pořadem s hity 60. let **Písničky z Dlouhé**, který se uskutečnil v Radničním sklípku, kde „Jan Vondráček pokoušel hlasivky až na samu hranici životnosti a po vystoupení... Pavla Tesaře se v divadelních kruzích začala šířit šuška, že je to tak šikovný zpěvák, až ho začal imitovat Václav Neckář“ (Z. A. T.: dtto).

Výjimečně zdařilým dílkem byla i **Černošská pohádka** hradeckého DRAKU (scénář: kolektiv, režie a hudba: J. Vyšehradský, výprava: P. Matásek). Dle svědectví porotce J. Žáčka se o této inscenaci diskutovalo, neboť „podle odborné části poroty nepřinesla nic převratně nového“ (Právo, 28. VI. 01). Ale kdybych chtěl – dejme tomu Marťanovi – ukázat vzor dokonalé „mateřinky“ na prahu 21. století, osobně bych zvolil právě tuto inscenaci, jež májíc v „genech“ vepsány mnohé progresivní výdobytky předcházejícího čtvrtstoletí (na jejichž kultivaci má nespornou zásluhu sama existence tohoto specializovaného festivalu), předvádí je v dokonale vycizelovaném, minimalistickém, „stručném“ tvaru, „podle něhož poznáš Mistra“. J. Vyšehradský Mistrem v této oblasti skutečně je a cena za „režijně-hudebně-herecké mistrovství“ byla pouze stvrzením tohoto nezpochybnitelného faktu. „Spolu s Janem Popelou a Pavlem Černíkem odehrál Vyšehradský představení, které snad nejvíce strhlo dětské publikum. Vše je v jejich inscenaci propojeno se vším do skvěle fungujícího celku: sugestivní, exotickým duněním přibarvené rytmy, jednoduché a chytlavé texty typu „Masilo má

Norwich Puppet Theatre, Velká Británie

Janeček a kouzelná fazole

Divadlo v Dlouhé Praha

Jak jsem se ztratil aneb Malá vánoční povídka

Puppentheater am Meininger Theater Meiningen, Německo

O statečném cínovém vojáčkovi

maso!’ (silák Masilo je hlavním hrdinou hry – pozn. P. V.) a působivě, po africku dotvořené rekvizity všedního dne (štafle, smetáky, kýble, hrnce...), jejichž podoba atakuje ještě nezkaženou fantazii“ (Z. A. T.: dtto).

Pouze v rámci doprovodného programu bylo uvedeno druhé hradecké představení, mezinárodně ostržlená klauniáda beze slov **Všechno lítá, co peří má** (scénář: kolektiv, režie: Jak. Krofta, výprava: M. Zákostelecký, hudba: V. Šrámek) v kuloárech překřtěná na „Mimina“, neboť právě ona jsou hrdiny „originálními nápady“ a „zdařilými gagy“ nabitě dobrodružné vzduchoplavecké pouti na Planetu ztracených balonků. „Pohříchu si ji však více vychutná dospělejší publikum – dětské diváky totiž nenajdou onu kouzelnou branku, kterou by vstoupili do hry a stali se jejími účastníky. Jako jim to umožňuje Vyšohlídova **Černošská pohádka** nebo i starší drakovský titul Jakuba Krofta – **Jé, kdo to je?** Nemluvě o tom, že ke konci inscenace už překvapení ubývají a přirozená hravost ustupuje dobře udělané a logicky promyšlené podívané“ (Z. A. T.: dtto).

I liberecké NAIVNÍ DIVADLO se představilo dvěma inscenacemi: **Hráškovou Zuzankou** M. Sýkorové (režie: M. Sýkorová, výprava: I. Ouhřabková, hudba: J. B. Novotný) a „scénickou koláží z veršů a pohádek současných básníků“, nazvanou **Taškařice**, která vznikla „z bujnosti“ neboli „nadplán a za pochodu“ (sestavily, připravily, hrají: M. Homolová, Z. Kolomazníková, M. Sýkorová, výtvarná spolupráce: I. Ouhřabková, hudba: J. B. Novotný). A právě „koláž“ zabodovala. Cestu k veršům a minipohádkám D. Heviera, J. Žáčka, M. Černíka, J. Weinbergera a dalších autorů zprostředkovala trojice: paní Červená, paní Zelená a paní Oranžová. „Z nákupních brašen tří podivínských dam vyčarovaly svižnou podívanou, kde slova skotačí po jevišti jako neposedné veverky a proměňují se ve skutečnost takřka hmatatelnou. Vírou v sílu imaginace je tahle trojice spřízněná právě s Vyšohlídem“ (Z. A. T.: dtto). Dámské trio si odneslo cenu „za adekvátní interpretaci básnického slova ve spontánní jevištní spolupři“. **Hrášková Zuzanka** je sice inspirovaná známou Andersenovou pohádkou, ale dívka Zuzanka není princezna, ani se za ni nevydává. Zůstala na světě úplně sama a mnohokrát už usnula na hrachovém poli. Usnout na hrášku by pro ni jistě nebyl žádný problém, a přesto tu noc, kdy je – aniž by tušila – podrobena známé zkoušce, ani oka nezamhouří... Podle recenzenta se autorka a režisérka v jedné osobě „dopustila zásadní chyby, když své titulní hrdince neposkytla větší prostor. Těžko jí může publikum držet palce: jednak se toho o ní moc nedozví, ale hlavně tu takřka schází moment, z něhož se rodí divácké sympatie – překonávání pohádkových protivenství. Vyprávění navíc téká ke komickým výstupům na královském dvoře, které jsou zajímavější než Zuzanka a její luštěniny. S tím se ovšem bortí struktura celé hry...“ (Z. A. T.: dtto).

Příliš neuspěla ani autorská inscenace V. Pešky (autora textu, hudby i režiséra, výprava: B. Šperková, dramaturgie: E. Janěková) **Pohádka o Palečkovi aneb Věřte, nevěřte**, s níž přijela brněnská RADOST. V inscenaci převážily výstupy vypravěčů-muzikantů nad samotnou pohádkou: „Trio muzikusů tak povětšinou jen nešikovně brzdí spád děje, do kterého přináší pár křečovitých vtípků.“ Jejich „jalové exhibice“ měly za následek nedostatečné propracování situací a charakterů a vztahů postav. (Viz. Z. A. T.: dtto).

Na MATEŘINCE '01 se příliš nevedlo ani plzeňskému Divadlu ALFA, které obdobně jako hradecká „Mimina“ vsadilo v inscenaci hry J. Jirků **Tajuplný ostrov Lorelaj** (režie: J. Jirků, výprava: H. Dřížhal, hudba: J. Koptík, dramaturgie: P. Vašíček) na pantomimickou kartu. „Malá klauniáda o lásce na moři“, o dvou námořnících a krásné víle Lorelaj, s níž se po ztroskotání setkají na pustém ostrově, je jakousi modelovou „plavbou životem“ mezi „ostrovy“ základních lidských hodnot, potřeb, tužeb a možností...; bohužel „plzeňští inscenátoři se totiž podobně jako hradečtí uzavřeli do stylu „předvádění se“ divákům. Což je v případě inscenace, která hodně pracuje s křehkými poetickými obrazy, dvojnásob zrádné. Nemluvě o tom, že umění mimů není jen v mlčení – lepší technická vybavenost herců i větší znalost problematiky včetně precizní výstavby gagů by udělala své“ (Z. A. T.: dtto). Nepomohla ani působivá jazzová hudba J. Koptíka.

Naivní divadlo Liberec

Taškařice

S prázdnou tentokrát odjely i pražské BUCHTYA LOUTKY, které zahrály Bečkovu úpravu německé pohádky Burny Bose **Žabák Valentýn** (režie: M. Bečka a BaL, výprava: B. Čechová, hudba: V. Brukner). Příběh o poněkud netradičním přátelství malého žabáčka s čapí slečnou částečně doplatil na neadekvátně velký prostor, v němž se představení odehrávalo, i na přemíru slov, byť dialogy místy nepostrádaly vtip. Postupně však inscenaci „padal řemen“. Nicméně „žabí pohádka... ještě patří k tomu lepšímu, co bylo v Liberci k vidění“ (Z. A. T.: dtto). Na přehlídce nechyběl ani „přírodní úkaz“ Vítka Marčíka a jeho TEÁTR, tentokrát se **Šípkovou Růženkou** (scénář, režie, hudba, hraje: V. Marčík, výprava R. a T. Štolbovi). Marčíkova představení stojí a padají s mírou vstřícnosti publika a jeho základním vyladěním, i když připustíme, že protagonista dokáže mnohdy „vymámit z jalové krávy tele“. Ale občas by možná méně bylo více. Z vlastní divácké zkušenosti vím, jak snadno může nepopiratelný šarm sklouznout k protivnosti. „Marčíka prodává především jeho osobní kouzlo – působí na diváky svou drzostí a bezprostředností a mnozí mu i odpustí, když je zatahuje do představení či tak trochu ztrapňuje před ostatními. Marčík je z rodu pouťových kejklířů – do jejich formátu ovšem doroste, až pochopí, že ne každý z diváků musí akceptovat jeho pravidla hry a nadšeně tleskat a mlaskat jako na povel. A především se s tím faktem naučí zacházet na divadle“ (Z. A. T.: dtto).

Zpestřením doprovodného programu (a zároveň i příslibem do budoucna) byla dvě představení KALD DAMU: pohádková klauniáda **Játyahoj** (režie P. Vodička, výprava P. Vykoukalová) a příběh o pyšném Fritzovi a nesmělém Venclíčkovi – motýlech zamilovaných do květinové panenky – **Helenkahelenka aneb Pravda vpravdě nečekaná** A. Číče – A. Renče (režie: A. Renč, výprava: M. Huffsteterová). K propagaci festivalu jistě přispělo i představení pražského MINORU **O nezbedných pelikánech** (scénář a režie: D. Svobodová, výprava: E. Stárková, hudba: V. Kašková), uvedené na půdě liberecké ZOO. A opět nechyběla inscenace DIFA JAMU, v níž se představili posluchači z oboru Výchovné dramatiky neslyšících. Představení **Pták ve vzduchu, ryba ve vodě** (námět a režie: Z. Mikotová, výprava: J. Polívka, hudba: Z. Kluka) bylo jednou ze součástí pětidílného projektu **Zažitý slovník**, jehož cílem bylo podporovat hravou formou výuku a rozvoj znakové řeči u neslyšících dětí. Pozoruhodné na tomto projektu bylo i to, že loutky a předměty pro inscenaci vymysleli a vyrobili studenti scénografie KALD DAMU pod vedením I. Marečkové. Porota upozornila na „takřka totální absenci původních textů“, tedy literárních útvarů, jež by mohly být případně uvedeny i v jiném divadle, i na jistou „stagnaci“, spočívající především v již stereotypní „inflaci hravosti“, která leckdy vede k „takřka uzavřené samohře“, jež dětského diváka „ponechává paradoxně mimo hru“ (viz: Verdikt poroty). Přesto Z. A. Tichý konstatuje: „S podobou, v jaké Mateřinka vstoupila do 21. století, mohou být pořadatelé spokojeni. Jde o akci, která je místem setkávání loutkářů, ale nestává se uzavřenou rezervací pro hrstku zasvěcených... Na Mateřinku přijíždějí i mnozí zahraniční hosté... Liberec se totiž stává místem pro pracovní jednání loutkářů na mezinárodní úrovni.“ Nová, otevřená tvář MATEŘINKY se stala normou! Jako perličku na závěr ocitujme poslední (otištěná) slova Tichého článku: „...jak se při předlouhém monologu Radovana Lukavského nese zšeřelým...“ Konec věty jsme si mohli přečíst až v následujícím čísle: „hledištěm úpěnlivé volání: „Čurat, čurat.““

Divadlo Minor Praha

O nezbedných pelikánech

2001

RESUMÉ 16th MATEŘINKA, the first in the new millennium took place in June **2001**. The festival offered 16 performances, 3 of them from foreign countries, which were lucky move from the dramaturgy. Under the heading of **NORWICH PUPPET THEATRE** the actor L. Z. Boy and saxophonist S. P. Perosanz introduced a minimalist stage version of the English folk fairy tale **Jack and the Beanstalk**, where the authors coped with minimum of text and charmed with atmosphere, playfulness and ironic English humour. "For the direction and original scenic realization" the prize was given to T. J. Lehmann, the author of the performance **The Steadfast Tin Soldier**, which was brought to Liberec by **PUPPENTHEATER AM MEININGER THEATER**. In a big white air-inflated tent we could witness mainly a shadow play show which evoked successfully a rather sad atmosphere of Andersen's fairy tales. The never-failing enchantment was brought by the performance of **THE ANTON ANDERLE TRADITIONAL PUPPET THEATRE**, Slovakia which in a show **The Smallest Circus in the World** played with puppets 100 or more years old. To the home competition this time entered really strong rival from the "outside" **DIVADLO V DLOUHÉ** with the outstanding performance **How I Got Lost or a Minor Christmas Tale**, which according to a short story of L. Aškenazy was dramatized and directed by J. Borna. A certain problem is in the fact that this stratified retro-production evoking "mythical" time of childhood in the 60s of the last century can bring an "experience of extraordinary strength" almost everybody – except for pre-school children! Prizes given to the main performer P. Tesař and costume designer Z. Krejzková were absolutely deserved and there could be more of them. Exceptionally successful work was also **An African Fairy Tale** of **DRAK**, Hradec Králové (script: collective, stage direction and music: J. Vyšehradský). **DRAK** this time presented: "a model" production for kindergarten, which having in genes written many progressive achievements of the previous quarter-century (the own existence of the festival has an indisputable credit on their cultivation) presents them in perfectly polished, minimalist form "in which you can see the master". The prize to J. Vyšehradský "for directorial-musical-acting mastery" was the confirmation of that fact. The second – non-competitive – Hradec performance, today the internationally seasoned slapstick **The Flying Babies** (stage direction: J. Krofta), where the main heroes are easy babies, stayed at **MATEŘINKA '01** in the shadow of **An African Fairy Tale**. Just like **The Pea Princes** of M. Sýkorová (stage direction: the author) which did not make it through against the "scenic collage of verses and fairy tales of contemporary poets", called **Taškařice**, whose authors and actors are M. Homolová, Z. Kolomazníková and M. Sýkorová, who all got the award for the "adequate interpretation of the poet's language in spontaneous stage play." Students of drama education for the deaf at the theatre faculty of **JAMU** had again presented. The performance **A Bird in Air, a Fish in Water** (theme and stage direction: Z. Mikotová) was one of the piece of five-part project **Acquired Dictionary**, which aim was to support via a playful form the education of the sign language for deaf children. The stage design branch of **KALD DAMU** under the leading of I. Marečková was also working on the project. The jury warned of "almost total absence of original texts" and on stagnation lying in already stereotypical "inflation of playfulness" which at time leads to "nearly closed lonely self-play", which "keeps" the children "out of the play".

Oficiální hosté na Mateřince 2001

Ve druhé řadě zleva liberecký radní Ondřej Červinka, primátor Statutárního města Liberec Ing. Jiří Kittner, paní Radmila Sobotková a předseda Senátu Parlamentu ČR MUDr. Přemysl Sobotka

Za zákulisi Mateřinky 2001
Režisérka Markéta Schartová
a prezidentka mezinárodní loutkářské organizace
UNIMA Margareta Niculescu

Zasloužilí a oceňovaní
Režisér Pavel Polák
a výtvarník Pavel Kalfus

13. VI. 2003. Oddtroubeno bylo **17. června 2003.** A abychom dlouho nechodili kolem horké kaše, ocitujme hned v úvodu část Závěrečného slova poroty, v jejímž čele stál prof. Henryk Jurkowski: „I s přihlédnutím k obdobným problémům reflektovaným a konstatovaným porotou už na minulém ročníku Mateřinky se zdá, že loutkové divadlo pro děti předškolního věku přeshlapuje na místě. Jako by v současné době vyčerpalo témata a prostředky a jako by teprve sbíralo a hledalo novou inspiraci a osobnosti“ (in: M. Langášek: „Mateřinka 2003 – nepřiliš mateřinková...“, L 03/4, str. 162–7). I J. Janáček si na stránkách časopisu TVAR (4. IX. 2003, str. 14) ve stati Problémy v divadle loutek posteskl: „Letošní představení trpěla průměrností a nudou. (...) Režijní postupy se začaly nepřijemně opakovat, přešlo se proto na adaptaci pohádek. Ale ani motivicky známá pohádková témata, blízká mateřinkám... nelze nově a netradičně inscenovat do nekonečna. Bylo proto nutné občas překročit i věkovou hranici diváků... a hrát nejen pro malého předškoláka, ale přiřadit k němu mladší školáky. Některá mateřinková představení se tak dostávají mimo limit vytyčený festivalem“. Už citovaný název recenzního článku M. Langáška i jeho první slova: „Letos jsem jel do Liberce na přehlídku ‚profesionálních loutkových divadel s inscenacemi pro děti předškolního věku‘, jak Mateřinku charakterizuje podtitul oficiálního programu..., svědčí o tom, že toto téma, nakousnuté už v minulé kapitole, zůstalo ‚viset ve vzduchu‘. “Byť lze akceptovat tolerantnější postoj J. Janáčka (oproti M. Langáškoví), vyjádřený slovy: „Ortodoxnost v tomto případě by nebyla na místě. Kombinované publikum je odedávna v loutkovém divadle věcí samozřejmou“, nelze přehlédnout, že MATEŘINKA '03 „otevřela znovu otázku specifičnosti her pro nejmenšího diváka, nebo alespoň divadla, kde by si ve větší míře přišel na své začínající divadelní návštěvník“ (J. Janáček: dtto). Nejde totiž o nic menšího než o identitu a smysluplnost

Mateřinka 2003

Tradiční zahajovací průvod účastníků ulicemi Liberce

Théâtre du Risorius Nevers, France
Volpino

letitého festivalu a v širším měřítku dokonce o jisté tvůrčí i teoretické zkoumání prvotního setkávání se člověka s divadlem, které právě **MATEŘINKA** může znamenitě iniciovat a zprostředkovat. (O tom, že bez diváků z MŠ se žádné loutkové divadlo neobejde, nemluvě.)

Z hlediska adresy neobstály před zraky recenzenta **LOUTKÁŘE** čtyři inscenace. Zařazení činoherního provedení hry I. Peřinové **Alibaba a čtyřicet loupežníků** (MD Karlovy Vary), pod níž jsou podepsáni stejní tvůrci jako pod proslavenou maňáskovou verzí **NAIVNÍHO DIVADLA** (režisér T. Dvořák a výtvarník I. Nesveda, pouze skladatele J. Koptíka nahradil P. Skoumal) lze snad chápat jako „zajímavost“ umožňující srovnání (vyznívající jednoznačně ve prospěch loutkové verze, zvláště když Karlovarští představili inscenaci v poněkud „rozvolněné“ podobě).

Také **Sávitri**, inscenace brněnského Divadla **LÍŠEŇ**, oceněná v r. 2000 putovní cenou **ERIK** (scénář a režie: P. Dombrovská, loutky: E. Krásenská, hudba: L. Vémola) míří svou výpovědí výš než k mateřáčkům. Příběh na motivy staroindické báje z Mahábháraty o lásce a síle princezny Sávitri, která vysvobodí svého muže ze zajetí smrti, zaujal především zvolenou formou, u nás nepřilíš zdomácnělou – barevnou stínohrou. M. Langáška nadchla především originální hudební složka, provozovaná autorem hudby na vlastnoručně vyrobené „orientální“ nástroje, a složka výtvarná, méně již technika hry se stínovou loutkou. J. Janáček napsal: „Působivé představení, které nezapadalo do ‚mateřinkových‘ her. Ale stínohra, objevující se na jevištích

poskrovnu, měla obdivuhodné kouzlo a nelze popřít, že zaujala malého diváka. Chyběl možná moment porozumění, ale nechyběl estetický účinek“ (SVĚT, září–říjen 2003). „Hlediště nepozorností šumělo“ při představení **DIVADLA LOUTEK Ostrava O rybářích a rybce** A. S. Puškina – J. Ibragimova (režie: J. Ibragimov, výprava: T. Volkmer, hudba: N. Engonidis).

Inscenace, již od **OSTRAVARU 2003** předcházela mimořádná pověst, na **MATEŘINCE** leccos ze svého lesku ztratila. „Koncepce hostujícího ruského režiséra... dosáhnout scénického ‚kontrapunktu‘ tím, že Puškinovu veršovanou předlohu pojedná zcela beze slov a příběh odvypráví výlučně dílem poetickými, dílem drsnými metaforickými obrazy, bohužel nevychází přesvědčivě – snad pro svou ‚doslovnost‘, snahu ‚do písmene‘ Puškinův text ilustrovat, dořici i onu ‚tečku nad i‘. A tak zůstává víceméně promarněné úsilí vynikajících vodičů neméně výtečných loutek-manekýnů...“, které ovšem je schopno samo o sobě zaujmout diváka dospělého, zejména pokud do loutkového divadla nepřichází častěji“ (M. Langášek: dtto). „Výtvarně zajímavé představení, ale jako by v něm chyběl autor-básník“, dodává J. Janáček (SVĚT, dtto). A konečně, plzeňské Divadlo **ALFA** nabídlo – na **MATEŘINCE** výjimečné – „velké plátno“ – hru T. Dorsta a U. Ehlerové **Málinka, bobr a král na střeše** (úprava a režie: J. Jirků, výprava: B. Čechová, hudba: J. Dvořáček, dramaturgie: P. Vašíček). Originální parafráze **Rýnských pohádek** C. Brentana s řadou bizarních postav (Zralá hruška, Tykev ad.) přináší v rámci putování hlavní hrdinky Málinky několik příběhů o opuštěnosti, strachu, hledání identity, řádu, lásky a naplnění života (příčemž všechna tato zásadní témata jsou nazřena i optikou humoru). M. Langášek se jí odmítl zabývat, jak kvůli vyšší věkové adrese, tak i proto, že byla v časopise už důkladně probrána (L. Lederbuchová, L 02/5, K. Makonj L 02/6).

J. Janáček ji zařadil (spolu s Ostravou a **MINOREM**) mezi inscenace, které nepřinesly „nic překvapujícího“. Proto cena, kterou získal za svůj spontánní a fyzicky náročný herecký výkon v roli psíka Šina Taleandra A. Procházka ml. přece jen poněkud překvapila. Všechna ostatní představení, ať domácí či zahraniční, už – dle M. Langášky – zadání, uvedené v podtitulu přehlídky, naplnila, byť většina z nich rovněž nenadchla. Jistou inspirací ke skeptickým slovům poroty, citovaným v úvodu, patrně mohla být inscenace mosteckého **DIVADLA ROZMANITOSTÍ Bráška králík**, kterou na motivy **Amerických pohádek** P. Šruta scénáristicky připravil P. Polák, který byl zároveň režisérem (výprava: P. Kalfus, hudba: V. Hádl). Titulním hrdinou je „mazaný prcek, vejta, uličník, který si postupně troufá na Vlka, Lva i na Tygra“ a samozřejmě nad všemi jmenovanými zvítězí!

Ale jako by tento Polákův opus „předznamenával určitou proměnu Mateřinky samotné: vzdor tomu, že právě tento titul je skutečně ‚mateřinkový‘ a celou svou poetikou se obrací k předškolákům, na Polákových režijních postupech se projevuje jakási únava, ústící ve stereotypnost – marně hledáme dřívější pro něj charakteristickou nápaditost a překvapivou, až někdy lakonicky vyznívající pointu, která bývá důsledkem invenčních režijních i hereckých postupů. A tady už nepomáhají ani Kalfusova výtvarná řešení, ani Hádlůva hudba, ačkoliv obě tyto složky nijak nekulhají za minulostí. Nadprůměrné představení bohužel nevzniklo – a tak osvědčený tvůrčí tým už na dávno nastavenou laťku tentokrát nedosáhl“ (M. Langášek: dtto). Pro tento ročník bylo zřejmě příznačné i to, že mnohonásobný laureát – domácí **NAIVNÍ DIVADLO** – tentokrát odešel bez ceny. Liberečtí se představili pásmem čtyř pohádek M. Macourka pod názvem **O hrochovi, který se bál očkování**. Titulní bajku a **Jak slunce dělá duhu** režírovala M. Homolová,

Tučňák a pohádky O vodovodu, který zpíval v opeře se ujala M. Sýkorová (scénář: M. Ljubková, výprava: J. Polívka, hudba: V. Brukner). „Šedivý hroch u pana doktora zbledne strachy před očkováním tak, že je úplně bílý. Uteče mu, jde na plovárnu, ale brzy změní barvu podruhé – dostane žloutenku... Na plovárně se koupaly děti a nechaly své oblečení na břehu. A tu se z nebe vynořila dlouhá tenká ručka mlsného sluníčka a všechny veselé barvy jim z triček a šatů vzala. Chtělo si totiž po dešti z těch barev udělat na obloze duhu... Tučňák ze třetí pohádky by se také rád vykoupal. Ale copak to jde, koupat se ve fraku? V tom se dá jít leda do opery nebo na koncert...! A o jednom zajímavém operním umělci vypráví poslední pohádka. Tím je vodovod, který se naučil zpívat v hudební škole a chce angažmá v opeře“ (programová brožura). „Nepochybně jde o představení cílevědomě mířící k nejmenším dětem a nepostrádající charakteristický Macourkův humor a vtip. Liberečtí aktéři jej určitě nesetřeli, ale ani nepovznegli na jevištní událost. Režie se trochu moc nechala unést nápaditostí výtvarníka a věnovala více pozornosti tomu, jak využít mobilních prvků výpravy a co udělá ten který herec s rekvizitou k „rozpohybování“ scény. Upozadila tak propracování vztahů mezi postavami – v samotném pohybovém víření po jevišti zaniká leckdy pointa či herecký kumšt“ (M. Langášek: dtto).

„Nebodovaly“ ani nezávislé skupiny. **Opička Jenovéfa** pražských BUCHET A LOUTEK vznikla na motivy afrických pohádek a **Příběhů opice Jenovéfy** Arnošta Vaněčka (režie: K. Maděričová, výprava: B. Čechová, hudba: V. Brukner). Zatímco J. Janáček hovoří „o zklamání“, M. Langášek konstatuje, že soubor „odvedl představení průměrné“, jež „vzbuzovalo dojem spíše setrvačnosti a zaběhané rutiny než snahy ukázat svou práci v nejlepší světlo. Režie... se omezila víceméně na základní pohybové aranžmá..., kdesi se však poztrácel pověstný vtip a nápaditost, jimiž si Buchty a loutky dovedou získávat diváky i odbornou veřejnost...“ (M. Langášek: dtto). Mírné zklamání oproti dřívějším kreacím přineslo i představení proslulé dvojice ze Slovenska, vystupující pod hlavičkou PIKI. Vznik na festivalu prezentované inscenace je svým způsobem signifikantní pro vývoj po r. 1990. Vesměs vynikající opusy (z nichž několik, jak víme, bylo se značným ohlasem uvedeno i na MATĚRINCE) otevřely „Piktorovcům“ dveře do televize, kde dostali možnost uvádět týden co týden vlastní improvizovanou show, v níž vystupují jako klauni Ela a Hop. Popularita pořadu je pak zpětně dovedla k myšlence oživit populární postavy i na jevišti. V představení **Ela a Hop** (režie: K. Aulitisová a L. Piktör, výprava: Z. Cigánová-Mojžíšová, hudba: M. Ničík) klauni spolu s dětmi „navštíví několik rozličných míst či prostředí (strašidelný zámek, filmové studio, muzeum voskových figurín, koncertní sál aj.). Na každém z těchto míst se však situace trochu zašmodrchá a nastalou zápletku pak dokážou rozřešit pouze odvážné děti z obecnstva“ (programová brožura). „Herecká a svého druhu pedagogická suverenita obou aktérů je mimo pochybnost, jenom je otázkou, jestli už na ni příliš nespolehají, když s dětmi jednájí – občas se zdá, že se dostávají až na samu hranici manipulace. Oproti minulosti, kdy se zprvu jejich dramaturgie hodně opírala o adaptace literárních děl a později se zkoncentrovala na netradiční a často tabuizovaná témata (např. jak vzniká život) a povytce autorské divadlo, tentokrát jsme byli svědky jakési výchovné estrády, byť umělecky „posvěcené“, která ztratila vnitřní výstavbu a jednoduší tvar“ (M. Langášek: dtto). Jiná dvojice – J. Vondráček a G. Štefanová – nedávní absolventi KALD DAMU, vystupující pod názvem Divadlo BASTA FIDLI, přivezla na přehlídku hru **Honza a skřítkové** (režie: Josef von Dráček, výprava: J. von Dráček, P. Hubička, I. Janská). V očích J. Janáčka jejich produkce prošla jen „s odřenýma ušima“, M. Langášek na ní shledal jediný klad, že je určena nejmenším dětem. „Zarážející byla neprofesionalita, s níž tito profesionálové před děti předstoupili, až nehodná absolventů loutkářského učiliště... Snahy vtáhnout děti přímo do děje na jevišti působily strojeně a neupřímně, bez skutečného vztahu k nim. A o herecké tvorbě lze mluvit jen se sebezapřením – spíše se zdálo, že motivací je přijít k vydělaným penězům bez valné námahy“ (M. Langášek: dtto). Svůj den, či spíše noc, nemělo v Liberci ani v té době již velmi populární amatérské Divadlo DNO z Hradce Králové v čele s principálem J. Jelínkem, držitel ERIKA za rok 2001 a laureát Ceny SAZKY a Divadelních novin. Pod názvem **Dnobrou Dnoc** se skrývala revue devíti osvědčených a většinou vtipných „jeDNOhubek“ (Oslík, Rybstory, Báj – báj atd.) provázených muzikou kapely Strýc Josef. Představení, jehož cílem bylo, předpokládám, zpestření programu, však začínalo ve 22 hodin – a žel – „jiskra nepřeskočila“... Jako jeden z diváků mohu vcelku podepsat slova M. Langáška: „Unavení celodenním divadelním maratonem se v průběhu tohoto maratону jednorázového, víceméně hudebního, mnozí účastníci postupně vytráceli – v půl jedné v noci jich v hledišti zůstala jen menší polovina. Sdílel jsem tyto pocity a ohlušen muzikantským rámem, přechásto naprosto překrývajícím mluvené slovo, jsem nebyl schopen objektivního soudu – a přes dílčí zajímavé momenty se neprodrál k pochopení celku“ (M. Langášek: dtto). Škoda... Domnívám se, že šlo především o nešťastnou shodu okolností.

Ne každá repríza se vydaří.

Vzhledem k celkovému „nivo“ přehlídky zabývali jsme se tentokrát nejprve inscenacemi problematičtějšími či spornými. Zmínka padla zatím jen o jednom ocenění. Nyní tedy věnujme pozornost oněm pěti představením, k nimž doputovala zbývající pětice cen. Dvě z nich získaly soubory zahraniční. Cenu za režii a herecký výkon si odvezl Thierry Dupré, protagonista THÉÂTRE DU RISORIOUS z Nevers ve Francii. Své „divadlo jednoho herce“ nazvané **Volpino** (scénář podle bajky C. Boujona a režie: T. Dupré a Sonia Ildei) předváděl čtyřikrát denně (celkem 16krát) v maringotce zaparkované na náměstí Dr. E. Beneše.

Figurentheater Margrit Gysin, Švýcarsko

Mimi a Brum

Příběh pojednává o liščí rodině, která zkusí štěstí ve městě. Lišák Volpino se zde spřátelí se zajícem Lapinotem, kterého Volpinův otec ulovil k večeři. Oba noví přátelé však nečekají, až starý lišák položí Lapinota na pekáč... Zvolený námět „poskytl Duprému příležitost k hýřivé podívané, protkané přehráli hereckých, režijních a výtvarných nápadů, které nenechaly diváky lhostejnými. Omezený prostor uzavřené maringotky jim v úpalném počasí nedal moc dýchat, ale o to více ocenili spontánní umění mladého Francouze, které patřilo k festivalovým zážitkům...“ (M. Langášek: dtto). Druhou z cen putujících do zahraničí získala Margit Gysinová z Liestalu (Švýcarsko) za „vynikající koncepci divadla pro děti a herecký výkon“ v inscenaci **Mimi a Brum** (režie: E. Beeler). Loutkami ilustrované pohádkové čtení o myšce a medvídkovi, kteří jsou tak malí, že mohou žít v knížce, „z níž na pokyn herečky vylézají ven, aby si dílem hráli, dílem dělali dobré skutky. Jejich konání ovládá svým charismatickým a tvárným hlasem paní Gysinová... Hlasová suverenita v tomto případě není provázena stejně dokonalým zvládnutím pohybu loutek...“ (M. Langášek: dtto). „Tiché a jednoduché vyprávění herečky, otevírající knihu plnou tajemství, přilákalo malé posluchače až do intimní blízkosti a vytvořilo tak atmosféru prožitku, který dávno vyprchal z dnešního kontaktu rodičů nebo prarodičů s vlastními dětmi,“ napsal J. Janáček (TVAR, dtto). Herečka hrála německy, ale v zájmu dorozumění se s dětmi vkládala do textu i česká slovíčka. Myslím však, že M. Langášek má pravdu, když v závěru odstavce věnovaného tomuto představení komentuje udělenou cenu: „Nejsem sice na rozpacích z jejího ocenění porotou, pouze z jeho zdůvodnění: herecký a zejména mluvičský výkon si cenu zaslouží, rozpaky trochu vzbuzuje paján o „vynikající koncepci divadla pro děti – nevím, v jakých originálních prvcích spočívá!? A v čem je v kontextu naší mateřinkovské tvorby nový a mimořádný?“

Jen dvě ceny tentokrát připadly na statutární divadla. Krom plzeňského A. Procházky ml., o němž už byla řeč, získala ocenění už jen trojice muzikantů spolupracujících s pražským MINOREM (D. Mucha, J. Matásek a M. Kroupa), a to za „vytvoření hudební složky“ k inscenaci hry J. Jirků **Kabaret: tlukot a bubnování**, dekorované už cenou ERIK za rok 2002 (režie: J. Jirků, výprava R. Smolík). Hudba měla v této inscenaci vskutku nebývalý prostor a představení výrazně rytmizovala. „Na cestě za ukradeným prstýnkem princezny Květušky potká tři skřítky nejedno dobrodružství. Do chodu jim v jejich putování hraje řadu znamenitých hitů živý band“ (programová brožura). Dle názoru M. Langášky bylo té – jakkoli zajímavé hudby – „možná příliš a někdy silně překrývala mluvené slovo, což zejména malým divákům mohlo činit potíže se srozumitelností textu. Ale i oni nepochybně akceptovali celé výtvarné řešení scény i nápaditých loutek, předmětů a rekvizit... (Programová brožura ostatně slibovala i „přehledku nejružnějších leteckých prostředků, divých loutek, svítících mochromůrek a dalších zajímavostí.“) „Veršovaný text“, který „nachází zdařile rovinu současné civilistické poezie, oscilující mezi banalitou, estetickým ozvláštňením a autentickou prostořekostí...“ (K. Makonj) se stal základem k inscenaci, která přece jen znamenala vykročení k „jiné“ poetice.

Poprvé v historii MATERINKY byl oceněn výkon v inscenaci, již se na festivalu prezentovala KALD DAMU, konkrétně její tehdejší IV. ročník, který se představil hrou L. Dvorského **Poklad Baby Mračnice** (úprava a režie: P. Stefanová, verše a texty písní: J. Žáček – člen poroty, výprava: M. Němeček, hudba: V. Šrámek). Ze čtveřice nesporně talentovaných herců (D. Kršková, I. Semrádová, R. Novák a J. Kohout) dosáhl nakonec na cenu poslední jmenovaný (představitel prince Jirky). Hru, jejíž „světová premiéra“ v režii a výpravě J. Schmida byla v roce 1963 inscenací přelomovou jak pro liberecké divadlo, tak i pro celé české loutkářství, si mladá režisérka velmi razantně upravila. „Zdůvodnila to snahou vytvořit představení, do něhož by se mohli aktivně zapojit i dětské diváci. Snaha možná chvályhodná, kdyby byla aspoň dotažená, ale nakonec si herci s takto zapojeným publikem příliš rady nevěděli“ (M. Langášek: dtto).

„Obdivuhodné propojení hudby, pohybu neslyšících herců a asociativní hry s předměty probouzelo přirozenou cestou dětskou fantazii, až konečně získalo diváky natolik, že se spontánně hlásili do hry...“, tak popsal svůj dojem s představení brněnského divadla NESLYŠÍM J. Janáček (TVAR, dtto). Soubor, 6 let vedený prof. Z. Mikotovou, vystoupil v plenéru s další částí dlouhodobého projektu **Zažitý slovník**, o němž byla řeč již v předchozí kapitole. Tento díl se jmenoval **Věc není věc** (námět a režie: Z. Mikotová, výprava: M. Andělová, hrály P. Vaňurová, M. Kurincová, I. Tichá). „Inscenace využívá pohybové improvizace a asociativní hry s předměty. Díky fantazii toto představení vzniklo, díky fantazii můžeme této hře rozumět. Děti potřebují podporu k pochopení obsahu a pojmů a právě názornost a vlastní zkušenost z prožitého a viděného jim v tom mohou pomoci. Inscenace byla doposud hrána pro slyšící i neslyšící děti u nás, v Hong Kongu, USA a v Rakousku“ (programová brožura). „Není sporu, že jde o práci záslužnou, v níž sluchově handicapovaní mladí lidé chtějí prostřednictvím víceméně divadelních prostředků

Divadlo Neslyším Brno

Věc není věc

KALD DAMU Praha

Poklad baby Mračnice

pomáhat stejně postiženým dětem... Už z toho důvodu je dobré, že porota Mateřinky dala prof. Z. Mikotové cenu za režii – i když pojem ‚režie‘ zdaleka nevyčerpává její působení jak dovnitř, tak vně tohoto neobvyklého souborečku“ (M. Langášek: dtto). Pro úplnost dodejme, že domácí soubor obohatil program ještě svou nejnovější inscenací, nastudovanou „nad plán“, scénickou montáží z textů I. Wernische **...a jiný Bedřich**, vycházející především se sbírky absurdních miniatur **Doupě latinářů** (režie: M. Homolová a M. Sýkorová, hudba: J. B. Novotný). Za zaznamenání stojí spoluúčinkování ředitele ND i MATEŘINKY S. Doubravy. Poněkud nepochopitelná byla ovšem otázka M. Langáška směřovaná na obě režisérky: „Kdypak to zkusí také se scénickou realizací veršů pro nejmenší?“ Vždyť obě režisérky a herečky se významně podílely na inscenaci **Taškařice**, oceněné už na MATEŘINCE '01. A rovněž pro úplnost je třeba uvést, že porota udělila krom cen ještě 2 mimořádná uznání, a sice kolektivu NAIVNÍHO DIVADLA za originalitu a vtip skečů, které uváděly festivalová představení, a P. Kalfusovi za pravidelnou dodávku veselých slonů, kteří se stali neodmyslitelnou součástí Mateřinky.

Třicet let, jež uplynulo od první MATEŘINKY, i celková úroveň 17. ročníku, přiměly M. Langáška k závěrečnému zamyšlení na téma „jak s Mateřinkou dál a jestli vůbec“: „Tento ročník jen dotvrdil zkušenosti z posledních let, kdy zejména statutární divadla o tento festival zájem ztrácejí. Letos se jich zúčastnilo méně než polovina a nezanedbatelná část přijíždí každoročně s inscenacemi, které statutu Mateřinky neodpovídají – o jejich kvalitě leckdy ani nemluvě. A nezakrývejme, že mnohdy poroty oceňovaly inscenace sice kvalitní, ale na Mateřinku nepatřící ani s přivřením obou očí. Tohoto hříchu se nedopustila ta letošní, která se navíc pokusila problémy aspoň pojmenovat. Přitom právě v posledním desetiletí vznikla řada... kolektivů a také jednotlivců, kteří sice mateřské školky pilně obhospodařují, ale nejeví příliš zájem o konfrontaci s produkcí ostatních – jejich ctižádost a interest mnohdy začíná a končí snahami pekuniárními... Je ale opravdu naivní věřit, že kumšt nelze posuzovat podle toho, kolik to vynese? Jestli divadla i malé kolektivy posléze ztratí ctižádost usilovat v první řadě o uměleckou kvalitu své tvorby, a pokud jde o nejmenší děti i o podporu zkvalitnění výchovného procesu, který ve svých důsledcích přináší efekt v jejich estetickém vnímání – a v tomto směru se i navzájem srovnávat a soutěžit – byl by to začátek konce a redukce funkce umění na pouhou zábavu“ (M. Langášek: dtto).

A na úplný závěr ještě myšlenka předsedy poroty prof. H. Jurkowského: „V představeních pro nejmenší... jde o to zprostředkovat dětem smysl a kouzlo života a jeho krásy. V podstatě jde o koncepci nebo přímo o filozofii člověka. Jaký by měl být v budoucnosti? Měl by to být neurotik, který nevnímá nikoho jiného a všímá si jen svých emocí? Nebo hedonista, zaujatý vlastním přízemním uspokojováním, příjemnostmi života? Nebo člověk vnímavý, myslící, zvědavý na svět i druhé lidi? Kdo nemá vizi budoucího člověka, neměl by dělat divadlo pro nejmladší... Tady nejde o prostý kontrakt ‚prodávám – kupuji‘, ale o působení v jemné psychické materii“ (Mateřinka '03, L 2003/4, str. 170).

RESUMÉ 17th **MATEŘINKA** is characterized by the headline of the article of M. Langášek in The Puppeteer: **Mateřinka 2003 – not much in mateřinka way...** And J. Janáček: “This year performances suffered from the mediocrity and boredom (...) directorial methods started repeated unpleasantly, so it was transferred into adaptation of fairy tales. Not only topically known fairy tale themes, close to mateřinka... it is not possible to stage in a new and untraditional way forever. Therefore it was necessary to overcome sometimes also the age limit of the audience ... Some MATEŘINKA's performances then go out of the limit given by the festival.” MATEŘINKA '03 opened again the question of specificity of plays for the youngest audience or at least theatre where the beginning theatrical visitor would find their topics. The age limit was crossed by the performances of MD Karlovy Vary (a dramatic form of the play of I. Peřinová **Alibaba and the Forty Thieves**, DL, Ostrava (**The Fisherman and the Fish** of A. S. Pushkin – J. Ibragimov), ALFA Theatre, Plzeň (T. Dorst: **Málinka, the Beaver and the King on the Roof** – the prize was given to A. Procházka Jr.) and the shadow play **Sávitri** from LÍŠEŇ Theatre, Brno. All other performances met the given age requirements more or less but most of them did not charm. A slight disappointment was brought also by the Slovak couple PIKI **Ela and Hop**, in which the space is given to their own clown characters that – which is periodically characteristic – they got their room and popularity on TV screen. No award was given this time to the multiple prize-winner – THE NAIVE THEATRE (M. Macourek **The Hippo Who Was Scared of Vaccination**. There was no success either for duo Polák – Kalfus, who introduced in DIVADLO ROZMANITOSTÍ, Most Polák's production of Šrut's fairy tale **Rabbit the Buddy**. M. Langášek stated: “Despite this title is really ‘of a Mateřinka kind’ and its entire poetic turns to pre-schools children, a slight tiredness is visible in Polák's directorial techniques, ending in stereotype – we search in vain his earlier characteristic imaginativeness and surprising even sometimes laconic resonating punchline which is the result of inventive directorial and acting methods”. And so from all the permanent theatres – except above mentioned A. Procházka Jr. – the prize was given to three musicians (D. Mucha, J. Matásek and M. Kroupa), who dramatically “added sound to” the performance of MINOR Theatre, Prague **Beat and Drumming Cabaret** by author and director J. Jirků, which stepped after all into a “different” poetics. One of the prizes went to DAMU, Prague to J. Kohout, the student, who was awarded for the acting in the performance of a play of L. Dvorský **The Witch Mračnice's Treasure** (stage direction: P. Stefanová) and the second prize went to the troupe of the deaf at the JAMU, Brno for another part of the project **Acquired Dictionary**, called **A Thing is not a Thing**. The director prof. Z. Mikotová received the prize for production “even though the name ‘stage direction’ does not at all use her activity inside and outside this such an unusual little dramatic group.” 2 remaining prizes were given to foreign participants. T. Dupré, protagonist of THÉÂTRE DU RISORNIUS Nevers, France for directing and acting in the show of a fable from the life of a fox family **Volpino**, who performed in total 16 times in a caravan, parked on a square. A M. Gysin from Liestal (Switzerland) got a prize “for the outstanding conception of a theatre for children and acting” in a show **Mimi and Brumm** (stage direction: E. Beeler), in puppets illustrated fairy-tale reading about a little mouse and a bear, complemented with Czech words. In the Final statement the jury altogether stated that “puppet theatre for preschool children marks time. It looks like it emptied the topics and means and it was just collecting the strength and was looking for a new inspiration and personalities.”

TA OSMNÁCTÁ

se v **Liberci** uskutečnila ve dnech **24.–28. června 2005**. Ani ona však nepředstavovala konec „přešlapování na místě“ (o němž hovořila porota předchozího ročníku), o rázném vykročení vpřed nemluvě. Ani členům stávající poroty nezbylo, než aby navázali „na hodnocení minulého ročníku Mateřinky a opět konstatovali, že se v oblasti loutkového divadla pro nejmenší neobjevuje mnoho nových impulsů... Mnozí tvůrci... věří, že dětské diváky zaujmou vnější efekty a rozvíjením různých forem hravosti; mnohdy ovšem jde o hravost prázdnou a samoúčelnou. Letošní ročník festivalu také postihla písničková inflace...“ (Závěrečné slovo poroty, L 2005/4, str. 170). Tento skeptický tón ještě prohloubil předseda poroty a zároveň recenzent festivalu prof. J. Císař, který svůj článek nazval příznačně **Stesk pamětníka** (L 2005/4, str. 168–9). J. Císař se na vrcholném loutkářském klání ocitl po zhruba deseti letech a k předmětu svého zkoumání tak získal, na rozdíl od pravidelných návštěvníků,

potřebný a inspirativní odstup. „Bohužel – denně se zvětšovaly pocity stesku, stále naléhavěji jsem se ptal, kudy šel vývoj českého loutkového divadla za ta léta, kdy jsem se mu vzdálil. Pamatuji např. velké a vášnivé diskuse a spory o tzv. ‚diváckou adresu‘ loutkového divadla pro malé děti, kdy řada inscenací právě v typu ‚mateřinkového divadla‘ prolamovala jakákoliv omezení a obhajovala názor, že i inscenace pro tuto věkovou adresu mohou mířit do nejvyšších uměleckých pater. Mnohé takové inscenace v duchu této koncepce se podílely na tehdejší proměně českého loutkového divadla a patřily k tomu nejlepšímu, co se tehdy v celém českém profesionálním divadle – nejenom loutkovém – zrodilo... A najednou jsem byl členem poroty, která čím dál tím netrpělivěji a napjatěji čekala na to, že se konečně objeví nějaká inscenace, která rázem vyřeší, komu a za co dát ceny. Nestalo se tak. Museli jsme si vytvářet jakýsi pomyslný žebříček relativních hodnot, abychom se dopracovali výroku, jenž by přece jen dovolil ocenit několik individuálních výkonů“ (J. Císař: dtto).

Oceněných výkonů bylo nakonec šest a podělila se o ně čtyři divadla (z toho jedno zahraniční). Po dvou cenách si odnesly liberecká **Písmenková polévka aneb Dětská encyklopedie** J. Bolka, pod kterýmžto pseudonymem se skrývají M. Homolová a V. Peřina (režijní dohled: M. Homolová, výtvarný náhled: B. Jakůbková, hudební podklad: M. Ošanec, textový základ: V. Peřina) a představení pražského Studia DAMÚZA **Dlouhý, Široký a Bystrozraký** F. Jeviče a K. Tiché (režie: F. Jevič, výprava: R. Mizzerová, hudba: K. Franková), které vzniklo v r. 2003 na půdě KALD DAMU a v tomtéž roce získalo putovní oborovou cenu ERIK. Z libereckých tvůrců byli oceněni: B. Jakůbková za výpravu, M. Homolová s V. Peřinou za námět a scénář, za DAMÚZU „bodoval“ režisér F. Jevič a z herců T. Jeřábek. Liberecká inscenace vznikla, podobně jako některé další studiové projekty určené dospělým, formou „workshopu“ všech zúčastněných. Jak už název napovídá, hra se odehrává v jedné velké kuchyni, jíž „vládne šestice kuchařek a kuchtíků. Vaří všelijaké dobroty, ale nejvíce si dávají záležet na velkém kotli písmenkové polévky“, v níž „každé písmenko abecedy... se proměňuje v malý příběh, pohádku či říkánku“ od A až do Zet. Mezitím se kuchtíci musejí „vypořádat s obrovitou mouchou, která do kuchyně v žádném případě nepatří, ale o to víc se jí tam líbí“ (programová brožura). **Dlouhý, Široký a Bytrozraký** je „klasická pohádka

K. J. Erbena v provedení čtyř herců, sedmi marionet a jedné plicovačky“.

Vše se odehraje u kulatého stolu.

„Kdybych měla pojmenovat její hlavní přednosti, pak je to profesionalita a cit pro míru. Možná se to zdá málo, ale především v kontextu divadla studentského je to víc než hodně. Text pohádky je zručně krácen, se smyslem pro dramatickou situaci i jemnou ironii – princ je posera, který od počátku lituje toho, že si vybral tu nejobtížnější cestu, jeho pohádkoví kumpáni ho musí k zakleté princezně doslova dostrkat... Neokázalých gagů je v inscenaci dost, nedějí se ale samoúčelně, respektují příběh a jeho rytmus“ (K. Černá: Co bylo (a nebylo) v hnízdě, L 03/6, str. 275). Výraznější ocenění těchto dvou inscenací zdůvodnil J. Císař tím, že u nich byla nejvíce

Naivní divadlo Liberec

Písmenková polévka

patrná snaha a vůle o interpretaci objevující nový smysl skrze systém divadelního jazyka, „v němž přítomnost herce vyjadřujícího se v tělesném materiálu ve vztahu k předmětnosti loutkového divadla otevírala cestu k nové sémantické hodnotě, obraznosti, imaginaci... Byla to ovšem spíše jen snaha, vůle, úsilí – nikoliv celistvý, pevně vystavěný vyzrálý tvar. Inscenace Studia DAMÚZA na půdorysu klasické Erbenovy pohádky, jež poskytla osnovu ději a fabuli, byla však schopna realizovat příběh jako spojování fikčních narativů (sledu událostí) této pohádky s jevištním předváděním v hereckých materiálech loutky a těla.

Vznikl tak do jisté míry osobitý scénický narativ, v němž se projevovala mírná a úsměvná ironie jako základ interpretace. Liberečtí vytvořili základní narativ, událost ve vaření polévky s písmenkou, které pak jako počáteční hlásky pojmenování věcí určují sled dalších událostí. Příběh jako sled událostí je tu slabý, skoro neznatelný, ale přece jen to volné „písmenkové“ rozvíjení základního narativu dává příležitost pro více či méně kreativně provedené jednotlivé situace, které kromě vaření písmenkové polévky spojují ještě ataky a nájezdy obrovské mouchy. Což je asi nejlepší scénický narativ, jenž má svůj vtip a zároveň utváří překvapivý a poměrně razantní krok do fikčního světa. Není ta inscenace žádný zázrak, žádné velkolepé dílo, ale toto vykročení do fikčního světa naznačuje, kde před časem nalezlo české profesionální loutkové divadlo svůj nový jazyk, čím se odpoutalo od tradičních konvencí loutkového divadla, kudy a proč vstoupilo do éry moderny, v níž – aniž jsme to tehdy tak chápali a označovali – se ozývaly i tóny postmoderní“ (J. Císař: dtto).

Cenu za hudbu si z Liberce odvezl J. Matásek za svůj vklad do inscenace **O Malence**, kterou podle pohádky H. Ch. Andersena pro pražský MINOR textově připravila P. Zámečníková (režie: J. Jirků, výprava J. a P. Bakošovi). Protagonistkou inscenace byla L. Volfová, již sekundovali „dva muzikální princové“ (J. Matásek a R. Vergner). „Malenka je malinkatá holčička, která se narodila v květu tulipánu. Než se stihne po světě trochu porozhlédnout, už je unesena ropuchou, která ji chce provdat za svého syna. Tak začíná Malenčino martyrium... Nikdo netuší, že na ni čeká velká láska“ (programová brožura). „Hlavní herecká váha připadla Lence Volfové, která vypráví – sděluje mluvou – příběh... Lenka Volfová je na jevišti příjemná, přirozená, se slovem si počíná dobře. Ale: všechny loutky s nimiž se potká, jsou jenom nonverbální ilustrací slovního projevu, nedojde tu... k syntéze dvojího herectví. Není to loutkové divadlo, ale loutkami ilustrované vyprávění, doprovázené – jak jinak – hudbou. Možná je to jakési zvláštní divadlo poezie“, kde však „opuštěné“ herectví nedovolilo stvořit jedinečný jazyk loutkového divadla, v němž realnost herce propojením s umělostí (modelovostí) loutky či předmětu předvádí nenapodobitelný fikční svět“ (J. Císař: dtto).

Divadlo Minor Praha
O Malence

Studio Damúza Praha
Dlouhý, Široký a Bystrozraký

Nepočítáme-li již v Česku naturalizovaného M. Solceho, pak jediným zahraničním (a soutěžícím) účastníkem byl ERFREULICHES THEATER Erfurt (SRN), který se představil stínohenní inscenací **Královna barev**, jejímiž tvůrci i interprety byli E. Noellová a P. Olbrich, kteří získali cenu za scénář, režii a výtvarnou koncepci (hudba: T. Rank). „Malá královna žije sama... na svém hradě. Nejedná se však o úplně obvyklé království – všechno kolem ní je totiž úplně bílé... V takovém prostředí může být život docela nudný. Kdyby tu tak byl někdo... s barvičkami. Co vše se dá s barvami dělat, jak vnímáme rozdílné barvy a co se může stát, když barvy ožijí svým vlastním životem a ovládnou svět..., o tom všem vypráví... inscenace, která pracuje s invenčním propojením stínové loutkohry a videoprojekce a živého klavírního doprovodu“ (programová brožura). „A přece přišel nedělní dezert, bonbonek, jak se sluší a patří... Vskutku invenční představení šťastně si pohrávající se stínohrou a moderní technikou videoprojekce. Působí neotřelého,“ zapsal si J. Středa do svého Deníčku čestného hosta. A jeho názor asi sdílela většina publika.

Tím je výčet statutárních cen vyčerpán. Nelze však opomenout Zvláštní uznání za mimosoutěžní představení, které za „mimořádně talentovaný loutkový projev“ získal „slovinský loutkář v českých službách“ Matija Solce. Pod hlavičkou TEATRO MATITA uvedl inscenaci **Malé noční příběhy**. V tomto brilantním sólovém recitálu se „spisovatel v pozdních nočních hodinách snaží napsat své vysněné velké dílo. Zmožen námahou usíná, jeho hrdinové ožívají a rozehrávají své malé velké příběhy: šnek závodí s botou v rychlosti, žába předvádí své muzikální schopnosti a touží po lásce, býk se promění v línou krávu, jíž ani toreador nepřinutí k pohybu...“ (programová brožura). Solceho spektakl zazářil už o rok dříve na 53. LOUČKÁŘSKÉ

Erfreuliches Theater Erfurt, Německo

Královna barev

CHRUDIMI, kde získal dvě ceny (za inscenaci a herectví s loutkou) a v r. 2005 byl nominován na Cenu Alfréda Radoka v kategorii Talent roku. Mezinárodně ostřílený „slovinský loutkoherec studující... na KALD DAMU odehrál se svými loutkami vskutku nezapomenutelné a inspirativní představení. Loutkář Matija Solce je virtuos v loutkovodičském umění..., vše podřídl loutce a oživoval ji svým talentem a citem..., dokáže se vyjadřovat skrze loutky a jeho myšlenky jdou přes loutku k divákům“ (H. Galetková: 53. loutkářská Chrudim aneb Divadlo ve dne v Dnoci (= evokace vystoupení divadla DNO), L 2004/4, str. 183–4). Dojem z chrudimského představení se plně potvrdil i v Liberci.

Signifikantní inscenací MATEŘINKY '05 se pro J. Císaře stala inscenace brněnské RADOSTI **Tři čuníci nezbedníci** P. Poláka (režie: P. Polák, výprava: J. Milfajt, hudba: V. Peška). Kritik polemizuje s P. Pavlovským, který po zhlédnutí hry na XI. mezinárodním festivalu divadel evropských regionů v Hradci napsal, že „divadlo Radost má konečně zase na repertoáru inscenaci, se kterou může směle vyrazit na jakoukoli divadelní přehlídku“ (HADRIÁN č. 4). Císař toto mínění nesdílí a klade si otázku „zda jde o rozdíl v pohledu... dvou kritiků, nebo zda jde o celkovou změnu kritérií, jež také vyjadřuje stav současného profesionálního loutkového divadla „mateřinkového“ typu.“ Podle jeho názoru „se totiž dá na této inscenaci přímo názorně demonstrovat zplanění některých postupů a principů českého profesionálního loutkového divadla“ (J. Císař: dtto). Je průkaznější než jiné i proto, že jako autor i režisér je pod ní podepsán klasik „mateřinkovského“ divadla, jehož některé inscenace znamenají pro recenzenta „trvalou a nezapomenutelnou vzpomínku“. „Jejich největší síla byla v herecké hravosti, která tehdy utvářela poetiku Naivního divadla. V roce 1981 jsem... napsal, že tato herecká hravost je originální, invenční a imaginativní proto, že „se nakonec musí projevit tím, že herec vezme do ruky předmět a dotváří svou dramatickou postavu i její akci přes něj“. V proměně této kvality, jíž byl Pavel Polák v oblasti „mateřinkového“ divadla nejpřednějším nositelem, se dá... velmi snadno zahlédnout podstatná část cesty, kterou české loutkové divadlo od devadesátých let minulého století prošlo... Pavlovský ve své hradecké recenzi v inscenaci rozlišil tři roviny: epickou (herci sami za sebe)... neloutkovou (masky – rypáčky) ... a loutkovou... Ty tři samostatné roviny tam beze sporu jsou, ale bez syntézy, jež by dala šanci rozvinout hereckou aktivitu a kreativitu, stvořit překvapivé situace a z nich nechat vyrůst obraznost a smysl. „Opuštěné“ herectví ve snaze ukázat, předvést prasátka a majíc k tomu jen... rypáčky se... uchýlí... k předstírané hravosti... Jestli něco v Polákově brněnské inscenaci bolestně postrádám, pak to, že loutkový plán odsunul... do pozadí, zcela jej osamostatnil jako soubor či pásmo loutkových gagů a herce nechal hrát „fikční svět“ zvířat jejich tělem, nedal jim šanci – kromě těch rypáčků – tento svět vymýšlet hereckou akcí spojenou s loutkou. Totéž – byť v jiné podobě – platí i o již výše zmíněné inscenaci **O Malence**“ (J. Císař: dtto).

Pražský MINOR měl v soutěži ještě jedno „želízko v ohni“ – hru P. Zámečníkové a J. Jirků **Karkulka a červený balonek**, jejíž festivalové představení – vzhledem k prostorovým dispozicím – proběhlo v prostorách MINORU. Věru netradiční osobitá variace na jednu z nejznámějších pohádek je „svým způsobem velké divadlo, v němž se nakupí tolik narativů, až zrak přechází... O Karkulku tolik

nejde, její příběh je pouze záminkou ke vzniku mnoha narativů, jejichž hlavním cílem je... vizualizace. A v jistých okamžicích se tato vizualizace stane událostí, která je zárodkem dalšího příběhu. Tak díky přítomnosti vizualizovaného snu se pohádkový příběh Karkulky mění v příběh o jejím snu mít červený balonek; a nakonec se při setkání myslivce a Karkulčiny matky řeší i problém téměř sociologický: samostatné osamělé matky. Možná by to i šlo, možná by to mohlo být jakési současné přetvoření klasické pohádky; čert ví. Jenže všechny ty narativy jako sled událostí realizujících příběh jsou jaksi druhořadé, děje se to vlastně mimochodem, prvořadá je vizualizace a její divácká přitažlivost... V této inscenaci nevznikl syntézou materiálů nový sled událostí, ale především vizuální podívaná (nebo lépe: show?), jež pokus o ustavení takového smyslu překryla... Prvky jsou emancipovány, o možnostech možné samostatnosti a zase skladbě různých materiálů se dobře ví, ale k syntéze, jež na bázi „dvojího herectví“ realizuje specifický scénický celek narativů loutkového divadla, nedochází“ (J. Císař: dtto).

Přes „perfektní profesionální úroveň“ J. Císaře plně neuspokojila ani **Perníková chaloupka** J. V. Renče v podání mladých členů hradeckého Divadla DRÁK (režie: Jos. Krofta, výprava: P. Doležal, hudba: F. Huml). Byť právě Jos. Krofta patří k nejpřednějším průkopníkům a nositelům oněch pozitivních vývojových trendů, jež recenzent tentokrát „vyňal před závorku“, aby jimi poměřoval „mateřinkovskou“ realitu (viz výše), ani jeho muzikálová varianta známého příběhu, zrozená z kouzelného harmonia, v tomto srovnání zcela neobstála. „Fabule Perníkové chaloupky jako sdělení elementárních událostí není množstvím písniček interpretovaná, ale je do nich jaksi jen zabalená. Je to v metodě specifického „gesamtkunstwerku“, k němuž se loutkové divadlo před lety dopracovalo, ale chybí mu ona specifická integrující syntéza, jež by se také dala nazvat synkretičností, neboť spojovala dva rozličné materiály. Což bylo předpokladem schopností a možností loutkového divadla svou scéničností utvářet narativy jedinečných fikčních světů. Z inscenací, které byly v Liberci, se tato báze ztratila“ (J. Císař: dtto). I hradecká inscenace zřejmě patřila k těm, jež přiměla porotu k povzdechu nad „písničkovou inflací“, přičemž prsty jedné ruky by stačily k tomu „abychom sečetli ty inscenace, kde mělo začlenění písniček smysl a nešlo o pouhé získání pozornosti“. Domnívám se, že k této menšině představení mohl patřit Nesvedův **Osamělý obr**, s nímž přijelo plzeňské Divadlo ALFA (režie a výprava: I. Nesveda, hudba: skotské a irské lidové písně otextované T. Hametem-Vodrážkou), neboť písně zde měly mimo jiné významnou funkci atmosférotvornou a v tomto smyslu se úzce pojily s ostatními složkami. Bohužel, z hlediska divadla „herce a loutky“ velmi šťastně zvolený příběh skotské pohádky o dobráckém obru Angusovi, který touží najít spřízněnou ženskou duši, což je v jeho případě nanejvýš obtížné, v Liberci příliš „nezabral“ (na rozdíl např. od hradeckého festivalu Divadel evropských regionů). Jeho nejvlastnější kvality přece jen směřovaly k vyšší věkové kategorii, navíc byl postižen technickými problémy (zvuk). Druhé představení ALFY – autorská inscenace herečky, režisérky a výtvarnice M. Jelínkové – pro náhlé onemocnění odpadlo.

Nezazářilo ani druhé soutěžní představení NAIVNÍHO DIVADLA **Čerti z Ještědu** I. Peřinové (režie: Z. Peřina, výprava: J. Smetanová, hudba: M. Vaniš). Už sama hra (inspirovaná 30. výročí výstavby hotelu na Ještědu), jejímž hrdinou je malý, zatoulaný čertovský klučina, jehož se ujmou kovář s kovářkou, kteří marně touží po dítěti, patří ke slabším titulům I. Peřinové a inscenace tento fakt nedokázala zvrátit. J. Středa si do svého, již citovaného, Deníčku čestného hosta poznamenal: „Jak jsem se těšil na... **Čerty na Ještědu**, tak jsem byl při vstupu do třetího festivalového dne zklamán. Ne vždy se daří Mistrům“.

Byť i pražské BUCHTY A LOUTKY měly v soutěži dvě „želízka“, do třetice opět na ocenění nedosáhly. Bylo asi odvážné přijít s představením hry **Andělíček Toníček** (námet, režie a hudba: V. Brukner, výprava B. Jakůbková) v době, kdy „do začátku letošních Vánoc zbývá takřka na den přesně šest měsíců a na vlas stejná doba naopak uplynula od Vánoc loňských“. Hříčka o malém Toníčkovi, který je svatým Petrem vyvolen za zvěstovatele Ježíškova narození, je typickou předvánoční inscenací se všemi příslušnými postavami a atributy, s nimiž se lze v horkém červnu, kdy chybí všeobíhající charakteristická atmosféra, v jejímž oparu již většinou do divadla přicházíme, těžko propojit. Mimořádně nezaujalo ani autorské představení Z. a V. Bruknerových **Babka Chňapka**, o zlé babici, která bez zaklepání („na dveře ťukají jenom hodné babky“) vtrhne (oknem) do utěšeného domečku tří medvídků. Dejme opět slovo J. Středovi a jeho Deníčku: „Buchtý a loutky jsou v představeních pro děti přinejmenším poloviční. To v porovnání s vtipnou a ironickou komunikací v představení pro své vrstevníky a studentstvo. Jejich hravost je až příliš infantilní. A neříkejme, že to mají děti rády. To jsem pocítoval jak v pondělním představení **Andělíčka Toníčka**, tak v úterní **Babce Chňapce**.“

Mimo soutěž se představila amatérská Divadelní společnost KORDULA z Liberce, kterou „tvořila“ P. Kordová, režisérka, výtvarnice a herečka představení **Plechové pohádky aneb Tři pohádky o jednom drakovi a jedné chystané svatbě**, podle známé předlohy M. Mašatové. Tři příběhy o ženitby chytivém drakovi inscenovala protagonistka pomocí „plechového“ nádobí, z něhož konstruovala jednotlivé postavy, jež dokázala adekvátně „oživit“. Za „originální interpretační výkon“ byla už o rok dříve oceněna na 53. LOUKÁŘSKÉ CHRUDIMI. Festivalový program uzavřelo – rovněž mimo soutěž – pražské sdružení LokVar, v němž se „sdružili“ členové Divadla v Dlouhé I. Lokajová a P. Varga. Představili se výběrem tří pohádek z knížky A. Goldflama **Tatínek není k zahoezení**, která v r. 2005 získala cenu Magnesia Litera (režie: A. Goldflam, výprava: B. Hubená, hudba: P. Kučera). J. Středa představení glosoval takto: „Kde se bere najednou to vtahování dětí do hry? Sdružení LokVar nechalo malé diváky drakem dokonce polykat. Ještě, že se tak stalo až na závěr. Co kdyby nám drak všechny děti spolykal, komu bychom pak hráli?“ Jako před dvěma lety, tak i letos uvedl pražský MINOR jednu ze svých inscenací v liberecké ZOO. Tentokrát volba padla na **Cirkus Harampádím** J. Jirků a F. Jevíče (režie: J. Jirků, výprava: J. Zich, hudba: M. Kroupa). „Mimochodem: chápala bych cirkus kde, či, jaký nebo v čem; cirkus čím je mi trochu záhadou,“ uvažovala L. Kolouchová v recenzi premiéry. „Dojemná klauniáda“, pokračující v do jisté míry v linii **Kabaretu Tlukot a bubnování**, jako klauniáda příliš nepřesvědčil. V mnohém, např. v dosti náročné koncepci hudební složky se s dětským divákem mýjel. Představení studentů 3. ročníku „bábkarskej“ katedry bratislavské VŠMU **Tajemný hippopotamus** V. Lišice a I. Kočanovové (režie: P. Musilová, výprava: M. Fintorová, loutky: K. Hroznová, hudba: P. Hamel) vedlo J. Středu k poněkud paradoxní (uvážíme-li, že šlo o prezentaci nejmladší loutkářské generace) poznámce: „V úterý ráno se v představení studentů VŠMU Bratislava zastavil čas. A zastavil se přibližně na datu 1960“.

Doprovodný program nabídl ještě i představení Divadla Spejbla a Hurvínka **Hurvínkova cesta do Tramtárie** M. Kláska a D. Kirschnerové (režie: M. Klásek, výprava: M. Kirschner j. h., hudba J. Toufar j. h.). „Z přetlaku tvůrčí energie herců a chuti zkoušet něco nového“ se zrodila **Léčba neklidem**, vtipná koláž z pěti povídek autora známého pod jménem Saki, která pokračovala v linii nastavené předchozí wernischovskou montáží **...a jiný Bedřich...** Vynikající, dynamickou, hudebně atraktivní, „barovou“ verzi hry P. Šruta – P. Vašíčka: **Prcek Tom a Dlouhán Tom** přivezl VOJTINA BÁBSZÍNHÁSZ z maďarského Debrecenu (režie: G. Sramó, výprava: J. Bodor, T. Epaminonda, hudba: G. Reschofsky). Text byl převzat z plzeňského Divadla ALFA. Na motivu

Vojtina bábszínház Debrecen, Maďarsko
Prcek Tom a Dlouhán Tom

známé „historky“ o sv. Jiří a drakovi byla postavena **Draceana** Circusu Sacra a Studia Hafan z Prahy (režie: S. Capko, výprava: J. Sodomka, E. Hellerová a M. Němeček, hudba: J. Brůček a M. Vaniš. Obvyklá show s naddimenzovanými loutkami, ohni a „chůdaři“ se odehrála hned první večer na náměstí dr. E. Beneše.

Na závěr dejme ještě slovo prof. Císařovi, byť to nebude slovo právě povzbudivé. Císař nejprve cituje jednoho ze dvou členů SKUTRU, L. Trpišovského, který v LOUTKÁŘI 2005/2 hovořil o „syntéze prvků, které se atomizují a znovu složí dohromady“, a upozorňuje, že tato tradice „paradoxně pokračuje v představeních, které ani loutky nepoužívají, jde spíše o využívání materiálů, hmoty, režijní práce...“ A Císař dodává: „Pamětnický stesk, jenž prostupuje tento článek, nechtěl nic jiného, než ukázat, že tento princip syntézy se stává na půdě loutkového divadla pro děti, jehož doménou je zvláštní fikční svět, pouhou konvencí, jakmile se zbaví syntézy dvou hereckých materiálů. Nízká úroveň Mateřinky '05 to prokázala nad slunce jasněji. Lukáš Trpišovský také říká: „Jenže vůbec mám pocit, že loutkové divadlo je u nás zabitě už od 90. let, snad kromě Divadla DRAK“. Po zhlédnutí jedné loutkářské přehlídky, a ještě k tomu tak specializované, si něco takového netroufnu tvrdit. Ale ten můj pamětnický stesk z Mateřinky roku 2005 není dalek tohoto neblahého tušení“ (J. Císař: dtto).

RESUMÉ 18th MATEŘINKA (2005) did not bring required change. It rather deepened the skepticism. The jury stated Many authors ... believe that young audience will be attracted by external effects and developing various forms of playfulness; most of the time the playfulness is vague and purposeless. This year was hit by the “lack of songs...” and through the words of the jury's chairman prof. J. Císař (who returned to the festival after 10 years) added: “We had to create some kind an imaginary scale of relative values to get to the verdict which could allow us to award several individual performances.” The awarded acts were altogether 6 and were divided to 4 theatres. (none of them was international). Two prizes were given to Liberec **The Alphabet Soup or Children Encyclopedia** of J. Bolek (= V. Peřina and M. Homolová who also directed it) and the performance of DAMÚZA

Circus Sacra a Studio Hafan Praha
Draceana

Mateřinka 2005
Cirkus Harnpádím v průvodu v Pražské ulici

Studio, Prague **The Long, the Wide and the Quick-Sighted** of F. Jevič and K. Tichá (stage direction: F. Jevič). From Liberec authors were awarded B. Jakůbková for staging and M. Homolová with V. Peřina (for idea and script), for DAMÚZA the prizes were given to the director F. Jevič and the actor T. Jeřábek. More significant recognition of these two performances (in the first of them there 6 cooks are preparing “an alphabet soup”, in which each letter of the alphabet then changes into a fairy tale or riddle, the latter is a detached production of a classic fairy tale) J. Císař justified this decision that in these performances there was the most visible the clear attempt and intention of interpretation discovering a new sense through the system of theatrical language in which the presence of an actor expressing in a physical material in a relationship to the reality of a puppet theatre opened the way to a new semantic value, figurativeness and imagination... Nevertheless, it was more just an attempt, intention, effort – not a complex, firmly built, mature form. The prize for music was given to J. Matásek for his input into a performance **About Malenka**, a recital of the actress L. Volfová, which was textually (according to Andersen) prepared by P. Zámečníková and directed by J. Jirků. Except for M. Solce who is Czech naturalized (who introduced in a non-competitive section with his outstanding mini production **Little Night Tales** and got The Special recognition), then the only foreign (competitive) participant was ERFREULICHES THEATER, Erfurt (Germany). They introduced the shadow play **The Queen of Colors**, which was made and acted by E. Noell and P. Olbrich, who were awarded by the jury for “script, production, artistic conception” of the production which mixes the inventive shadow figure of puppetry with video film with a live piano music. The significant performance of MATEŘINKA '05 became for J. Císař the production of RADOST, Brno **Three Rascal Piggies** of the author and director P. Polák. In his opinion, “it can be clearly demonstrated on this productions the bareness of some methods and principles of the Czech professional puppet theatre ... In the change of this quality, whose leading representative in the field of ‘mateřinka’ was P. Polák, it is possible to “spot very easily the crucial part of that way which the Czech puppet theatre went through the 90’s of the last century”. This one, the awarded and some other performances (P. Zámečníková – J. Jirků **The Little Red Riding Hood and a Red Balloon** and already mentioned **About Malenka** – MINOR Prague; J. V. Renč **Hansel and Grettel** – DRAK, Hradec Králové etc.). Císař criticizes – in brief – not working significant synthesis of isolated dramatic materials. “Components are emancipated, it is well known about the possibilities of potential independence and again composition of various materials but it is not getting to the synthesis which on the base of the ‘double acting’ realizes a specific unit of narratives of the puppet theatre. A low level of Mateřinka '05 proved it very clearly”.

Ze zákulisí

S uváděním festivalových představení si herci NDL pravidelně vyhrájí

Mateřinka 2005

Společné foto před libereckou radnicí

19

TA DEVATENÁCTÁ

se konala ve dnech 22.–26. června 2007, kde jinde než v Liberci. A její průběh a výsledky zavdaly důvody k mírnému optimismu.

Byl to především úplně poslední soutěžní titul, který v úterý 26. VI. „výrazně zamíchal s pomyslnými kartami se jmény adeptů na festivalové ceny“ (Z. A. Tichý: Loutkáři putující mezi kaší a mungem, L 2007/4, str. 168–173). Tímto titulem byla vskutku originální Adámkova adaptace Kiplingovy povídky **Rikki-tikki-tavi**, kterou pod názvem **Z Knihy džunglí** přivezlo pražské Divadlo MINOR (libreto, režie a hudba: J. Adámek, výprava: K. Täubelová, hudební spolupráce a závěrečný hymnus: J. Matásek, dramaturgie: P. Zámečníková). Přiznávám – na představení jsem šel s jistou předpojatostí (patrně proto, že na stejný námět jsme o šest let dříve vytvořili poměrně úspěšnou tradiční inscenaci v Divadle ALFA). S radostí se kaji – sebemenší nedůvěra nebyla na místě! Naopak, po dlouhé době se na MATEŘINCE objevilo představení, které v „džungli“ tvorby pro nejmenší dokázalo „prošlapat“ novou stezku, byť je otázka, je-li to stezka, po níž lze kráčet znovu či alespoň paralelně. Podle mého soudu jednou z kvalit inscenace je i její neopakovatelnost! Hrdinou Kiplingovy povídky je statečný mungo jménem Riki, který neváhá nasadit vlastní život a utkat se s párkem nebezpečných jedovatých hadů, kteří si brousí zuby na bezbranná ptačí mláďata. „Představení je experimentem balancujícím na pomezí hudby, divadla a literatury. Zvukové kompozice vytvářené z hlásek, slabik, klíčových slov či vět postupně odkrývají to podstatné z Kiplingova příběhu...; tento voiceband je zároveň doprovodem pěti malým skupinám diváků při jejich listování výtvarnou knihou plnou nečekaných překvapení“ (programová brožura). „Před začátkem je publikum rozděleno do pěti malých skupinek, které se usadí na polštáře kolem zvláštních stolků s lampičkami. Tady jsou klíčové scény z napínavého příběhu... demonstrovány ve zvláštních krabicích evokujících sbírky přírodopisného kabinetu. Nejde ovšem o pouhé statické exponáty, jsou v nich zabudovány dynamické prvky a herci je tak divákům nejen předvádějí a komentují, ale navíc je i scénograficky rozhybávají. Samotný text je přitom redukován na minimum – řekne se jen to nezbytné a podstatnější je způsob, jakým se účinkující vyjadřují. Adámek, ve spolupráci s Janem Matáskem, z nich sestavil vokální těleso, které komunikuje „voicebandovým“ způsobem, slova rytmicky opakuje, expresivně vyráží, šeptá i křičí..., zdůrazňuje se tak exotické a tajemné prostředí džungle v daleké Indii, kde se příběh odehrává. Přitom se ale naprosto samozřejmě inscenací prolne i naučný epilog, když si účinkující s dětským publikem vyprávějí o jejich čerstvých zážitcích se zvláštním zvířátkem

jménem mungo“ (Z. A. T.: dtto). Seděl jsem v těsné blízkosti dětského hloučku, jehož „guruem“ byl J. Matásek. Mohu potvrdit (a myslím, že stejné to bylo i u ostatních stolečků), že herec dokázal velmi rychle navázat blízký, až niterný kontakt s dětmi, jež byly partnery, nikoli pouhými diváky. A toto souznění nedokázali narušit ani dospělí, kteří hře přihlíželi (a vlastně tam neměli co dělat). Jsem přesvědčen, že většina dětí si z představení odnášela nejen estetický, ale především autentický „životní“ prožitek, o rozšíření obzorů a špetce poznání nemluvě. Plným právem získal J. Adámek cenu za režii a K. Třebelová za výpravu. Navíc se porota jistým způsobem vrátila k oceňování inscenací jako celku, byť měly pouze statut čestných uznání. Jedno z nich („za nejlepší inscenaci v kategorii pro děti ve věku 5–7 let“) získala samozřejmě inscenace MINORU.

Stejného uznání („za nejlepší inscenaci pro děti ve věku 3–5 let“) a dvou cen se dostalo i domácímu NAIVNÍMU DIVADLU

za inscenaci hry V. Peřiny **Hrnečku, vař! aneb Dvě pohádky o hrnečku** (režie: M. Homolová, výprava: B. Hubená, hudba: M. Ošanec). Tato inscenace se rodila „na etapy“. První část (premiérována v dubnu 2006) je osobitou variantou všeobecně známé pohádky, kterou dramatičtář obohatil o motiv lásky, jemuž vyjde vstříc i originální závěrečná pointa s kaší, která vytvoří „most“ mezi nesmělým Františkem a jeho milou Barunkou (dr. P. Pavlovskému se ovšem tato pointa jevila jako „ekologická katastrofa“). Druhá pohádka **O kouzelném hrnku**, jejímž hrdinou je líný Honza, který se skrze „kouzelný“ hrnček stane vyhledávaným hrnčířem, vznikla – připustíme, že především z provozních důvodů – až na počátku roku 2007. Jej text není zcela bez problémů, především syžetových, nemluvě o ekologických a etických „lapsech“, jež v traktování postav žáby a čápa odhalil již zmíněný dr. Pavlovský (viz: Přelet spíše hororový než dušičkový, L 2007/6, str. 265). Inscenace a hlavně herecké a loutkoherecké umění H. Fantlové a J. Hrubce však zaslouží absolutorium. Recenzenta zaujala „stejně tak precizní animace drobných loutek (manekýnů) jako přirozenost při ztvárnění různých postav a postaviček, kdy není třeba si vypomáhat laciným pitvořením. Nemluvě o schopnosti spontánního vypravěčství (nikoliv hraní role vypravěče), díky němuž oba herci navazují kontakt s publikem“ (Z. A. T.: dtto). Ceny si odnesli: V. Peřina „za dramaturgii, s přihlédnutím k autorství textu“, a H. Fantlová za herecký výkon. Bez šance na ocenění možná nebyla ani druhá soutěžní inscenace Libereckých **Janek a kouzelná fazole** I. Peřinové (režie: M. Homolová, výprava: R. Anderle, hudba: J. Vyšehlíd, dramaturgie: V. Peřina). O tomto titulu byla zmínka již v kapitole pojednávající o MATEŘINCE 2001, kdy jsme ho v Liberci viděli v originálním anglickém provedení. „Na rozdíl od původní předlohy... zvýraznila autorka zápornou postavu obra, přidala poetickou funkci oblačné dívky Aster (která hrou na cello uspává každé ráno hvězdy, aby přes den nesvítily...) a hlavnímu hrdinovi Jankovi do vínku vložila mnohem více právě oné příslovecné „jankovitosti“ (programová brožura). Opět zaujali především aktéři (loutkoherci), kteří se mohli opřít o kvalitní původní text. Čtveřice herců (K. Nižníková, J. Vyšehlídová, T. Bělohávek a F. Homola) pracovala převážně s marionetami, ale předvádění pohádkového děje často zcizovala, ba dokonce v několika klíčových okamžicích neváhala zastavit děj a sehrát celou situaci znovu zpomaleně, aby žádnému z diváků nic neuniklo... „NAIVNÍ DIVADLO zkrátka potvrdilo, že se nezpronevěřilo pověsti scény, která ctí loutkářské řemeslo a zároveň může těžit z vlastního autorského zázemí“ (Z. A. T.: dtto).

Z dalších „mainstreamových“ inscenací zaujala především Vyšehlídova variace na kdysi hojně hraný text maďarského autora G. Urbána **Bleděmodrý Petr**, již se pod názvem **Štěně nebo špenát?** prezentoval hradecký DRÁK (režie a hudba: J. Vyšehlíd, výprava: M. Zákostelecký, dramaturgická spolupráce a texty písní: J. Brannyová). Poněkud počeštěná verze původně americké pohádky s protirasistickým podtextem, v níž „nestandardní“ štěně změnilo barvu na zelenou, je dobrodružným příběhem, umocněným stylotvornou Vyšehlídovou hudbou (např. do blues laděnou písní „Pes, co má stres“ atd.), která však „není pouhým sledem písniček, ale navíc zvýrazňuje charakter postavy či atmosféru situací“. A právě Vyšehlídova hudba opět (po kolikáté už?) dosáhla na ocenění. Vyšehlíd ovšem nezklamal ani jako režisér – „nabídl přehledně uspořádaný příběh v tradičním provedení, který malým divákům přináší v zábavném balení zprávu o tom, jak jsou v životě důležité tolerance a přátelství. Titulní postavě se Ivana Bílková oddala se štěněcí hravostí a spontánností, kterou prokládá dojemně psími smutky“ (Z. A. T.: dtto). Přestože druhý „drakovský“ příspěvek do programu MATEŘINKY '07 na předchozím Mezinárodním festivalu divadel evropských regionů nadchnul dr. P. Pavlovského natolik, že svoji recenzi zakončil slovy „Šup s tím za rok do Liberce na Mateřinku!“ (Theatre Europeans Regions..., L 2006/4, str. 162), na MATEŘINCE byla přijata s rozpaky. Řeč je o pásnu J. Kroftové **Ententýky** (režie: Josef Krofta, výprava: J. Bačová, hudba: V. Šrámek, dramaturgie: Z. Vondráčková). Koláž z nejznámějších lidových říkadel

Divadlo Lampion Kladno

O Budulínkovi

Divadlo Drak Hradec Králové

Štěně nebo špenát?

a písniček je zasazena do rámce, v němž maminka s tatínkem čekají dítětko a řemeslník pan Paule jim staví dům. P. Pavlovský na představení v Hradci mimo jiné ocenil především naprosto mimořádně prolnutí jeviště s hledištěm, herců s diváky (a to i „tříkilovými“). Tento zážitek se v Liberci neopakoval. Za sebe dokonce mohu říci, že to byla snad jediná inscenace Josefa Krofty (a viděl jsem jich opravdu hodně), při níž jsem se nudil. Nenadchla ani Z. A. Tichého, označuje ji za „velký dramaturgicko-režijní omyl“, především ve využití a funkčnosti hudby. „Tentokrát však je výchozí situace... pouhou záminkou k tomu, aby se na jevišti co nejvíc zpívalo. A v tom je kámen úrazu – Petra Cicáková, Václav Poul a Zdeněk Tesař nemají v tomhle pseudopříběhu co hrát, a tak se jen posouvají od jednoho hudebního čísla k druhému... Tentokrát se zcela vytratila „dračí síla, která spočívá ve schopnosti nastolit jasně čitelný řád inscenace a vytvořit svébytný divadelní jazyk, kterým bude komunikovat“ (Z. A. T.: dtto).

Poslední z udělených cen putovala do kladenského LAMPIONU, přesněji k B. Čechové za výpravu ke hře P. Vodičky a kol.

O Budulínkovi (režie: P. Vodička, dramaturgie: Z. Vojtíšková). Dodejme ještě, že cena byla udělena „s přihlédnutím k výpravě inscenace Neposlušná kůzlátka (Buchty a loutky Praha)“.

Scénárista a režisér v jedné osobě se pokusil přenést notoricky známý příběh do současnosti (Večerníček apod.), nikoli ovšem tak zásadně jako Malík v Míčkovi Flíčkovi. Přimyslel dokonce druhý plán, jemuž dominuje trio popletených hasičů-muzikantů, provázených jejich fanynkou Boženkou. „Babička s dědečkem... totiž odejdou na hasičský bál a v pátrání po milovaném vnukovi jim pomáhá právě hasičská kapela. Inscenace pracuje s dvojím plánem v doslovném, tedy scénografickém smyslu... i v přeneseném smyslu. Komické situace s popletenými hasiči jsou zjevně připojeny s cílem vytvořit rodinné představení, na němž by se pobavili i rodiče, kteří svým ratolestem příběh o hráškučtivé lišce vyprávěli již stokrát. Spojení s hrdiny hasičské grotesky má sice svou logiku, ale bohužel již není autorsko-dramaturgicky dopracované. Hasiči si posléze rozvíjejí prakticky autonomně svou story, ve které zůstávají i zjevné nelogičnosti... (Z. A. T.: dtto). Jisté nesrovnalosti v motivaci Budulínkova únosu shledal i dr. P. Pavlovský v recenzi Přelet..., L 2007/6. V inscenačním týmu není uveden skladatel, veškerou živou hudbu, zvuky a ruchy zdařile vyluzoval v rohu jeviště sedící herec J. Svoboda.

Jak už řečeno, B. Čechová se úspěšně podílela i na inscenaci souboru BUCHTY A LOUTKY **Neposlušná kůzlátka** (režie a hudba: V. Brukner), která nesporně patří k nejzdařilejším položkám jejich repertoáru pro děti. „Kůzlečí kluci František, Kája a Jenda vyvádějí vyloženě pěkně po člověčím způsobu a jejich domácí fotbalový zápas, „opravování“ rádia nebo dialogy s maminkou musí v nejednom z rodičů vyvolat pocity důvěrně známých situací a dětských replik... A to, co by snad mohlo působit jako nahodilost, je ve skutečnosti domyšleno do detailu. Jako když ... shodí vlčí masakr tím, že vlkovi z břicha nechají trčet vahadla od sežraných loutek.“ (Z. A. T.: dtto). K „sežráním“ však v této inscenaci zřejmě byla nejenom kůzlátka, ale i vlk! „Obrovský zubatý a huňatý vlk sice zosobňuje zlo, ale zároveň je tu za kašpárka a otloukáčka – to doslova. Dřevěnou narkózu (ránu paličkou do hlavy) obdrží hned několikrát. Smích vyvolávají i drastické úpravy jeho zevnějšku. Nezapomenutelný je pohled na vlkův pelech vyzdobený překvapivými trofejemi: plochými elektrosoučástkami proloženými torzy kostí a dalších divných odporností. Na ošuntělého vlka-smolaře se každopádně nedá zapomenout“ (M. Dolníčková, Divadelní noviny 2007/2).

„Deset malých černoušků hostil děda Vševed, jeden z nich se zakuckal, zbylo jich jen devět...“ to je začátek známé anglické non-sensové říkanky. Inspirovala se jí kdysi nejen první dáma zločinu A. Christie, ale před dvaceti lety v libereckém NAIVNÍM DIVADLE také I. Peřinová. Po dvou desetiletích se k příběhu vrátila, tu a tam něco upravila, a v této nové podobě a pod názvem **Deset malých černoušků** se ho ujali inscenátoři z plzeňského Divadla ALFA (režie: T. Dvořák, výprava: M. Zákostelecký, hudba: M. Vaniš, dramaturgie: P. Vašíček). Patrně ne úplně nejšťastněji. Fantaskní bytosti předepsané autorkou i režisérem zvolené prostředí jakéhosi fiktivního skautského tábora inspirovalo především výtvarníka, jehož složka inscenaci nepochybně dominuje! Ale ani efektní scénografie, využívající i černého divadla, nedokázala překrýt základní problém hry: lineární řazení výstupů, jež jsou ve svém základním schématu obdobné, nevede k žádoucí dramatické a scénické gradaci. Hra je „spíše než sledem skutečně dramatických situací sérií efektních obrazů. Jako by se na scéně zhmotnil tak trochu surreálný sen jedné táborové noci. Jenže do něj se vlamují nelogiicky zdvojené postavy vyprávěčů – vedle táborových vedoucích tuhle verzi plní i podivní vetřelci v maskáčích. Nic proti tajemnu, ale bez vysvětlení, co je vlastně tahle partička zač, by správný skautský vedoucí namísto tlachání vyhlásil poplach.

Naivní divadlo Liberec

Hmečku, vař! aneb Dvě pohádky o hmečku

Jako by se ALFA stala obětí vlastního úspěchu a poté, co divadlo uchvátí festivalově zájezdová smršť se Třemi mušketéry, již nebylo dost času na důkladnější dozkoušení novinky pro Mateřinku“ (Z. A. T.: dtto). Tato závěrečná recenzentova poznámka se může jevit jako poněkud nekorektní „krátké spojení“, ale v tomto jediném konkrétním případě na něm možná „pravdy trochu“ je. Jenom bych slovo „dozkoušení“ sebekriticky nahradil slovem „domyšlení“ (byť o oněch „vetřelcích v maskáčích“ jsme diskutovali, ale asi ne dost).

Nedařilo se ani brněnské RADOSTI, jejíž inscenace v žánru sci-fi slibovala být obohacením „mateřinkového“ spektra. A nešlo jen o technické problémy, které představení na začátku provázely, i když „Achillovou patou“ inscenace hry J. Mikoty a V. Pešky **O nezbedné kometě aneb Pohádka pro děti, které rády koukají na hvězdnou oblohu** (režie: Z. Mikotová, výprava: S. Marková, audiovizuální animace: B. Střítecká a J. Sládek, hudba: Z. Kluka) technika patrně byla. „Honba hvězdáře a jeho žáčky za rozpustilou kometou, kterou ohrožuje zlý Ufoun, je ztvárněna především prostřednictvím počítačové animace. Pohříchu však jde o animaci poměrně prostinkou, která se navíc promítá přes účinkující. Pojetí vesmírné honičky nijak nereflexuje dravý styl mutimediálního světa, s nímž je běžně konfrontována i nejmladší generace. Přitom z ní nelze vyčíst ani úmyslně přiznanou naivitu či snahu o nahrazení nákladného softwaru úspornou divadelní hravostí – nic takového, tahle pohádka o kometě je prostě jen zoufale zastaralá (pokud jde o samotné uplatnění počítače) a neskutečně nudná (pokud jde o samotný příběh a jeho inscenační provedení)“ (Z. A. T.: dtto).

Výrazný podíl měla vizuální technika i v inscenaci hry D. De Stroopera: **Let!** divadla TAPTOE z belgického Gentu, které se na MATEŘINCE představilo již potřetí (výprava: D. De Strooper, W. Van de Vyver, hudba: G. Schifter, vedení herců: Y. Coumans). „Malý Sjoerd si vleze do koše na prádlo. Usne a jeho fantastická cesta kolem světa může začít...“, to je východisko podívané, jehož „dominantním prostředkem... je právě projekce, která svou přímočarostí připomíná spíš propagační film nějaké cestovní kanceláře než součást představení. Krychlová konstrukce a různé rekvizity, s nimiž belgický soubor pracuje, přitom naznačují, že bylo v jeho silách vytěžit mnohem více z vlastní imaginace než z projekce“ (Z. A. T.: dtto). Byly to zřejmě především obě posledně zmíněné produkce, které vedly porotu (kromě obligátních stesků o absentující dramaturgii) k poprvé vyslovenému varování: „Zrádnou tendencí je především okouzlení technikou a jejími možnostmi. Ta přestává v některých inscenacích sloužit divadlu a naopak divadlo začíná sloužit technice. Technika nahrazuje scénografii, herce i loutky a jako by někteří režiséři zapomínali na imaginaci (svou i diváků), bez níž divadlo ztrácí smysl. Technické figle tak divadlo ochuzují, namísto aby ho obohacovaly“ (Závěrečné slovo poroty). Tato slova lze podepsat, méně již dodatek: „Málo platné. Mateřinka není tou pravou platformou pro experimenty a zkoumání nových trendů“ (dtto). Jak to jde dohromady s předchozím několikaletým plácem nad trvajícím a prohlubujícím se stagnací? Představení maďarského divadla **LEVANDULA Trpaslíkova věž** (adaptace a scénografie: Zsuzsa Szabóová, hudba: Édua Balassa, hrají: Z. Szabóová a Adél Szkaliczki) „je adaptací básně maďarského básníka M. Mézsölyho... Líčí příběh hlavního hrdiny, ušlechtilého trpaslíka, který touží po výškách, ze kterých by mohl uvidět svět nebo alespoň dohlédl co nejdále“ (programová brožura). „Poetické obrázky z trpasličího života na louce nevyžadují překlad a nabízejí se tedy jako vhodný exportní artikl. Inscenace vycházející z pečlivé animace loutek nabízí místo příběhu jen drobné situace, pocity, nálady. Což by samo o sobě nemuselo vůbec vadit. Jenže celková koncepce je příliš doslovná, tady nezbyvá mnoho prostoru pro rozvíjení divákovy fantazie, a drobné výstupy nejsou nějak výrazněji vypointovány. Inscenace tak nevzrušivě plyne ve stylu lapidárního popisu jednoho z výstupů, trpaslík potká šneka“ (Z. A. T.: dtto).

Do libereckých ulic vyrazily dvě produkce – jedna zahraniční, jedna domácí. **Bizzarium: pouliční akvárium**, s nímž díky finanční podpoře kanadského velvyslanectví v Praze přicestoval soubor LES SAGES FOUS z kanadského Trois-Rivières (režie a výprava: S. Miller, hudba: Ch. Laflamme) libereckou veřejnost rozhodně zaujalo. Dva potápěči, kteří se vydali na mořské dno mezi všelikou bizarní podmořskou havěť, působivě výtvarně ztvárněnou, dokázali mnohé kolemjdoucí zaujmout natolik, že svůj všednodenní běh zpomalili... Na odlišnou kartu vsadilo jihočeské Divadlo KVELB, které v inscenaci **Otesánek** (scénář a režie: P. Lukas, J. L. Vavřina, J. Doubrava, Z. Tampierová, výprava: P. Lukas, J. Doubrava) prezentovalo dryádnější, obhroublejší lidový humor. „Scéna ze začátku funguje jako jeviště pro marionety, aby se záhy proměnila v monumentální břicho nenasyceného žrouta. KVELB hraje divadlo v kontaktním pouťově kramářském stylu, který přitahuje pozornost kolemjdoucích jednoduchou rychlou akcí, snadno srozumitelným žertováním, výraznými výtvarnými prvky a živou hudbou. Nic víc, nic míň. Berte, nebo nechte být“ (Z. A. T.: dtto).

Rovněž studenti vysokých divadelních škol měli dvojí zastoupení – zahraniční a domácí. Posluchači 3. ročníku loutkářské katedry bratislavské VŠMU nabídli pod názvem **Kašpárkovy příhody** – poněkud překvapivě – dvě hříčky realizované na půdorysu klasických českých „schweigstilovek“ (text: A. Eliášek, L. Kohútová, P. Palík, režie: L. Kohútová, T. Palík, výprava: F. Jerguš, M. Getlerová, I. Šateková, S. Liptáková, hudba: J. Bielik). V první z nich se Kašpárek střetne se strašidlem, které noc co noc tropí neplechu, a v druhé zachrání dračí rodinku, jež neprozřetelně unesla rozmazlenou princeznu, netušíc, co tím sama sobě způsobí. Představení zaujalo nefalšovaným „študáckým ajfrem“ i solidním zvládnutím maňásků. Snad by taková inscenace, alespoň občas, mohla vzniknout i na KALD DAMU. Již tradičně nechybělo představení katedry výchovné dramatiky neslyšících DIFA JAMU z Brna, tentokrát s inscenací **Kouzelník Tom Kiks** (režie: Z. Mikotová, výprava: E. Čičmanová, hudba: Z. Kluka). Příběh kouzelníka, který dělal všechno – tedy i kouzla – napůl, byl inspirován **Praštěnými pohádkami** L. Aškenazyho.

Nesporným obohacením programu byla vynikající inscenace pražského DIVADLA V DLOUHÉ **Myška z bříska** T. Lehenové a J. Borny (režie: J. Borna, hudba a spolurežie: J. Vondráček, výprava: J. Milfajt, texty písní: J. Weinberger), tentokrát uváděná mimo soutěž. J. Bornovi posloužila za předlohu táž knížka (T. Lehenová: Je Miška myška?) jako před lety K. Aulitisové ze slovenského Divadla PIKI (viz: kapitolku věnovanou MATEŘINCE '93). **Myška z bříska** ji ovšem rozvíjí po svém: nastávající maminka je zpěvačka, a tak jsou přirozenou součástí příběhu písničky v živém podání rockové kapely. Ale ani v jejich rachotu nezanikne jemný humor a poetický nadhled...“ (Z. A. T.: dtto). Dodejme ještě, že pražští herci opět přidali i **Krátké písně z Dlouhé**. Ani tentokrát nechybělo studiové představení „nad plán“, připravené agilními členy NAIVNÍHO DIVADLA. Pod názvem **Pallaton aneb Až mi dojdou cigarety** se skrývá montáž z vtipných absurditek brněnského literáta, výtvarníka a muzikanta M. Pally (režie a výprava: M. Sýkorová, hudba: J. B. Novotný, dramaturgie: V. Peřina). Diváci zde například zjistili, jakým způsobem lze snadno zalichotit tlusté ženě či odpustit žralokovi, který vám sežral nohu... Neboť: „Popel z cigarety je jiný než popel z mrtvoly. I když jistá souvislost zde nutně musí existovat. Třeba jako mezi medvědem a medem“. Ostatně „ne každý divadelník má – podobně jako Markéta Sýkorová – vlohy k tomu, aby ze slov a hudby vykouzlil obrazy, které nejsou jen prvoplánovou ilustrací, a cestou z papíru na jeviště nepoztrácel autorův humor“ (Z. A. T.: dtto).

V rámci MATEŘINKY '07 se uskutečnila nebývale velkoryse pojatá výstava **Okno do českého loutkářství**, jejímž kurátorem byl brněnský historik PhDr. Jaroslav Blecha. Výstava poté putovala i do zahraničí. Na jejím zahájení v liberecké Oblastní galerii vystoupila loutkohra Jihočeského divadla v Č. Budějovicích s inscenací kabaretního pásma D. Dvořáka **Kašpárek v rohlíku** (režie: D. Dvořák, výprava: D. Dvořák, M. Němeček, hudba: O. Pečenka). „Uhozený kabaret plný veselých písniček, skečů a scénických anekdot, pojaných bláznivín a praštěných postavíček“ – a také různé kvality – začal žít, především díky písničkám, i mimo budějovické divadlo, v médiích apod. (např. vyšlo úspěšné CD) a v tuto chvíli již D. Dvořák připravuje **Kašpárka 2 – Vzkříšení**, koncertní variantu s hosty, druhé CD a další navazující akce. Závěrem svého hodnocení se Z. A. Tichý zahleděl do budoucna a předestřel vizi jubilejní 20. MATEŘINKY: „Loutkářský festival zaměřený na tvorbu pro děti předškolního věku nemůže logicky generovat atmosféru srovnatelnou s Divadlem evropských regionů. A je tedy nepředstavitelné, že by se MATEŘINKA stala obdobně masovou akcí. Na druhou

Divadlo Minor Praha

Z Knihy džunglí

stranu festival umí přirozeně komunikovat s širokou diváckou obcí skrze koncerty, pouliční produkce a doprovodná představení. Čili tak úplně bez šancí **MATEŘINKA** přece jen není... Dvacátý ročník **MATEŘINKY** představuje výjimečnou šanci, jak do Liberce přitáhnout nejen loutkáře, profesionály i amatéry, ale divadelníky vůbec. Problémy s divadlem pro nejmenší spojené se přece dotýkají i pedagogů, psychologů či sociologů. Pokud se pořadatelé **MATEŘINKY** rozhodnou rozmáchnout tímto směrem, čekají je dva roky náročných příprav. Na jejich konci by ovšem mohl být reprezentativní mezinárodní festival ověňčený spoustou doprovodných produkcí i odbornými sympozii... Ale je tu ještě druhá možnost – připravit si takové malé loutkářské jubileum, o kterém se skoro nikdo jiný nedozví“ (Z. A. T.: dtto). Tak, schválně...

RESUMÉ 19th **MATEŘINKA (2007)** finally gave reasons to a slight optimism. It was mainly the last competitive title which “noticeably shuffled the imaginary cards with the names of candidates for the festival prizes” – indeed the original adaptation of Kipling’s short story **Rikki-tikki-tavi**, which under the name **The Jungle Book** brought MINOR Theatre, Prague (idea, stage direction, music: J. Adámek). After a longer time, there appeared a performance at **MATEŘINKA** which could beat a new “path” in “the jungle” of the production for the youngest. Sound compositions created from sounds, syllables, key words or clauses gradually reveals the crucial from Kipling’s story. This voiceband also accompanies five small groups of theatre-goers while flipping through a graphic book full of unexpected surprises. Moreover, it was followed by an epilogue where the actors talk with children about their experiences from “the Indian jungle”. Most of the children carried away not only the aesthetic experience but mainly authentic “life” experience, not speaking about the enlightenment. By every right J. Adámek got the prize for direction and K. Täubelová for staging. They also got The Certificate of Merit for the best production in a category for children 5–7 years. The same recognition, in the category for children 3–5 years, and two other prizes were given THE NAIVE THEATRE for the production of a play of V. Peřina **Cook, Little Pot, Cook! or Two Fairy Tales about a Pot** (stage direction: M. Homolová). The first fairy tale is an original variation of a folk fairy tale, enriched by the motive of love; the second is the original work in which the “magic” pot comes to a play. The production captivated especially by the dramatic and puppet artistry of H. Fantlová (she received the prize) and J. Hrubec. The award for the dramaturgy was given to the author of the play. The second Liberec production **Jack and the Magic**

Les Sages Fous Trois Rivières, Kanada
Bizzarium: pouliční akvárium

Beanstalk of I. Peřinová (stage direction: M. Homolová) was not without any chance. "THE NAIVE THEATRE just proved that it did not betray the name of a stage which respects the puppet artistry and at the same time they can benefit from their own author background" (Z. A. Tichý). Hradec performance **Puppy Dog or Spinach** attracted the attention, Vyšehrad's variation on the aged "bestseller" of G. Urbán **Blue Pale Peter** (stage direction and music: J. Vyšehrad). Vyšehrad was awarded for his inventive style-made music and moreover, he did not fail as a director and created the impressive "mainstream" family performance. On the other hand, the second contribution of DRAK, the show of J. Kroftová **Ententýky** (stage direction. Jos. Krofta) disappointed the majority of the audience. A pseudo-story was just a poor excuse to the presentation of folk rhymes and songs. The last award went to B. Čechová, the author of famous staging to two competitive performances. (P. Vodička and collective **About Budulinek**, stage direction: P. Vodička; LAMPION Kladno and **The Naughty Little Goats**, stage direction: V. Brukner, BUCHTY LOUTKY Praha).

The first of them offers notoriously known story connected, not always organically, with the plan of a fire brigade's band. **The Naughty Little Goats** especially thanks to the specific humor ranks among the more successful entries in the children's repertoire of the troupe. A very pleasant presentation was given by students of The Puppet Department VŠMU, Bratislava (Slovakia) with gags inspired by Czech pre-war production (stage direction: L. Kohútová and T. Palík) and also traditionally students of Educational Drama of the Deaf Department of JAMU with the performance **Tom Kiks** (stage direction: prof. Z. Mikotová). A great response of the public was given to 2 street performances – poetical **Bizzarium: Street Aquarium** of the Canadian troupe LES SAGES FOUS and trashy bogus **Little Otik** of KVELB České Budějovice. It is worth mentioning the fact that a part of the festival was a generously drafted exhibition **The Window to the Czech Puppetry**. Z. A. Tichý thought about this year anniversary two years ago: "The twentieth year represents an exceptional chance to bring to Liberec not only puppeteers, professionals and amateurs, people from theatre in general. Problems with the theatre for the youngest connected reach teachers, psychologists or sociologists. If the organizers of MATEŘINKA will decide to go this direction, they have two years of difficult preparations. At the end, there could be a representative international festival crowned by many supporting productions and expert symposiums ... But there is another option – to prepare a little puppet anniversary noone will be informed about."

Mateřinka 2007

Zase průvod...

Jaroslav Blecha zahajuje výstavu
Okno do českého loutkářství
v Oblastní galerii

Ze zákulisí

Nahoře zleva: Iva Peřinová, Jiří Janáček,
Miroslav Langášek, František Sokol,
Pavel Polák, Alena Poláková
Principál Naivního s Miroslavem Langáškem

Díky tomu, že porota MATERINKY '07 byla nejen „přísná, ale spravedlivá“, leč také kreativní, mohu toto dlouhé pojednání zakončit čtyřverším Jiřího Žáčka, jež před dvěma lety korunovalo závěrečné slovo:

*Divadelní pimprlata
naložíme na káru,
naší sloní kamarádi,
zatroubí nám fanfáru.*

Devatenáct MATERINEK je za námi!
Ať žije
TA DVACÁTÁ!!!

Pavel Vašíček

Zasedání exekutivy UNIMA v Naivním divadle

Představitelé mezinárodní loutkářské organizace zavítali po třiceti letech opět do Čech a rovnou do Liberce. Prezident UNIMA Massimo Schuster, generální sekretář Miguel Arreche a viceprezidenti Tamiko Onagi a Stanislav Doubrava s primátorem Jiřím Kittnerem

Okno do českého loutkářství

V rámci Mateřinky 2007 proběhla v Oblastní galerii velkoryse koncipovaná výstava historických divadel a loutek, která se později přestěhovala do španělské Tolosy

Mateřinka 2007

Workshop před radnicí a sloní let

SEZNAM OCENĚNÍ

1972

Tzv. „nultá” Mateřinka 1972

Bez udílených cen

1973

Hlavní cena Mateřinky 1973

Ústřední loutkové divadlo Praha – Pruhovaná pohádka

Loutkové divadlo Ostrava – Pohádky pana Pohádky

Individuální ceny

Zdeněk Červený – dramaturgická úprava a režijní koncepce (Pruhované pohádky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Jiří Davídek – herecký výkon (Pruhované pohádky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Eva Filipi – herecký výkon (Pruhované pohádky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Marie Kočková – herecký výkon (Pohádky pana Pohádky, Loutkové divadlo Ostrava)

Zdeněk Miczko – úprava a režijní koncepce (Pohádky pana Pohádky, Loutkové divadlo Ostrava)

Boris Šlechta – všestranný tvůrčí podíl (Jak se čerti rojili, Východočeské loutkové divadlo Drak Hradec Králové)

Jiří Švec – herecký výkon (Kůzlátka a vlk, Naivní divadlo Liberec)

1974

Hlavní cena Mateřinky 1974

Divadélko Dobrý den Plzeň – O Budulínkovi

Zvláštní cena poroty

Naivní divadlo Liberec – O černém klobouku a duhovém míči

Individuální ceny

Josef Krofta – režie (O černém klobouku a duhovém míči, Naivní divadlo Liberec)

Jitka Pěkná a Anna Kusá – herecký výkon (Hrátky s medvídky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Jana Křišťanová – herecký výkon (Pohádky pana Pohádky, Malé divadlo České Budějovice)

1975

Hlavní cena Mateřinky 1975

Naivní divadlo Liberec – Motanice

Individuální ceny

Pavel Polák – tvůrčí inscenační a herecký přínos
(Motanice, Naivní divadlo Liberec)

Pavel Kalfus – tvůrčí inscenační a scénografický přínos
(Motanice, Naivní divadlo Liberec)

Ivan Antoš – scénografie (Popletovy pohádky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Jitka Pěkná – herecký výkon (Popletovy pohádky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Bronislava Smolíková – herecký výkon (Bílá pohádka, Divadlo dětí Plzeň)

Čestné uznání

Zuzana Skalníková – herecký výkon (Motanice, Naivní divadlo Liberec)

Mateřinka 1975

Akreditace účastníků u Markéty Schartové

1976

Hlavní cena Mateřinky 1976

Loutkové divadlo Ostrava – Tak povídej

Individuální ceny

Jiří Koutný – herecký výkon (Pohádky pana Pohádky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Pavel Polák a Pavel Kalfus – režie (Muzikanti, Naivní divadlo Liberec)

Jana Hoskovicová – herecký výkon (Muzikanti, Naivní divadlo Liberec)

Milena Glogarová – herecký výkon (Pohádky pana Pohádky, Ústřední loutkové divadlo Praha)

Helena Pachingerová – herecký výkon (Muzikanti, Naivní divadlo Liberec)

1979

Hlavní cena Mateřinky 1979

Naivní divadlo Liberec – Branka zamčená na knoflík

Individuální ceny

Vladimír Čada – herecký výkon (Ivan carevič, šedý vlk a ti druzí, Divadlo dětí Plzeň)

Helena Fantlová – herecký výkon (Branka zamčená na knoflík, Naivní divadlo Liberec)

Zdeněk Peřina – herecký výkon (Branka zamčená na knoflík, Naivní divadlo Liberec)

Pavel Vašíček – režie (Míček Flíček, Loutkové divadlo Radost Brno)

1981

Hlavní cena Mateřinky 1981

Loutkové divadlo Radost Brno – Špalíček veršů a pohádek

Individuální ceny

Pavel Polák – režie (Potkal klauna potkal kloun, Naivní divadlo Liberec)

Pavel Kalfus – výprava (Potkal klauna potkal kloun, Naivní divadlo Liberec)

Václav Kábrt – výprava (Třicet osm papoušků, Loutková scéna SD v Ostravě)

Jindra Židlická – herecký výkon (O zlé koze, Východočeské loutkové divadlo Drak)

Milena Glogarová – herecký výkon (Medvídek Pú, Ústřední loutkové divadlo Praha – divadlo Sluníčko)

Zasedá Loutkářská komise SČDU

Zleva Oldřich Augusta, Ivan Pilný a další

Alois Tománek, Miroslav Česal...

Mateřinka 1981

Bufet v obležení Drakem a Naivním

1983

Hlavní cena Mateřinky 1983

Naivní divadlo Liberec – Dlouhý, Široký a Bystrozraký

Individuální ceny

Pavel Vašíček – dramaturgicko-režijní koncepce (Poklad baby Mračenice, Divadlo dětí Plzeň)

Václav Poul – herecký výkon (Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Naivní divadlo Liberec)

Blanka Luňáková – herecký výkon (Poklad baby Mračenice, Divadlo dětí Plzeň)

Vladimír Čada – herecký a hudební přínos (Poklad baby Mračenice, Divadlo dětí Plzeň)

Zdeněk Říha – herecký výkon (Perníková chaloupka, Divadlo Drak Hradec Králové)

Milan Slepíčka – herecký výkon (Kouzelná dvířka, Ústřední loutkové divadlo Praha)

1985

Hlavní cena Mateřinky 1985

Naivní divadlo Liberec – Brum, dům, Tululum

Cena Města České Budějovice

Loutkové divadlo Radost Brno – Aby se děti divily

Individuální ceny

Zdeněk Ševčík – herecký výkon (Aby se děti divily, Divadlo Radost Brno)

Šárka Kavanová – herecký výkon (Tak povídej, Malé divadlo České Budějovice)

Tomáš Dvořák – herecký výkon (Branka zamčená na knoflík, Divadlo dětí Alfa Plzeň)

Milan Plítek – scénografie (Tak povídej Malé divadlo České Budějovice)

Mateřinka 1985

Vyčtení autoři: Šárka Kavanová, Tomáš Dvořák, Milan Plítek, Markéta Schartová, Pavel Kalfus

Mateřinka 1985

Miroslav Langášek s dcerou Táňou, vnučkou Adélou a skrývající se dcerou č. 2 Natašou Zichovou

Mateřinka 1985

Tomáš Dvořák (vpravo) se raduje z ceny v kruhu svých přátel

Hlavní cena Mateřinky 1987

Divadlo dětí Alfa z Plzně – Dům u pěti set básníků

Individuální ceny

Jiří Volkmer – herecký výkon (Kubula a Kuba Kubikula, Loutková scéna Státního divadla Ostrava)

Petr Nosálek – režie (Kubula a Kuba Kubikula, Loutková scéna Státního divadla Ostrava)

Pavel Polák a Pavel Kalfus – režijně-výtvarné zpracování (O pejskovi, který neuměl štěkat, Naivní divadlo Liberec)

Norbert Lichý – hudba (Kubula a Kuba Kubikula, Loutková scéna Státního divadla Ostrava)

Návrh na prémii Českého

literárního fondu:

Pavel Vašíček – literárně-dramaturgický

přínos (Dům u pěti set básníků,
Divadlo dětí Alfa Plzeň)

Josef Kovalčuk – adaptace (Kubula
a Kuba Kubikula, Loutková scéna
Státního divadla Ostrava)

Mateřinka 1987

Klub Naivního divadla byl a je vždy příjemným útočištěm

Hlavní cena Mateřinky 1989

1.–2. Divadlo dětí Alfa Plzeň – Trápení s legrací

1.–2. Východočeské loutkové divadlo Drak – Zpívej, klaune

Individuální ceny

Vladimír Čada – všestranný osobní vklad (Trápení s legrací,
Divadlo dětí Alfa Plzeň)

Pavel Kalfus – scénografie (Šla barvička na procházku,
Ústřední loutkové divadlo Praha)

Jitka Pěkná – herecký výkon (Šla barvička na procházku,
Ústřední loutkové divadlo Praha)

Jiří Švec a Dušan Palenčár – herecký výkon (Kolíbá se velryba,
Naivní divadlo Liberec)

Návrh na prémii Českého literárního fondu:

Iva Peřinová – text (Kolíbá se velryba, Naivní divadlo Liberec)

Cena Města Českých Budějovic

Kolíbá se velryba – Naivní divadlo
Liberec

Cena jubilejního

X. ročníku Mateřinky

Pavel Polák a Pavel Kalfus –
za dlouhodobý přínos v tvorbě
pro nejmenší děti

Mateřinka 1989

Na Mateřinkách se často blahoprálo
k narozeninám skvělé výtvarné
teoretičky dr. Sylvě Šimákové-Marešové
(třetí zprava)

Mateřinka 1989, zámek Hluboká
Po čestném molu právě přicházejí Dušan Palenčár
a Jiří Švec

1991

Hlavní cena Mateřinky 1991: neudělena

2. cena: Naivní divadlo Liberec – Když jde kůzle otevřít

3. cena: Divadlo Lampion Kladno – Pět pohádek Aloise Mikulky

Individuální ceny za herecký výkon

Dušan Palenčár (Když jde kůzle otevřít, Naivní divadlo Liberec)

Zuzana Kunešová (Když jde kůzle otevřít, Naivní divadlo Liberec)

Waltraud Ritterová (Pět pohádek Aloise Mikulky, Divadlo Lampion Kladno)

Tatána Zemanová (Pět pohádek Aloise Mikulky, Divadlo Lampion Kladno)

Ivana Valtová (Pohádky pana Pohádky, Divadlo rozmanitostí Most)

1993

Od tohoto ročníku se hlavní ceny přestaly udělovat, zůstala jen individuální ocenění

Jiří Vyšohlíd – autorská inscenace (Naladte si vidličku, Divadlo Drak Hradec Králové)

Ondrej Spišák a kolektiv – autorská inscenace (Objavenie Ameriky, Štátné bábkové divadlo Bratislava, Slovensko)

Lubomír Píktor – autorství a herecký výkon (Pipi, Divadlo Píki Pezinok, Slovensko)

Irena Marečková – scénografie (Naladte si vidličku, Divadlo Drak Hradec Králové)

Iva Peřinová – text (Pohádka do dlaně, Naivní divadlo Liberec)

Jolana Brannyová – herecký výkon (Naladte si vidličku, Divadlo Drak Hradec Králové)

Tomáš Zmrzlý – scénografie (Jankovi noví dědečci, Divadlo Buchty a loutky Cheb)

Katarína Aulitisová – herecký výkon (O devíti měsíčkách, Divadlo PIKI Pezinok, Slovensko)

Zvláštní uznání

Divadlo Banialuka Bielsko-Biala, Polsko (Pověst o chlapci a větru)

1995

Jiří Švec a Dušan Palenčár – herecký výkon (Pohádka z bedny, Naivní divadlo Liberec)

Pavel Tesař a Jan Vondráček – herecký výkon (To je nápad! Dejvické divadlo v Praze)

Milan Janáček – scénografie (Pohádka z bedny, Naivní divadlo Liberec)

Čestné uznání

Figurina Bábszínház Budapešť, Maďarsko –
Grim(m)asy

Porota Mateřinky 1995

Zleva Tatjana Langášková, František Sokol, Jan Schmid,
hosteska Andrea, Hardtmut Topf a Diego Maradona.

Mateřinka 1995

Náměstek ministra kultury Michal Prokop
a režisér Karel Brožek

1997

Vladimír Čada – herecký výkon (Půda plná pohádek, Divadlo Alfa Plzeň)

Iva Peřinová – text (Vánoce s Kulišákem, Naivní divadlo Liberec)

Markéta Sýkorová – herecký výkon (Vánoce s Kulišákem, Naivní divadlo Liberec)

Petr Matásek – scénografie (Nádherné úterý, Divadlo Drak Hradec Králové)

Čestné uznání

Zoja Mikotová – režie (Povídám, znakuji pohádku, Divadlo v 7 a půl Brno)

1999

Jiří Vyšhlíd – hudba (O Smolíčkovi, Divadlo Drak Hradec Králové), s přihlédnutím k hereckým výkonům v téže inscenaci a v inscenaci Jé, kdo to je?

Vít Brukner – celkový autorský vklad (Tři malá prasátka, Buchty a loutky)

Katarína Aulitisová – herecký výkon (Paskudárium, Divadlo PIKI Pezinok, Slovensko), s přihlédnutím k jejímu autorskému přínosu při tvorbě této inscenace

Barbora Jakůbková – scénografie (Líný Lars a žabka kouzelnice, Naivní divadlo Liberec)

Čestný diplom

Hudební skupina Kanta kvartet ze slovinského Mariboru

2001

Od této Mateřinky se začaly oceňovat i zahraniční soubory

Pavel Tesař – herecký výkon (Jak jsem se ztratil aneb Malá vánoční povídka, Divadlo v Dlouhé Praha)

Michaela Homolová, Zuzana Kolomazníková a Markéta Sýkorová – herecký výkon (Taškařice, Naivní divadlo Liberec)

Jiří Vyšhlíd – režie, hudba a herecký výkon (Černošská pohádka, Divadlo Drak Hradec Králové)

Zuzana Krejzková – kostýmy (Jak jsem se ztratil aneb Malá vánoční povídka, Divadlo v Dlouhé Praha)

Tobias J. Lehmann – režie a scénická realizace (Statečný cínový voják, Puppentheater am Meininger Theater, Německo)

Mateřinka 2001
Jiří Koptík sedící spící

Mateřinka 2001 začíná

Michaela Homolová v průvodu herců městem

Mateřinka 2001

Martin Šulc z Desné potěšil diváky
slavnostního zakončení
představením Don Šajn

2003

Thierry Dupré – režie a herecký výkon (Volpino, Theatre du Risorius, Francie)

Margrit Gysinová – herecký výkon a koncepce divadla pro děti (Mimi a Brum, Figurentheater Margrit Gysin, Švýcarsko)

Zoja Mikotová – režie (Věc není věc, Divadlo Neslyším Brno)

Dalibor Mucha, Jan Matásek a Matěj Kroupa – hudba (Kabaret Tlukot a bubnování, Divadlo Minor Praha)

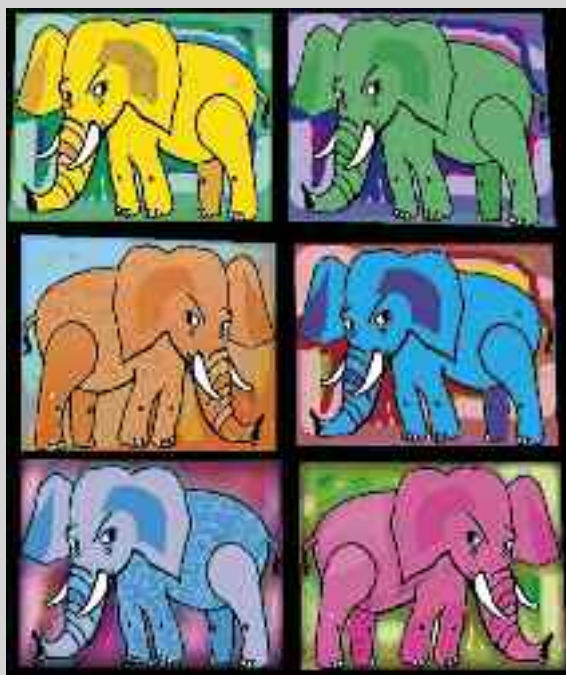
Jiří Kohout – herecký výkon (Poklad baby Mračnice, KALD DAMU Praha)

Antonín Procházka – herecký výkon (Málinka, bobr a král na střeše, Divadlo Alfa Plzeň)

Mimořádné uznání

Kolektiv libereckého Naivního divadla – za originalitu a vtip skečů, které uváděly festivalová představení

Pavel Kalfus – za pravidelnou dodávku veselých mateřinkových slonů

Mateřinka 2003

Závěrečné slovo předsedy poroty Jaroslava Etlíka, v pozadí Pavla Petrová, ředitelka Odboru umění MK ČR, primátor Liberce Jiří Kittner a předseda senátu Přemysl Sobotka

Dole odborná porota: František Sokol, Henryk Jurkowski, Zdeněk A. Tichý, Jaroslav Etlík a Jiří Žáček

Mateřinka 2003

Dunka Boys v zahajovacím průvodu

2005

Jan Matásek – hudba (O Malence, Divadlo Minor Praha)
Barbora Jakůbková – výprava (Písmenková polívka, Naivní divadlo Liberec)
Tomáš Jeřábek – herecký výkon (Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Studio Damúza Praha)
Filip Jevič – režie (Dlouhý, Široký a Bystrozraký, Studio Damúza Praha)
Eva Noellová a Paul Olbrich – scénář, režie a výtvarná koncepce (Královna barev, Erfreuliches Theater Erfurt, Německo)
Michaela Homolová a Vítek Peřina – námět a scénář (Písmenková polívka, Naivní divadlo Liberec)

Zvláštní uznání

Matija Solce za mimořádně talentovaný loutkářský projev

Mateřinka 2005

Ředitelé festivalu ve španělské Tolose
Idoya Otegui a Miguel Arreche na liberecké radnici

Mateřinka 2005

Michaela Homolová a Vítek Peřina (vpravo)
přebírají Cenu primátora Liberce

Mateřinka 2005

Ve studiu Naivního divadla byla i Ulla Dengsoe z dánského Silkeborgu
(Festival of Wonder) a Livija Kroflin ze Záhřebu (Festival PIF)

2007

Jiří Adámek – režie (Z Knihy džunglí, Divadlo Minor Praha)
Barbora Čechová – výprava (O Budulínkovi, Divadlo Lampion Kladno) s přihlédnutím k výpravě inscenace (Neposlušná kůzlátka, Buchty a loutky Praha)
Vítek Peřina – dramaturgie, s přihlédnutím k autorství textu (Hrnečku, vař! aneb Dvě pohádky o hrnečku, Naivní divadlo Liberec)
Helena Fantlová – herecký výkon (Hrnečku, vař! aneb Dvě pohádky o hrnečku, Naivní divadlo Liberec)
Kristýna Třebelová – výprava (Z Knihy džunglí, Divadlo Minor Praha)
Jiří Vyšehradský – hudba (Štěně nebo špenát? Divadlo Drak Hradec Králové).

Čestné uznání za nejlepší inscenaci v kategorii pro děti ve věku 3–5 let

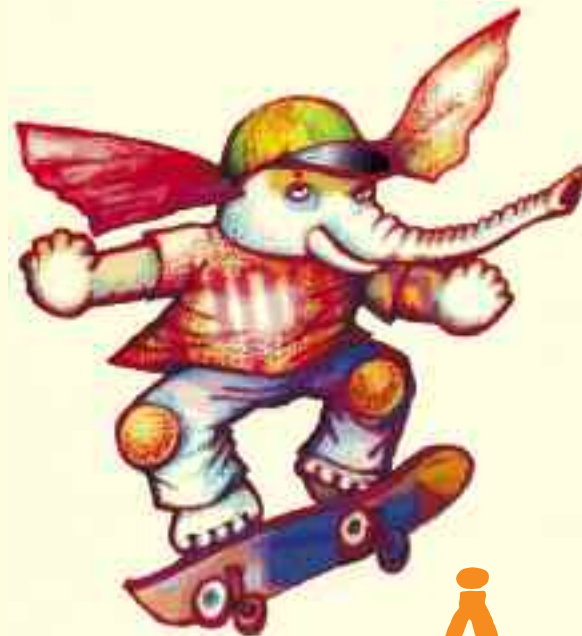
Naivní divadlo Liberec – Hrnečku, vař! aneb Dvě pohádky o hrnečku

Čestné uznání za nejlepší inscenaci v kategorii pro děti od 5 do 7 let

Divadlo Minor Praha – Z Knihy džunglí

DVACÁTÁ MATEŘINKA 2009

Pár údajů o slonech

(zdroj: www.wikipedia.org)

Jsou známy dva hlavní druhy slonů – *slon africký* a *slon indický*. Víme o nich leccos. Například, že africký slon je větší než asijský a má větší uši. A samice slona afrického má kly, zatímco samice slona indického je nemá. Na rozdíl od svého asijského bratrance má africký slon na chobotu dva „prsty“.

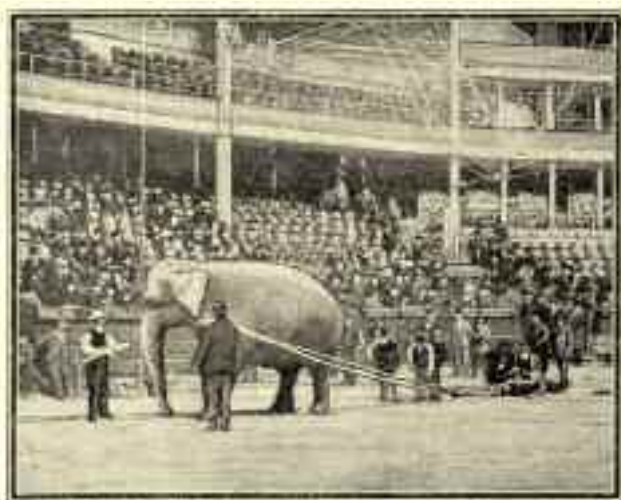
A dožívají se až 70 let!

Teprve nedávno byl uskutečněn významný objev – *slon nepálský* (nebo také *himalájský* – oficiální název ještě nebyl uznán). Pověsti o něm vědci dlouho nebrali vážně, ale v roce 1992 se ho povedlo fotograficky zdokumentovat. Značně se liší od slona indického, je agresivnější, větší, a má dva hrboly na hlavě. Jedná se buď o poddruh slona indického, nebo možná o zcela nový druh. Pro úplnou vědeckou analýzu se čeká na uhynulého jedince či nalezení kosterních pozůstatků.

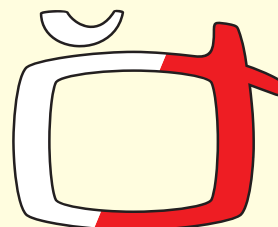
Uhynulého jedince se – doufám – vědci nedočkají v případě zcela nejmladšího známého druhu slona. Řeč je o tzv. *slonu mateřinkovém* (nebo také *libereckém* – oficiální název ještě nebyl uznán). Dožívá se blíže nespecifikovaného věku, minimálně však 100 let, a pak se uvidí. Na rozdíl od slona nepálského je neagresivní, ba naopak, je přítulný a hravý. Jeho charakteristickým znakem je pravidelný dvouletý zimní spánek (jedná se o jediného živočicha, který si zimní spánek protahuje i přes léto). Vždy, když se pak probudí – bývá to obvykle koncem června v liché roky – vyvádí hotové psí kusy. Jednou byl spatřen, jak hraje maňáskové divadlo, jindy zkoušel hrát na housle a onehdy ho dokonce viděli létat! Jdou zprávy, že letos si údajně pořídil skateboard a chystá se v Moskevské ulici přeskochit Ypsiloňáčka!

Panečku, máme se na co těšit.

Vítek Peřina

Měření síly lidské a zvířecí: Dospělý slon utáhne 4000 kg.

ČESKÁ TELEVIZE

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER
FESTIVALU MATEŘINKA '09

Program festivalu MATEŘINKA '09 LIBEREC 24.–28. června 2009

Naivní divadlo, Divadlo F. X. Šaldy, Malé divadlo, náměstí Dr. E. Beneše,
Zoologická zahrada, Severočeské muzeum, Základní umělecká škola

středa 24. 6.

Univerzita Teherán, Írán – Dětský workshop stínového divadla pod vedením Shivy Massoudi

Divadlo HELIOS, Německo – HLÍNA, DŘEVO A KÁMEN

Pozvání na festival v libereckých ulicích – průvod – hudba Dunka Boys

Zahájení festivalu

Divadlo DRAK Hradec Králové – ZLATOVLÁSKA podle M. D. Rettigové

Křest publikace – 20 ročníků festivalu Mateřinka

Koncert – JAZZ BEDEKR

Divadlo Helios, Německo

Divadlo Drak Hradec Králové

Vystoupení divadla Helios
laskavě podpořil Goethe Institut Praha

čtvrtek 25. 6.

Naivní divadlo Liberec – VAŘILA MYŠIČKA KAŠIČKU aneb Myší pohádka

KBT, o. s., Poprad, Slovensko – SNEHULENIE ANIČKY A BARBORKY

Divadlo De Spiegel, Belgie – BRAMBORRY

Naivní divadlo Liberec – POHÁDKA O RAŠKOVI

Koncert JANANAS

Naivní divadlo Liberec – PANDEMONIUM

KBT, o. s., Poprad

Naivní divadlo Liberec

Divadlo De Spiegel, Belgie

pátek 26. 6.

Naivní Divadlo Liberec – POHÁDKA O RAŠKOVI

Divadlo Alfa Plzeň – KAŠPÁREK A INDIÁNI

Divadlo De Spiegel, Belgie – ČERVENÝ DRAK

Buchty a loutky Praha – ANČA A PEPÍK

Projekce animovaného filmu J. Barty NA PŮDĚ

Naivní divadlo Liberec – TEN, KTERÝ VYŠEL Z DOMU

Divadlo Alfa Plzeň

Divadlo De Spiegel, Belgie

Buchty a loutky Praha

sobota 27. 6.

Divadlo rozmanitostí Most – O HOLČÍČCE S NÁHRADNÍ HLAVOU

Vyrob si své letadýlko Praha – KRÁLOVSTVÍ

Setkání na výstavě: Říše loutek Vojty Suchardy (Tvůrce a jeho divadlo)

KALD DAMU Praha – ČERVENÁ KARKULKA

Divadlo bez hranic Praha – POHÁDKY PTÁKA AFRIKÁNA

Divadlo Triangle, Japonsko – ČTVERO ROČNÍCH OBDOBÍ – Divadlo F. X. Šaldy

Univerzita Teherán, Irán – PŘÍBĚHY MOBARAKA

Koncert BUBNY BEZ HRANIC

Divadlo rozmanitostí Most

Divadlo bez hranic Praha

Divadlo Triangle, Japonsko

Vyrob si své letadýlko Praha

Vystoupení japonského divadla Triangle
laskavě podpořilo
Denso Manufacturing Czech, s. r. o.

DENSO

neděle 28. 6.

Divadlo Minor Praha – PSINA
Divadlo Mimotaurus Praha – DLOUŠIBY
KALD DAMU Praha – Divadlo Minor Praha – SNY O BIZONECH
Slavnostní zakončení a vyhlášení výsledků

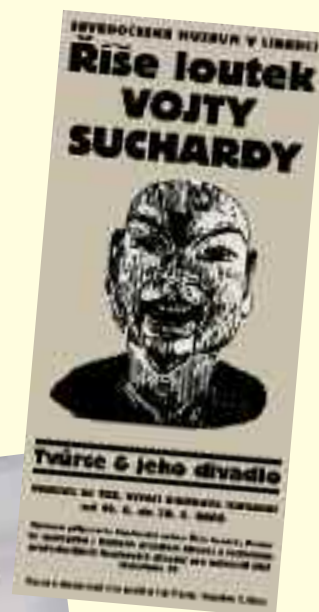

Divadlo Minor Praha

KALD DAMU – Divadlo Minor Praha

Součástí festivalu Mateřinka '09 je výstava v Severočeském muzeu
ŘÍŠE LOUTEK VOJTY SUCHARDY (Tvůrce a jeho divadlo) 18. června – 1. srpna 2009

Festivalu MATERINKA dlouhodobě pomáhají

MATEŘINKA – Dvacet ročníků festivalu profesionálních loutkových divadel s inscenacemi pro nejmenší děti

Vydalo: Naivní divadlo, příspěvková organizace, Moskevská 32/18, 460 01 Liberec, v roce 2009, v nakladatelství Roman Karpaš RK

Texty: Pavel Vašíček a dále Stanislav Doubrava, Miroslav Langášek, Vítek Peřina, Pavel Polák, Markéta Schartová, František Sokol

Fotografie: Josef Ptáček a dále Jaroslav Beneš, Karel Čtveráček, Josef Fučík, Miroslav Melena, Ivo Mičkal, Ondřej Neff,

Oldřich Pernica, Jaroslav Píša, Miloš Polášek, František Řezníček, Vladimír Svoboda, David Šimáček, Petr Šimr

a archivy Naivního divadla, redakce časopisu Loutkář a M. Truxové

Překlad: Petra Quirenzová

Odpovědná redakce: Stanislav Doubrava a Vítek Peřina

Jazyková redakce: Oldřich Škrbel

Grafická úprava a předtisková příprava: Roman Karpaš RK (nakladatelstvirk.com)

Tisk: Europrint, a. s., Pod Kotlářkou 3, 150 00 Praha

Vydání první, stran 96

ISBN 978-80-87100-07-3